

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ
İLE ÖZNEL İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Recep ERDİL

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Fatih BAL

İSTANBUL- 2018

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Recep ERDİL
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : İlkokul Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Öznel İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji Anabilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 13/02/2018
- SAYFA SAYISI** : 143
- TEZ DANIŞMANLARI** : Yrd. Doç. Dr. Fatih BAL
- DİZİN TERİMLERİ** : İlkokul Öğretmenleri, Duygusal Zekâ, Öznel İyi Oluş
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmada ilkokulda çalışan öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Öznel İyi oluşları arasındaki ilişki incelenmiştir.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Recep ERDİL

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ
İLE ÖZNEL İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Recep ERDİL

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Fatih BAL

İSTANBUL- 2018

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Recep ERDİL

/ /2018

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Recep ERDİL'in "İlkokul Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Öznel İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından KLİNİK PSİKOLOJİ bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Üye

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

... / ... / 2017

ÖZET

Giriş: Eğitim ve öğretimin temeli sayılan ilkokul, her insanın hayatında oldukça önemli bir yere sahiptir. Geleceğimizin şekillendiği bu dönemin en önemli mimarları hiç kuşkusuz öğretmenlerdir. Bu kutsal görevi yerine getiren öğretmenlerin sadece akademik yönden gerekli donanıma sahip olması yeterli olmamaktadır. Bu kişilerin gerek fizyolojik gerekse de psikolojik yönden sağlıklı olması gerekir. İnsanı eğitime görevine talip olan öğretmenlerin; empati kurabilmesi, başkalarının ve kendi duygularını anlayabilmesi, duygularını anlaşılır şekilde ifade etmesi ve sağlıklı iletişim kurabilmesi oldukça önem arz etmektedir. Duygusal Zekâ tanımı içinde de geçen bu kavramlar, bize Öğretmenlerin duygusal zekâsının yüksek olmasının ne kadar gerekli olduğunu göstermiştir. Mesleğini yerine getirdiği sırada hayatından memnun olan ve yaşam doyumu yüksek bireylerin yetiştirdiği çocuklar daha aydınlık yarınlara kavuşmamızı sağlayabilir. Bu da öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olmasının ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, ilkokulda görev yapan branş ve sınıf öğretmenlerinin duygusal zeka düzeyleri ile öznel iyi oluşları arasında nasıl bir ilişki olduğunu incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Yararlanılan ölçekler sayesinde elde edilen verilerin, alt hedeflere uygun istatistiksel yöntemlerle analizi yapılmıştır. Uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler kodlanıp SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 paket programıyla bilgisayar ortamına geçirilmiş ve istatistiksel işlemler yapılmıştır.

Bulgular: Araştırma içerisinde kişisel bilgi formunu ve ölçek sorularını cevaplayan 300 kişilik öğretmen grubunun 204'ü (%68) kadın ve 96'sı (%32) erkeklerden oluşmaktadır. 30 yaş ve altındaki öğretmenler 99 (%33), 31- 41 yaş arasındakiler 148 (%49,3) ve 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin sayısı 53' tür (%17,7). Öğretmenlerin 236' sı (%78,7) evli ve 64' ü (%21,3) bekârdır. Yine bu öğretmenlerin 197' sinin (%65,7) çocuğu varken, 103' ünün (%34,3) çocuğu olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin meslekteki tecrübelerine baktığımızda, 5 yıl ve daha az zamandır çalışan sayısı 56 (%18,7), 6-10 yıl arasında çalışan sayısı 106 (%35,3), 11-15 yıl arası çalışan sayısı 70 (%23,3) ve 16 yıl ve daha üzeri yıl meslek tecrübesi olan öğretmen sayısının 68 (%22,7) olduğu tespit edilmiştir. Bu öğretmenlerden 219 (%73) tanesinin sınıf öğretmeni ve 81 (%27) tanesinin de diğer

branş (İngilizce, Rehberlik, Din Kültürü ve Beden) Öğretmenlerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Sonuçlar: Öznel iyi oluş ölçeği toplam puan ortalamasının duygusal zekâ ölçeği toplam puan ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Duygusal zekâ ile öznel iyi oluş arasında pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu demektir ki; öğretmenlerde duygusal zekâ arttıkça öznel iyi oluş düzeyi de artmaktadır. Duygusal Zekâ Toplam puanında kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından; Öznel toplam puan kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından yüksek olduğu bulunmuştur. Öznel iyi oluşun meslekteki çalışma süresi arttıkça azaldığı tespit edilmiştir. Diğer branş öğretmenlerin duygusal zeka düzeyi bakımından sınıf öğretmenlerinden yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlkokul Öğretmeni, Duygusal Zekâ, Öznel İyi oluş

SUMMARY

Introduction: The primary school which is considered as the basis of education and training plays a very important role in every person's life. The most important architects of this era in which our future is shaped are undoubtedly teachers. It is not enough for teachers who perform this sacred duty only by having the necessary equipment in the academic direction. These people should be healthy both physiologically and psychologically. To empathize, to understand others' and their own feelings, to express their feelings clearly, and to have healthy communication are very important for teachers who devote himself or herself to the task of educating the people;. These concepts, which are also included in the definition of Emotional Intelligence, have shown us how much the emotional intelligence of Teachers is necessary. Children who are raised by people who are with high life satisfaction and satisfied with their life can provide us with more bright tomorrows when they fulfill their profession. So this shows the importance of having high subjective form for teachers.

Aim: The aim of this research is to examine the relationship between emotional intelligence levels and subjective well-being of primary school teachers and branch teachers who work in primary schools.

Materials and Methods: Personal Information Form, Schutte Emotional Intelligence Scale and Subjective Well-Being Scale were used in the study. Data which were obtained from the scales were analyzed with statistical methods appropriate to the sub-targets. The data obtained from the applied scales were coded and transferred to a computer environment with SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 packet program and statistical processing was performed.

Findings: 204 (% 68) female and 96 (% 32) male students of 300 teachers who have answered the personal information form and scale questions in the research. 99 (33%) are teachers in the age group of 30 and below, 148 (49.3%) are between the ages of 31 and 41, and 53. (17.7%). 236 (78.7%) of the teachers are married and 64 (21.3%) are single. Again, it has been seen that 197 (% 65,7) of the teachers have children while 103 (34,3%) do not. When we look at the teachers' professional experience, the number of employees who has worked for 5 years or less is 56 (18.7%), the number of employees between 6-10 years is 106 (35.3%), the number of employees between 11-15 years is 70 (23.3% and 68 (22.7%) teachers with 16 years and more years of professional experience. It is determined that 219 (73%) of these teachers are primary teachers and 81 (27%) are teachers of other branches (English, Guidance, Religion Culture and physical Education).

Results: The subjective well-being scale has been found to be higher than the total score average of of the emotional intelligence scale. It has been found that there is a medium difficult relationship between emotional intelligence and subjective well-being in the positive direction. It means that; As the emotional intelligence of teachers increases, the level of subjective well-being increases. it has been found that the total average of women's emotional intelligence score and subjective well-being scores are higher than the average of men. It has been found that subjective

well-being decreases as the duration of work in the profession increases. The levels of emotional intelligence of other branch teachers have been found higher than primary school teachers'.

Key Words: Primary School Teacher, Emotional Intelligence, Subjective Well-Being

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖZET.....	I
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR LİSTESİ	VIII
TABLolar LİSTESİ	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
EKLER LİSTESİ.....	XII
ÖNSÖZ	XIII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.1. Araştırmanın Problemi	4
1.2. Araştırmanın Alt Problemleri	4
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Sayıtlılar	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. ZEKÂ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	6
2.1.1.Zekâ Tanımı	6
2.1.2.Başlıca Zekâ Kuramları.....	7
2.1.2.1. Piaget'in Zekâ Kuramı.....	7
2.1.2.2. Spearman'ın Tek Faktör Kuramı	8
2.1.2.3. Sosyal Zekâ Kuramı.....	9
2.1.2.4. Guilford Çok Faktör Kuramı.....	9
2.1.2.5. Thurstone-Bileşik Faktörlü Çözümleme.....	10
2.1.2.6. Gardner Çoklu Zekâ Kuramı	11
2.1.2.6.1. Müziksel-Ritmik Zekâ	11
2.1.2.6.2. Görsel - Mekânsal Zekâ	12
2.1.2.6.3. Sözel-Dilsel Zekâ	12
2.1.2.6.4. Kişisel - İçsel Zekâ	13
2.1.2.6.5. Mantıksal - Matematiksel Zekâ.....	13
2.1.2.6.6. Bedensel - Kinestetik Zekâ	13
2.1.2.6.7. Kişilerarası - Sosyal Zekâ	14
2.1.2.6.8. Doğacı Zekâ	14

2.2. DUYGUSAL ZEKÂ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	14
2.2.1.Duygunun Tanımı	14
2.2.2.Zekâ İle Duygu Arasındaki İlişki	16
2.2.3.Duygusal Zekânın Tanımı	16
2.2.4.Duygusal Zekânın Tarihçesi.....	18
2.2.5.Duygusal Zekâ(EQ) İle Bilişsel Zekâ(IQ) İlişkisi	20
2.2.6.Duygusal Zekâ Modelleri	22
2.2.6.1. John D. Mayer ve Peter Salovey Modeli.....	22
2.2.6.2. Robert K. Cooper & Ayman Sawaf modeli.....	24
2.2.6.3. Daniel Goleman' ın Duygusal Zekâ Modeli.....	25
2.2.6.4. Reuven Bar-On Modeli.....	26
2.2.7.Duygusal Zekânın Eğitimdeki Yeri	28
2.2.8.Duygusal Zekâ İle İlgili Yapılan Araştırmalar	30
2.2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	30
2.2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	33
2.3. ÖZNEL İYİ OLUŞ KAVRAMI	34
2.3.1.Öznel İyi Oluşun Tanımı	34
2.3.2.Öznel İyi Oluş İle İlişkili Kavramlar	36
2.3.3.Öznel İyi Oluş Kuramları	37
2.3.3.1. Erek (Telic) Kuramı	38
2.3.3.2. Etkinlik (Activity) Kuramı	38
2.3.3.3. Uyum (Adaptation) Kuramı.....	39
2.3.3.4. Sosyal Karşılaştırma Kuramı.....	40
2.3.3.5. Ryff'in Psikolojik İyi Oluş Kuramı	41
2.3.3.6. Tavandan- Tabana (Top-Down) Ve Tabandan –Tavana (Bottom- Up) Kuramları.....	42
2.3.3.7. Akış Kuramı	43
2.3.3.8. Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı (Multiple Discrepancy Theory).....	43
2.3.4.Öznel İyi Oluş İle İlgili Araştırmalar	44
2.3.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	44
2.3.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	50
YÖNTEM	50
3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2. Araştırmanın Örneklemi	50
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	50

3.3.1.Kişisel Bilgi Formu	50
3.3.2.Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği.....	50
3.3.3.Öznel İyi Oluş Ölçeği	51
3.4. Veri Analiz Teknikleri.....	52
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	53
BULGULAR	53
4.1. Demografik Özellikler İle İlgili Bulgular	53
4.2. Öğretmenlere Uygulanan Duygusal Zekâ ve Öznel İyi Oluş testlerine Dair İstatistiksel Değerler	55
4.3. Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin ve Öznel İyi Oluşlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi	67
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	98
TARTIŞMA VE SONUÇ	98
ÖNERİLER.....	104
KAYNAKÇA.....	106
EKLER	-
ÖLÇEKLERİN KULLANIM İZİNİ	-
ÖZGEÇMİŞ	-

KISALTMALAR LİSTESİ

- A.G.E.** : Adı Geçen Eser
- AKT** : Aktaran
- ÖİÖ** : Öznel İyi Oluş Ölçeği
- SDZÖ** : Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği
- SPSS** : Statistical Package For Social Sciences
- WAIS** : Wechsler Adult Intelligence Scale (Erişkin Zekâ Ölçeği)
- WISC** : Wechsler Intelligence Scale for Children (Çocuklar için Zekâ Ölçeği)
- IQ** : Entelektüel Zekâ
- EQ** : Duygusal Zekâ

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	53
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çocuğu Olma Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Meslekteki Toplam Hizmet Süresi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri	55
Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Branş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	55
Tablo 7: Duygusal Zekâ Ölçeğine İlişkin İstatistiksel Değerler.....	55
Tablo 8: Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği (SDZÖ) Alt Boyutlarının Kendi Aralarındaki ve Toplam Puan Arasındaki İlişkiler için Yapılan Pearson Analizi Sonuçları	56
Tablo 9: Öznel İyi Oluş Ölçeğine (ÖİÖÖ) İlişkin İstatistiksel Değerler.....	57
Tablo 10: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutlarının Kendi Aralarındaki ve Toplam Puan Arasındaki İlişkiler için Yapılan Pearson Analizi Sonuçları	58
Tablo 11: Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği (SDZÖ) Alt Boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutları ve toplam puanı Arasındaki İlişkiler için Yapılan Pearson Analizi Sonuçları	64
Tablo 12: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanın Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	67
Tablo 13: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	68
Tablo 14: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	69
Tablo 15: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutu Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	71
Tablo 16: Öznel İyi Ölçeği (ÖİÖÖ)) Alt Boyutu Puanlarının ve Toplam Puanının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları.....	74

Tablo 17: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanın Medeni Duruma Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	78
Tablo 18: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Medeni Duruma Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	78
Tablo 19: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanın Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	79
Tablo 20: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	80
Tablo 21: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	81
Tablo 22: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutu Puanlarının Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları ..	83
Tablo 23: Öznel İyi Ölçeği (ÖİÖÖ)) Alt Boyutu Puanlarının ve Toplam Puanının Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları	86
Tablo 24: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanın Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	94
Tablo 25: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	95

ŞEKİLLER LİSTESİ

SAYFA

Şekil 1: Cooper ve Sawaf'ın DörtKöşe Taşı Modeli 25

EKLER LİSTESİ

EK-A: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

EK-B: SCHUTTE DUYGUSAL ZEKÂ ÖLÇEĞİ

EK-C: ÖZNEL İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanma sürecinde desteklerini her an yanımda hissettiğim değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Fatih Bal' a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim boyunca ve tez yazma sürecinde her zaman bana desteklerini esirgemeyen ve beni sabırla bekleyen sevgili eşim Elif Esra ERDİL' e çok teşekkür ederim.

Özellikle tez yazma sürecinde kucağımdan inmeyen biricik oğlum Yavuz Asım ERDİL' e ve Verdiğim anket ve formları içtenlikle dolduran gönüllü meslektaşlarıma ayrıca teşekkür ederim.

Recep ERDİL

GİRİŞ

Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızı yetiştiren öğretmenler hiç kuşkusuz dünyanın en kutsal mesleklerinden birini yapmaktadır. Özellikle sınıf öğretmenleri, çocuğun eğitim-öğretim hayatında ilk temelleri atan ve çoğumuzun hala daha isimlerini hatırladığımız bir meslektir. Bu mesleği icra edenlerin aklen, bedenen ve ruhen sağlıklı olması, bizleri aydınlık yarınlara kavuşturacak nesillerin yetişebilmesi için oldukça önemlidir.

Öğretmenler de diğer bütün insanlar gibi gerek iş hayatında gerekse de özel hayatında yaşamı boyunca birçok sıkıntı ile karşılaşır. Hayatta karşılaşılan zorluklarla baş edebilmek için de zekâyâ ihtiyacımız vardır. Zekâ sayesinde kişiler; çevreye uyum sağlama, uyarıları algılama, algılanan uyarıları değerlendirme, düşünme, öğrenme ve kavramlaştırma gibi birçok yetiye sahip olur.¹

İnsan hayatında başarı ve mutluluğun elde edilmesi için entelektüel zekânın (IQ) yanında duygusal zekânın (EQ) oldukça önemli bir yere sahip olduğu yapılan birçok araştırma sonucu ortaya konmuştur. Özellikle iletişimin yoğun şekilde kullanılması gereken öğretmenlik mesleğinin başarılı bir şekilde icra edilebilmesi için, öğretmenlerin; duygusal zekânın tanımında da yer alan kendisin ve karşısındakinin duygularını anlama, duygu üretme, düşünceleri destekleme ve duyguları düzenleme yeteneğine sahip olması büyük önem arz eder.²

Duygulardan tamamen arındırılmış bir insan hayatından söz etmek oldukça zordur. Çünkü sahip olduğumuz duygular; hareketlerimiz, düşüncelerimiz, planlarımız, sorunları çözme becerimiz, iletişim yeteneğimiz, sahip olduğumuz zihinsel becerileri hayata geçirebilme kapasitemiz ve sosyal çevremizi şekillendiren ilişkilerimize varıncaya kadar birçok alanda neler yapabileceğimizi” belirler. Yaptığımız işi severek yapmamız ve başarıya ulaşmamız ya da tersi durumlar tamamen duygularımızla ilgilidir. Bu açıdan duygusal zekâ diğer bütün becerilerimizi körelten veya parlatan en temel yeteneklerden bir tanesidir.³

Duygusal zekâ iki önemli yetenekten oluşur. Bunlardan biri duygusal ve diğeri sosyal yeteneklerdir. İnsan, bu yetenekleri sayesinde kendi duyguları anlar, kontrol eder, yönetir ve karşı tarafa anlaşılır bir şekilde ifade eder. Ayrıca başkalarının duygularını tanımlar ve bu sayede onlarla sağlıklı ve güçlü ilişkiler kurabilir. Bu sayede farklı durumlara kolay adapte olabilen kişiler, değişen durumları yönetip kendi problemlerini ya da kişiler arası sorunlara çözüm bulma noktasında

¹ Adnan Erkuş, **Psikoloji Terimleri Sözlüğü**, Doruk Yayınları, Ankara, 1994, s. 95.

² Peter Salovey, Vd., **Emotional Intelligence: Key Readings on the Mayer and Salovey Model**, Cambridge University, **National Professional Resources**, Inc, Newyork, 2004, s. 46- 49.

³ Daniel Goleman, **Duygusal Zekâ**, Varlık yayınları, Altıncı Basım, İstanbul, 1998, s. 71.

beceri sahibidirler. Bunun yanında birini motive etme ve iyi ruh hali oluşturma becerisine de sahiptirler.⁴

İnsanların, ilk çağlardan beri kişiler, yöntemler, olaylar, mekân ve zaman değişse de değişmeyen bir tek şey var; o da mutlu olmak için çabaladıkları gerçeğidir. İş hayatlarında ve özel hayatlarında her insan mutlu olmak ister. Sokrates'e göre; mutluluk bütün insani arzu ve isteklerin asıl hedefi ve insanın çağlar boyu en yüksek amacı olmuştur. Mutlu olmakla erdemli olmayı da bir tutar. Ona göre, erdem bilgiye, bilginin doğru olanı ise eylemin doğru olanını gerçekleştirerek insanın mutlu olmasını sağlar.⁵

İnsanın iyi oluş çabası ve mutluluk hedefi psikolojinin her zaman yoğun mesai harcadığı konular arasında olmuştur. İyi oluş kavramı geçmişinden memnun olma ve geleceğinden umutlu olma kavramlarıyla direk ilişkilidir. Yapılan bir çok araştırmada iyi oluş kavramının yanında benzer anlamlara gelen farklı ifadeler kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; olumlu duygulanım, yaşam doyumu, iyilik durumu, psikolojik iyi oluş, hayat kalitesi ve memnuniyet hali gibi ifadelerdir. Kullanılan bu kelimeler benzer anlamlara gelen ifadeler olsa da özünde hepsi birbirinden farklıdır. Fakat hepsi, kişilerin olumlu faaliyetlerde bulunması ve nihai hedef olan mutluluğu elde etmesini sağlayan durumlarla ilgilidir.⁶

İyi olma durumu birçok dışsal sebebe bağlı da olsa kişinin tamamen kendisine öznel bir durumdur. Öznel iyi olma durumunu araştıran psikologlar, insanların yaşamlarını neye göre değerlendirdiğini anlamaya çalışır. Yapılan araştırmalar ortaya koymuştur ki, insanlar yaşamlarını değerlendirirken; var olan bilişsel yargıları, olumlu veya olumsuz duyguları ya da istemeyen duyguların (acı ve keder gibi) yoğunluğunu kullanır. İnsanlar hayatlarına dair yaptıkları değerlendirmelerinde toplumsal alanlardan ziyade duygusal ve bilişsel gibi öznel alanları kullanır. Karşılaştığı her durumu kendisinde var olan duygusal şemaya göre değerlendirerek, mutlu veya mutsuz olacağına karar verir. Bu çoğu kez farkında olmadan ve istemsizce gerçekleşir.⁷

Kısacası, insan yetiştirme yönüyle toplumdaki en önemli meslek kollarından biri olan öğretmenlik mesleğini icra eden bireylerin özellikle ruhsal yönden iyi olmaları ve çeşitli becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin; öğrenci,

⁴ Kürşad Sertbaş, Research on Emotional Intelligence of Students in The School of Physical Education and Sports in Terms of Various Variables, Sakarya University, **International Journal of Academic Research** , 5 (6), Sakarya, 2013, s. 200-206.

⁵ Bayram Yıldız, Aristoteles Ethik'inde "Mutluluk Ve Erdem, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2002, s. 23. (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans**).

⁶ Meliha Tuzgöl Dost, Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği**. Cilt:3 Sayı:23 Mart 2005, s. 27- 34.

⁷ Ünsal Yetim, **Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri**, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2001, s. 120.

veli veya meslektaşları ile olumlu ilişkiler kurması, hayatta yaşadığı zorluklarla mücadele edebilmesi, kendini ve çevresini doğru anlayarak hislerini anlaşılır bir şekilde ifade edebilmesi ve bütün bunları yaparken özel hayatında ve iş hayatında mutlu olabilmesi duygusal zekâsına ve öznel iyi oluşuna bağlıdır. Kişi öznel iyi oluşun üzerinde her zaman düşünmese de ruhsal durumunda meydana getirdiği etkileri ağıısından devamlı hissettiği biri durumdur. Öğretmenlerin hayatındaki olumlu duygu durumlarını arttırarak iyi hissetmelerinin duygusal zekâları ile ilişkili olduğu araştırmacı tarafından düşünölmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Problemi

İlkokul öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri ile öznel iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

1. İlkokul öğretmenlerinin Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. İlkokul öğretmenlerinin Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?

3. İlkokul öğretmenlerinin Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanlarının yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?

4. İlkokul öğretmenlerinin Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanlarının medeni durum değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?

5. İlkokul öğretmenlerinin Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanlarının Çocuğu olup olmaması değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?

6. İlkokul öğretmenlerinin Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanlarının Öğretmenlikteki toplam hizmet süresi değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?

7. İlkokul öğretmenlerinin Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanlarının branş değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, İlkokul öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Geleceğimizin mimarlarını yetiştiren öğretmenler toplumdaki en saygın mesleklerden birini icra etmektedirler. Sağlıklı ve güçlü nesiller yetişebilmesi için yol gösterici konumdaki öğretmenlerin de aklen, bedenen ve ruhen sağlıklı olması gerekir. Hayatından memnun olan, sınıfına girdiğinde özel hayatında yaşadığı sorunları sınıfın kapısında bırakabilecek derecede profesyonel davranan, gelecek kaygısı yaşamayan, geçmiş pişmanlıklarına boğulmayan, sorunlara kolayca çözüm

bulan, sağlıklı ilişkiler kuran, başkalarının ve kendi duygularını anlayan öğretmenler; hem duygusal zekâ düzeyi yüksek hem de öznel iyi oluşu beklenen seviyede olur.

Araştırmanın özellikle kişinin eğitim hayatının temelini atan ilkökul öğretmenlerine yönelik olması onlar hakkında fikir sahibi olmak açısından önemlidir. Araştırma bütün evreni temsil etmese bile sorunlara cevap veren 300 kişilik örneklem ile evren hakkında yordanacak bir görüş oluşturması yönüyle ve gelecek çalışmalara yol göstermesi açısından önemlidir.

1.5. Sayıtlılar

1. Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

2. Araştırmaya katılan Öğretmenlerin, Kişisel Bilgi Formu, Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği'nde yer alan soruları gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. İstanbul ilinin Pendik ilçesinde bulunan Ergenekon, İsa Yusuf, Milli Eğitim Vakfı, Gülizar Zeki Obdan, Ertuğrulgazi, Öğretmen EVELeri, Buhara, Namık Kemal ve Fuat Köprülü İlkokulunda görev yapan 300 öğretmenden elde edilen verilerle sınırlıdır.

2. Elde edilen veriler Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Duygusal Zekâ: Kendi his ve yeteneklerini bilme, zayıf ve güçlü yönlerinin farkında olup yeniliklere açık olma, hedeflerine motive olma, ilgi ve ihtiyaçlarını anlamak ve buna göre bir gelecek planı çizmek, diğer insanları ciddiye alarak sağlıklı iletişimler kurmak, başarılı ikinalar yapmak ve kendisi dışındaki insanların duygularını anlama gibi yeteneklerdir.⁸

Öznel İyi Oluş: Hayatı değerlendirme aşamasında kullanılan, mutluluk, öz saygı, memnuniyet, yaşam doyumu, neşe ve başarma hissi gibi duyguları içine alan geniş bir kavramdır.⁹

⁸ Selen Doğan ve Faruk Şahin, Duygusal Zekâ Tarihsel Gelişimi Ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış. Çukurova Üniversitesi, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 16(1), Adana, 2007, s.231- 252.

⁹ Ed Diener, Frequently Asked Questions (FAQ's) „About Subjective Well-Being (Happiness and Life Satisfaction), <https://internal.psychology.illinois.edu/~ediener/faq.html>, (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ZEKÂ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

2.1.1. Zekâ Tanımı

Bilim insanlarının üzerinde en çok araştırma yaptığı, en fazla tartışmalara ve fikir ayrılıklarına neden olan konuların başında hiç şüphe yok ki zekâ gelir. Bu konuda çok farklı fikirler dile getirilmiştir. Zekâ, hangi zekâ testini kullanmışsanız onun ölçtüğü şeydir. Her bilim insanı kendi zekâ anlayışından bahseder ve diğer zekâ görüşleriyle kimi yerde aynı paydada buluşurken, kimi yerde ayrı düşmektedir.¹⁰

TDK'ın zekâ tanımı ise şu şekildedir: *“İsim, ruh bilimi İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlak, dirayet, zeyreklik, feraset.”*¹¹

Zekâ konusunda daha bilimsel bir tanıma ulaşmak için Psikoloji Terimleri sözlüğüne baktığımızda zekâ: “Uyaranları algılama, algılananları değerlendirme, kavramlaştırma, düşünme, öğrenme, öğrenilenler ve deyimler arasında bağlantı kurma ve bunları sorun çözme ve çevreye uyum amacıyla kullanabilme yetilerini içerir” diye tanımlamaktadır.¹²

Zekâ, ilk başlarda insanın tabiatla baş edebilme çabası ve becerisi olarak görülürken, özellikle 19. Yüzyıldan itibaren psikoloji biliminin kurulmasıyla daha bilimsel bir çerçevede incelenmeye başlanmıştır.¹³

Zekâ konusunda çok fazla farklı fikir çıkmasından dolayı bilim insanları bu konuyu daha bilimsel verilerle açıklama gereği duymuşlar. Sonuçların objektif olması ve herkes tarafından geçerli olması için zekâyı ölçen bir takım testler geliştirmişler.

Zeka testlerinin öncüsü Alfred Binet' tir. 20. Yy' nın başlarında ilk zeka testini hazırlamış ve zekayı; farklı durumlara uyum sağlamak, hedefe ulaşmak için zorluklar karşısında direnmek, eleştiriye tahammül etmek, eksikliklerinin farkında olmak ve belirli bir hedefe yönelmek diye tanımlamıştır.¹⁴

Zeka alanında en çok kullanılan testlerden ikisi Wechsler Erişkin Zeka Ölçeği (WAIS) ve Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği (WISC)' dir. Bu testlerde hem sözel hem de performans ölçekleri olduğundan dolayı iki beceri türü hakkında ayrı bilgi

¹⁰Hasan Bacanlı, **Gelişim ve Öğrenme**, 7. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003, s. 58.

¹¹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=zek%C3%A2&uid=58140&guid=TDK.GTS.592aedb05def72.93357616 , (Erişim Tarihi: 29.05.2017)

¹² Erkuş, a.g.e., s. 95.

¹³ S. Arslan Karaküçük ve Elif Oral, **Eğitim Psikolojisi ve Eğitimde Bireysel Farklılıklar**, E. Lisans Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 61.

¹⁴ Akt. Adnan Kulaksızoğlu, **Ergenlik Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004, s. 135.

edinilmesine imkân tanır. Binet ve Wechsler Ölçekleri bireyseldir ve bu konuda eğitim almış kişilerce uygulanabilir.¹⁵

Zekâ ölçümlerinin daha objektif olması için çalışan psikologlardan biri de Alman Psikolog William Stern' dir. Her yaştaki bireyin zekâları hakkında veri elde edebilmek için farklı bir standart getirmiştir. Böylece Zekâ konusunda ölçüm standartı olarak IQ (Intelligence Quotient) kabul edilir olmuştur.¹⁶

Thorndike zekâyı 3 ayırır ve 3 farklı boyutu olduğunu iddia eder. Buna göre, mekanik zekâ, soyut zekâ ve sosyal zekâdan oluşmakla birlikte; hız, düzey ve genişlikten oluşan 3 boyutu olduğu görüşünü savunur.¹⁷ Farklı zekâ türlerini ölçmek için çalışmalar yapan Thorndike' nin açtığı yoldan giden diğer bilim adamları daha sonra duygusal zekâ ve çoklu zekâ konularını daha derinlemesine ele aldı.¹⁸

Zekâ konusunda çok fazla farklı fikir olması, bu konuda birçok kuramın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Konunun daha anlaşılır olması adına bu kuramlardan birkaçına bakmak faydalı olacaktır.

2.1.2. Başlıca Zekâ Kuramları

Her bilimsel çalışmada olduğu gibi zekâ konusunda da yapılan her araştırma ya kendinden sonrakine ilham olmuş ya da kendinden sonraki ona bir eleştiri olarak ortaya çıkmıştır. Bu bölümde zekâ ile ilgili başlıca kuramlar açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1.2.1. Piaget'in Zekâ Kuramı

Piaget, zekânın yalnızca zekâ testlerinden alınan puanlarla tespit edilmesinin doğru olmadığını savunmuştur. Zekâyı gelişimsel olarak ele alarak; zihnin kendini yenileme ve değişme konusundaki gücü olarak tanımlar. Kişi, dış dünyadaki olayları ve nesnelere algılar, değerlendirir ve kullanıma hazır hale getirir. Algılanan bu bilgiler, bilişsel fonksiyonları değişime uğratar ve geliştirir.¹⁹

Piaget, zihinsel gelişim için yalnızca biyolojik olgunlaşmanın yeterli olmadığını, bunun yanında yaşantıların da büyük öneme sahip olduğunu vurgular.

---

15 Richard C. Atkinson ve Rita Atkinson, **Psikolojiye Giriş 2**, Sosyal Yayınları, İstanbul, 1995, s. 529.
16 Mahmut Akın, İşletmelerde Duygusal Zekânın Üst Kademe Yöneticiler İle Astları Arasındaki Çatışmalar Üzerindeki Etkileri, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2004, s. 34 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**).

17 Ziya Selçuk vd., **Çoklu Zeka Uygulamaları**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004, s. 3-6.

18 Özlem Gürol, İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile stresle başa çıkma becerileri arasındaki ilişki, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2008, s. 16 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

19 Akt. Selçuk vd., a.g.e., s. 3.

Daha çok çocukluk döneminde zaman geçtikçe bilgileri kavrama ve problem çözme yetisinde bariz ilerlemeler olduğu gözlenmiştir.²⁰

Piaget' e göre organizma büyümek için çevresiyle etkileşimde bulunmak zorundadır. Bu konuyu özümleme ve uyma diye iki terimle açıklar. Özümleme; insana dış çevreden birçok bilişsel uyarın gelir ve kişi bu uyarınları kendisinde var olan bilişsel şemaya uyarlayarak sindirir. Uyma ise; insanın kendisinde var olan bilişsel şemasını dış çevreden gelen uyarıcılara göre değiştirip o uyarıcılara uydurmasıdır.²¹

Piaget; kişileri birbirinden farklı yapan en mühim zihin işlevinin olan zekânın ana özelliklerini 3 ana başlıkta toplar.²²

- Zihinsel yapı ile çevrede meydana gelenler arasında sürekli bir değişim süreci olduğu için; zekâ, bir denge durumudur.
- İnsan bilgi edinmek için hareket etmelidir. Bu sebepler zekâ bir tür zihinsel işlemler sistemi gibidir.
- Çevre ile sürekli etkileşimde olmak zorunda olan bireyde bir uyum durumu söz konusudur. Bu uyumun özel haline zekâyı oluşturur.

2.1.2.2. Spearman'ın Tek Faktör Kuramı

Spearman birçok araştırma yapmış ve insanın bütün zihinsel faaliyetlerinde ortak bir nokta olduğu hipotezinde bulunmuştur. Öğrencilerin zekâ seviyelerini ölçmek istediği bir okulda; öğrencilerin kendi aralarındaki değerlendirmelerini ve öğretmenlerin kanaatlerini temel almıştır. Bu değişkenler arasında oldukça yüksek bir korelasyon bulmasının genel zekâ faktörü ile ilgili olduğunu söylemiştir. Kendisi bir faktör analizi geliştirmiş ve yaptığı analizlerin sonucunda zihinsel faaliyetlerin tamamında zihni bir enerji olduğunu tespit etmiş ve buna "g" faktörü adını vermiştir. Bireyi, kendisinde var olan "g" faktörü ile ilgili olarak parlak ya da sönük olarak tanımlamak mümkündür. Zekâ testlerinde sonucu belirleyen en önemli etken "g" faktörüdür. Bunun yanında "s" faktörü denilen ve bazı yetenek ve testlerde belirleyici etken olan özel faktörler de bulunur.²³

Özel faktör, her denemede değişebildiği gibi kişiden kişiye de değişim gösterir. Stres, heyecan, sosyal çevre ve okul gibi faktörler bu değişimde etkilidir. Fakat genel "g" faktöründe durum biraz daha farklıdır. Sonuç tıpkı özel faktör "s" gibi

20 Akt. Münire Erden ve Yasemin Akman, **Gelişim ve Öğrenme**, 13. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2004, s. 64.

21 İbrahim E. Başaran, **Eğitim Psikolojisi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s. 149.

22 Kulaksızoğlu, a.g.e., s. 136.

23 Akt. Işıl Ören, **Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Kişisel Yönelimleri Arasındaki İlişki**, Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 2011, s. 14. **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

kişiden kişiye değişir ama her denemede sonuç aynıdır. Genel faktörler, özel faktörlerin gelişmesinde rol oynar. Her bir etkinlikte iki faktörün de miktarı farklıdır.²⁴

2.1.2.3. Sosyal Zekâ Kuramı

Bu kuram ilk defa zekâyı bilişsel boyutlardan ayrı olarak değerlendirmiştir. Zekânın sosyal, soyut ve mekanik olmak üzere 3 ana parçadan oluştuğunu ilk kez belirten yine Thorndike olmuştur. Bu kavramları kısaca açıklayacak olursak: Sosyal zeka, insanlara doğru tepkiler verebilme, onları anlayabilme ve aralarındaki ilişkileri çözümleyebilmedir. Mekanik zekâ, kinestetik ve görsel becerilerden oluşur. Soyut zekâ ise, sözel ve analitik yeneneklerin bileşiminden oluşur.²⁵ Thorndike'nin zekâyı bu şekilde kategorileştirmesi her birinin ayrı olarak değerlendirilme imkanı vermiştir. Daha çok sosyal zeka ile ilgili fikirleri öne çıkmıştır. Halbuki Mekanik ve soyut zeka hakkındaki fikirleri de oldukça önem arz eder.²⁶

Thorndike, zekanın yukarıda belirttiğimiz üç ana parçasının haricinde üç farklı yönü olduğunu söyler. Zekada yapılan işin zor olma durumunu gösteren seviye, bu işin kapsamına paralel olarak farklı işlevleri yerine getirebilmeyi ifade eden genişlik ve işin çabuk bitirilmesini belirten hız diye 3 yön olduğunu ifade eder. Bu üç yön bir arada olmasıyla zekanın tanımlanabileceğini belirtir.²⁷

2.1.2.4. Guilford Çok Faktör Kuramı

Guilford'un ortaya attığı bu modelin işleyişi tıpkı bilgisayar sistemini gibidir. Ve zekânın üç boyu vardır. Sırasıyla girdi, işlem ve çıktılar diye bir düzen vardır.²⁸ Girdi; simge, mana, değerlendirme ve davranış ile ilgili bölümlerden oluşur. İşlem; hafıza, biliş, ayırıştırıcı ve bütünleştirici düşünme ve değerlendirme süreçlerinin bütünüdür. Çıktı diğer adı ürün ise; sistem, grup, ilişkiyi farklı hallerde formüle eder.²⁹

Guilford yukarıda belirtilen boyutlardan birinin bile eksik olması durumunda zihni etkinlik yok olur. Zihinsel işlemin meydana gelmesi için içeriğe ihtiyaç duyulur.

²⁴ Akt. Ören, a.g.e., s. 14.

²⁵ Uğur Doğan, Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenlere göre incelenmesi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 2009, s. 10 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

²⁶ Murad Yüksel, *Duygusal Zekâ ve Performans İlişkisi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2006, s. 7 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

²⁷ Şebnem Aslan, *Duygusal Zekâ Dönüşümcü ve Etkileşimci Liderlik*, Eğitim Yayınevi, Konya, 2013, s. 10.

²⁸ Emine Yaşarsoy, *Duygusal Zekâ Gelişim Programının, Eğitilebilir Zihinsel Engelli Öğrencilerin Davranış Problemleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2006, s. 11 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

²⁹ Özcan Demirel Vd., *Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulama*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 9.

Daha sonra içerik ilgili ürün elde edilir. Yani girdi(içerik) olmadan haliyle çıktı(ürün) da olmaz.³⁰

2.1.2.5. Thurstone-Bileşik Faktörlü Çözümleme

Thurstone zekâ kavramını, psikanaliz eğilimini temel alarak tanımlar. Bu tanımlamadan hareketle zekâ, bir yetenektir ve insanın dürtüsel tepkiler vermesini önler görüşünü ileri sürer. Thurstone'a göre zeki insanlar dürtüsel tepkiler vermezler ve dürtülerinin önüne geçebilirler.³¹

Özellikle faktör analizi teknikleri geliştikten sonra, zeka ile ilgili çoklu faktör çalışmaları artmıştır. Thurstone, zihinsel beceriyi merkez alan bir teori ortaya atar ve zekâ gelen bir faktör değildir der.³²

Thurstone'a göre zihin etkinliği için lazım olan işler gruplandırılabilir. Her grupta bulunan iş için ayrı zihin gücüne ihtiyaç duyulur. Thurstone zekâ için 7 önemli faktör olduğunu söyler.³³

Bellek Faktörü: Manasız şeyleri, sözel, sayısal sıraları ve araç gereçleri ayrıntılı olarak akılda tutabilme gibi faktörlerden oluşur.

Yer-Mekân İlişkileri: Hayal edebilme, gözünde canlandırabilme, çeşitli durumları tasarlayabilme ve yer-mekân gibi durumları algılayabilme yeteneklerinden oluşur.

Sayısal yetenek: Aritmetik işlemlerden basit olanlarını hızlı ve doğru yapabilme yeteneğidir.

Sözel yetenek: Kelime bilgisi, okuduğunu anlama, kelimeler arasında var olan ilişkileri tespit etme ve farklı kelimeler üretebilme yeteneğidir.

Algısal Faktörler: Görsel olarak sunular şekiller arasında benzer ve farklı yönleri hızlı bir şekilde algılama yeteneğidir.

Kelime Akıcılığı: Bir düşüncenin dile getirilmesi sürecinde çok sözcük kullanma yeteneğidir.

Genel Muhakeme Yeteneği: örüntülerde eksik bırakılan tamamlamayı bulma, sözel veya sayısal testlerde uygun olanı tümevarımsal düşünme metoduyla akıl yürüterek bulma yeteneğidir.

³⁰ Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu, **Eğitimde Bireysel Farklılıklar**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s. 23.

³¹ Akt. Sibel Sonmaz, Problem Çözme Becerisi ile Yaratıcılık ve Zekâ Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002, s. 32 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

³² Stefan Konrad ve Claudia Hendl, **Duyularla Güçlenmek**, Hayat Yayınları, İstanbul, 2005, s. 46.

³³ Rengin Akboy, **Eğitim Psikolojisi ve Çoklu Zekâ**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, 2005, s.117.

2.1.2.6. Gardner Çoklu Zekâ Kuramı

Gardner'ın bu kuramı 1980'li yıllarının başında ortaya çıkmıştır. Ona göre zekânın tek bir alanı yoktur. Aşağıda kısaca değineceğimiz çok sayıda zekâ alanı mevcuttur. Gardner, kişilerde bu alanlardan bir ya da bir kaçının baskın olabileceği görüşünü savunur.³⁴

Gardner için zekâ, hayat boyunca karşılaşılan sorunlara üretilen etkili çözümler, farklı kültürlerde değerli olan bir ürün ortaya koyabilme yetisidir ve objektif bir şekilde ölçülemez. Ona göre zekâ, tek bir faktörle açıklanamayacak kadar karmaşıktır ve çok sayıda yetenek içerir.³⁵

Gardner, 1983' de yayınlanmış olan 'Zihin Çerçevesi' (Frames of Mind)' adlı eserinde birbirinden farklı yedi evrensel kapasite tavsiyesinde bulunmuştur. Bu kapasiteler ve zekâları bireyler doğuştan edinir ve farklı kültür ortamlarında değişik hallerde ortaya çıkar. Örneğin doğuştan elde edilen dil zekâsı bütün kültürler için evrensel bir kapasitedir. Fakat bazı toplumlar bu özelliğini konuşma şeklinde dile getirirken bazı toplumlar yazma planı öne çıkar.³⁶

Gardner, 8 farklı beceriyi zekâ olarak tanımlar. Bu beceriler; müziksel-ritmik, görsel- mekânsal,sözel-dilsel, kişisel- içsel, mantıksal- matematiksel, bedensel-kinestetik, kişilerarası-sosyal ve doğacı zekâ olarak isimlendirilir.³⁷ İlk başlarda zekânın sadece 7 alanı olduğu düşünülse de, 1993 yılında doğa zekânın da alana dâhil edilmesiyle, zeka alanlarının daha da artabileceğine bir işaret olarak algılanmıştır. Hatta daha sonra varoluşsal zekâ ve ruhsal zekâ adında iki zekâ türü de aday zekâlar olarak modele yerleştirilmiştir.³⁸ Gardner' ın ileri sürdüğü zekâ alanları şunlardan oluşmaktadır:

2.1.2.6.1. Müziksel-Ritmik Zekâ

Yeni müzik ürünleri ortaya koyma ve var olan müziği anlama becerisi olarak da kabul edilir. Beste yapma, ritimleri tanıma, var olan müziksel yapıları değerlendirebilme, müziği icra etme ve besteleme gibi yeteneklerden oluşur.³⁹ Bu

³⁴ Bacanlı, a.g.e., s. 121.

³⁵ Ahmet Saban, **Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim**, Nobel Yayınları, Ankara, 2003, s. 4- 5.

³⁶ Nilay T. Bümen, **Okulda Çoklu Zekâ Kuramı**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 4- 5.

³⁷ Ayşe Güler, İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s. 16 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

³⁸ Ulaş Çakar ve Yasemin Arbak, Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu- Zekâ İlişkisi ve Duygusal Zekâ, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, İzmir, 6(3), 2004, s. 29.

³⁹ Zülfü Demirtaş ve Adem Duran, İlköğretim Okulu 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarının gelişmişlik düzeyleri, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, <http://www.sdu.dergipark.gov.tr/download/article-file/69943>, s.210, 2007 (Erişim Tarihi: 08.09.2017).

zekâ türü baskın olan kişiler; müzisyen, şarkıcı veya besteci gibi alanlara daha yatkındır.⁴⁰

2.1.2.6.2. Görsel - Mekânsal Zekâ

Görsellerden oluşan dünyayı doğru şekilde algılayabilme, imgeler hakkındaki becerisi ve var olan görsel yaşantılarını tekrardan inşa edebilme kapasitesi olarak tanımlamak mümkündür. Doğayı gözlemleyerek biçim, renk ve dokunuşları doğru bir şekilde görme ve bunları tuvale ya da farklı bir somut ürüne yansıtma yeteneği olduğunu söylemek mümkündür.⁴¹

Bu zekâ türü baskın olan kişilerin hayal güçleri oldukça gelişmiştir. Zihinlerinden oluşturdukları durumları somutlaştırarak resme dönüştürebilirler. Harita okuma ve renkleri etkili kullanma becerileri vardır.⁴² Üç boyutlu düşünme becerisi gelişmiş olan bu kişiler; denizde rotasını çizebilen iyi bir kaptan, uzay boşluğunda dolaşan iyi bir astronot, başarılı bir satranç oyuncusu, ünlü bir grafiker, iyi bir tasarımcı ve heykeltıraş olabilir.⁴³

2.1.2.6.3. Sözel-Dilsel Zekâ

Şiir okuma ve yazma, mizah yönü kuvvetli, kelimelerle düşünebilen ve düşündüklerini güzel ifade edebilen, güzel hikaye anlatan, mecazi anlatımı ve teşbih yönü kuvvetli olan, karmaşık olayları düzenli bir şekilde sunabilen, dilde var olan zor anlamları doğru çözen, dili üreten ve etkili kullanan kişilerin sahip olduğu zeka becerisidir.⁴⁴ Bu zekası baskın olan kişiler; yabancı dilleri kolay öğrenir, anılarını kolay hatırlar, çok okur, konuşkandır, iyi bir dinleyicidir, olayları ayrıntıları ile anlatır ve yazmayı sever.⁴⁵

Bu zekâdaki kişiler genelde avukat, öğretmen, politikacı, bilim adamı, yazar, şair ve gazeteci gibi meslekleri seçerler.⁴⁶

⁴⁰ Ahmet Buğa, İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2010, s. 15 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁴¹ Ilgın Başaran, Etkili Öğrenme ve Çoklu Zekâ: Bir İnceleme, **Ege Eğitim Dergisi**, (5), İzmir, 2004, s. 7- 15.

⁴² Elif Akbaş, İstanbul İli Fatih İlçesi İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Belirlenmesi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2010, s. 44 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁴³ Yüksel Özden, **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 44.

⁴⁴ Kudret E. Yavuz, **Eğitim ve Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları**, 2. Baskı, Se-Ba Ofset, Ankara, 2001, s. 16.

⁴⁵ Ziya Selçuk, **Gelişim ve Öğrenme**, 12. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s. 78.

⁴⁶ Ayhan Aydın, **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003, s. 242.

2.1.2.6.4. Kişisel - İçsel Zekâ

Bireyin kendisinde var olan duyguları, motivasyonları ve korkuları anlama ve değerlendirme kapasitesidir. Kişi nelere becerisi olduğu, kim olduğu, zayıf ve güçlü yönleri ile iyi ve kötü yönleri gibi bütün potansiyelinin farkındadır.⁴⁷

Özellikler yapıtlarında kendi içsel zenginliklerinden bolca sunan roman yazarları, manevi yönü güçlü olan din adamları, insanı ruhuna derinlemesine inen psikolog ve filozofların içsel zekâlarının gelişmiş olduğunu söylemek mümkündür.⁴⁸

2.1.2.6.5. Mantıksal - Matematiksel Zekâ

Eleştirel düşünebilen, mantıksal ilişkiler kurabilen, problem çözme becerisi gelişmiş, hipotezler üretebilen ve sayılarla düşünebilen kişilerin sahip olduğu zekâ türüdür.⁴⁹ Bu zekâ türündeki insanlar; ayrıntıyı sever, sayılarla arası iyidir, neden-sonuç ilişkilerinin peşine düşer, bilgisayar ve mantık oyunlarına meraklıdır, bilim projelerine ilgisi fazladır, astronomiyi takip eder ve analitiktir.⁵⁰

Bu zekâ türüne sahip bireyler bilimsel düşüncenin temelini oluşturan tümevarım ve tümden gelim metoduyla çıkarımlarda bulunur, kavram ve sayıları ustaca kullanır.⁵¹ Bu kişiler daha çok matematikçi, fizikçi, istatistikçi, bilim insanı, bilgisayar programcılığı gibi mesleklere yatkındır.⁵²

2.1.2.6.6. Bedensel - Kinestetik Zekâ

Bireyin, yaşadığı duygu ve aklından geçen düşünceleri, bütün bedeni ile ifade etme becerisi veya bir doktorun ameliyat esnasında ellerini kullanma çabukluğu ya da bir sporcunun hızlı ve çevik hareket yeteneğine denir. Bu zekâyâ sahip bireyler; hassas ve çabuk el, denge, hız, güç, esneklik ve kordinasyon gibi özelliklere çoğunlukla sahiptir.⁵³

Bu kişiler, ruhunda macera yüklü olan, alet kullanmayı seven, konuşmalarında jest ve mimiklerini bolca kullanan, yarışlara katılmaktan zevk duyan, dans, bahçe işleri, tiyatro, çeşitli sporlara katılmayı seven insanlardır.⁵⁴ Bu zeka

⁴⁷ Özden, a.g.e., s.42.

⁴⁸ Akt. Feride Güney, Okul Yöneticilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişki, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009, s.10 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁴⁹ Birol Vural, **Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 241.

⁵⁰ Selçuk a.g.e., s. 78.

⁵¹ Howard Gardner, **Çoklu Zekâ**, Enka Okulları Yayınları, İstanbul, 2004, s. 52.

⁵² Buğa a.g.e., s. 15.

⁵³ Güzin Akamca ve Hülya Hamurcu, Çoklu Zekâ Kuramı Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Fen Başarısı Tutumları ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 28, Ankara, 2005, s. 178-187.

⁵⁴ Selçuk, a.g.e., s. 78.

türüne sahip kişiler genellikle, sporcu, oyuncu, heykeltıraş, aktör gibi meslekleri yoğun şekilde tercih ettiği görülmektedir.⁵⁵

2.1.2.6.7. Kişilerarası - Sosyal Zekâ

Bu zekâyı kısaca, insanları anlama yeteneği olarak tanımlamak mümkündür. Bu zekâyı sahip insanların akıl yürütme ve düşünme becerileri oldukça gelişmiştir. Sosyal zekâsı gelişmiş insanlar, insan ilişkilerinden akılcı davranır ve başkalarını kolaylıkla anlayabilir.⁵⁶

Kolay ilişki kurabilen, grup çalışmalarında etkin ve farklı roller alabilen, davranışlarını farklı ortamlara göre kolaylıkla ayarlayabilen, etkin dinleme yapan, karşısındaki insanın jest ve mimiklerinden ne anlatmak istediğini anlayabilen insanların kişilerarası- sosyal zekâsı gelişmiştir denilebilir.⁵⁷

Bu zekâ türüne sahip insanların yoğun olarak seçtiği mesleklere; psikolog, öğretmen, politikacı ve avukatlar örnek gösterilebilir.⁵⁸

2.1.2.6.8. Doğacı Zekâ

Doğaya ve havyalara karşı ilgi üst düzeydedir. Küçük ya da büyük çapta çevrede var olan değişkenleri açıklamaya çalışmak, vahşi yaşamı gözleme isteği, park, bahçe ve toprak ile uğraşma sevgisi, doğayı inceleme ve fotoğraf çekme gibi davranışları barındıran bir zekâ türüdür.⁵⁹

Bu zekâ türüne sahip insanlar, çevrenin göze çarpan özelliklerini tanıyarak, sınıflandırır ve düzenler. Bitkileri, hayvanları, kayaları, mineralleri ve çimenleri tanıma, gözleme ve sınıflandırma becerisine sahiptirler.⁶⁰

2.2. DUYGUSAL ZEKÂ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

2.2.1. Duygunun Tanımı

Duygu kelimesinin, Latince "movere" (hareket etme) kökünden türediği bilinmektedir. Bu sözcüğe "e" ön ekini eklediğimizde ise, "öteye hareket etmek" anlamına gelir. Bu tanımdan hareketle çıkarılabilecek sonuç, bir duygunun her zaman bir davranış eğilimi gösterdiğidir.⁶¹

TDK'ın duygu tanımı ise şu şekildedir: "*Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim, nesnelere veya olayları ahlaki ve estetik*

⁵⁵Akt. Ahmet Kaynak, Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, 2013, s. 14 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁵⁶ Özden a.g.e., s. 34.

⁵⁷ Demirel ve ark., a.g.e., s. 38- 39.

⁵⁸ Şule Erçetin, **Örgütsel Zekâ**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 9- 10.

⁵⁹ Akamca ve Hamurcu, a.g.e., s. 42.

⁶⁰ Demirtaş ve Duran, a.g.e., s. 211.

⁶¹ Konrad ve Hendl, a.g.e., s. 17.

yönden değerlendirme yeteneği, Kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik.”
Olarak tanımlanmaktadır.⁶²

Psikoloji terimler sözlüğünün duygu tanımlaması şu şekildedir: “Duygu ve his Türkçede eş anlamlı kullanılmaktadır. His bir şeye karşı içte oluşan bir duygusal veya heyecansal tepkinin farkında oluştur. Duygu ya da heyecan ise, derin duygudan yüksek gerilime kadar değişebilen genel uyarılmışlık halleridir, diye tanımlanabilir.”⁶³

Duygunun 4 bileşenden oluştuğunu söylemek mümkündür. İlk bileşen duyguları ses tonu, beden duruşu ve anlatılanların içeri ile karşı tarafa ifade etme becerisidir. İkincisi, sahip olduğumuz duyguları bilinçli şekilde tanımamızdır. Üçüncüsü duygunun düzenlenmesi durumudur. Ve son olarak dördüncüsü ise başkalarında var olan duyguyu tanıma becerisidir.⁶⁴

Duygu, farkında olduğunuz bir hissin giderek güçlenip, bilinç düzeyinizde ve bedeninizde genel bir uyarılmışlık hali oluşturması durumudur.⁶⁵ Bireylerde çeşitli sinyaller gelir. Bu sinyallere cevap vererek iletişim kurulmasını sağlayan içsel rehberlere duygu denir. Duygularımız tamamen fiziksel bir var olma durumundan uzak değildir. Modern bilim ilerledikçe duyguların tıpkı diğer algılar kadar bilişsel olduklarını kanıtıyor. İnsan gün içinde sahip olduğu enerjiyi, samimiyeti ve güdüsünü günün her dakikası duygularından edinir.⁶⁶

Duygu, bütün tutkularımız, işitilen ve duyumsadığımız her şey, sevgi, aşk, kıskançlık gibi genel hallerimiz, heyecanlarımız, genel veya içgüdüsel şekilde var olan eğilimlerimize verilen genel bir ad olduğunu söylemek de mümkündür.⁶⁷

Kişiler, duygusal ve akılcı olmak üzere iki zihne sahiptir. Bu iki zihin çoğu zaman birbiriyle uyum içinde ve farklı durumları kendi içlerinde kaynaştırıp kişiye yardımcı olurlar. Her ikisi de birbirinin işleyişine katkıda bulunur, bazen verileri şekillendirir ve bazen de reddeder. Duygusal ve akılcı zihinler tamamen birbirine bağlı değil, yarı bağımsız becerilerdir. Her ikisi de beyindeki farklı devreleri işletir. Ama birbiriyle sürekli bağlantıdadırlar.⁶⁸

Goleman, duyguları boyut veya kümeler olarak düşünür. Zevk, utanç, öfke ve üzüntü gibi başlıca kümeleri bize duygusal hayatımızın ne kadar sonsuz bir

⁶² http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.593c7b5091d6e5.29412661, (Erişim Tarihi: 11.06.2017).

⁶³ Erkuş, a.g.e., s. 63.

⁶⁴ Özlem Mumcuoğlu, Emotional Quentitent Inventory'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002, s. 4-26 (Yayınlanmamış **Yüksek lisans Tezi**).

⁶⁵ Akt. Ali M. Sünbül, **Eğitime Yeni Bakışlar**, Eğitim Kitapevi, İstanbul, 2008, s. 49.

⁶⁶ Akbaş, a.g.e., s. 74-76.

⁶⁷ Ahmet Cevizci, **Felsefe Sözlüğü**, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2000, s. 290.

⁶⁸ Daniel Goleman, **Duygusal zekâ Neden IQ'dan Daha Önemlidir?**, Varlık Yayınları, İstanbul, 2009, s. 36.

çeşitliliğe sahip olduğunu kanıtlar. Her bir kümenin özünde, ana bir duygusal çekirdek vardır ve bu çekirdekte asıl olan duygudan türeyen akrabalar sayısız kopyalar halinde çoğalır ve yayılır. Ruh halleri en dış halkadadır. Duyguya göre daha kalıcı ve sessiz olurlar. (Sinirlendiğinizde bütün gün öfkenin ateşine nadiren kapılırsınız fakat saldırgan ve sinirli bir ruh halinde olma durumu o kadar da nadir görülen bir durum değildir.)⁶⁹

2.2.2.Zekâ İle Duygu Arasındaki İlişki

Duygularımız, beyin ile kalp arasında bağlantıyı sağlar ve bir tür ikisi arasındaki konuşmaya benzetilebilir. Duygular, içimizde oluşur ve neye ihtiyacımız olduğunu bizlere fısıldar.⁷⁰

Bilim insanları yüzlerce yıl duygudan arındırılmış akıl ile ilgili çalışmalar yaptılar. Aklın tüm duygulardan üstün olduğunu kanıtlamak için adeta sıraya girdiler. Çünkü onlara göre, duygular insanın aciz ve zayıf yönünü oluşturuyordu. Duygunun daha çok kadınsal, aklın ise erkeklere özgü olduğu yakıştırması yapıldı. Sanki duygu sadece annelere, şairlere veya sanatçılara göreydi. Bir komutan veya lider gibi kişilerin iradeleri güçlü olması gerektiği için duygudan uzak olması gerektiği gibi yanlış bir kanı oluşturuldu.⁷¹ Hâlbuki çoğu zaman hislerimiz düşüncelerimize baskın çıkar. Goleman' a göre, insanlar IQ' nun ölçtüğü salt zekâyâ gereğinden fazla değer vermektedir. Zekâ, duygular olmadan doğru ile yanlış ayırt etmede kesinlikle başarılı olmayacaktır.⁷²

Daha sonraları psikoloji konusunda yapılan çağdaş araştırmalar açıkça ortaya koymuştur ki; duygudan arındırılmış bir aklın sezgileri olmadan hiçbir anlam ifade edemez.⁷³

2.2.3.Duygusal Zekânın Tanımı

Bu kavram dilimize İngilizceden geçmiştir. İngilizce'de "Emotional Intelligence - EI" veya "Emotional Quotient - EQ" olarak tanımlanan ve Türkçeye "Duygusal Zekâ - DZ" olarak çevrilir. Bu yeni zekâ kavramının ortaya konmasıyla duygu ve zekânın bir arada olduğu araştırmalar giderek artmıştır.⁷⁴

⁶⁹ Goleman a.g.e., s. 17.

⁷⁰ Kudret E. Yavuz, **0-12 Yaş Dönemi Çocuklarda Duygusal Zekâ Gelişimi**, Meter Matbaası, Ankara, 2004, s. 18.

⁷¹ Erdal Atabek, **Bizim Duygusal Zekâmız**, 2.Baskı, Altın Kitaplar, İstanbul, 2000, s. 11.

⁷² Goleman, a.g.e., s. 18.

⁷³ Füsün Acar, "Duygusal Zekâ ve Liderlik", **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (sayı:12), 53-68, Kayseri, 2002, s. 56.

⁷⁴ Doğan ve Şahin a.g.e., s. 231-252.

Duygusal zekâ; Grup çalışmalarında diğer üyeler ile gereken iletişim, kendi his ve yeteneklerini bilme, zayıf ve güçlü yönlerinin farkında olup yeniliklere açık olma, hedeflerine motive olma, ilgi ve ihtiyaçlarını anlamak ve buna göre bir gelecek planı çizmek, diğer insanları ciddiye alarak sağlıklı iletişimler kurmak, başarılı iknalar yapmak ve kendisi dışındaki insanların duygularını anlama gibi yeteneklerdir.⁷⁵

Duygusal zekâyı, insanın kendisinden var olan duygularla baş etme yeteneği olarak tanımlayan Mayer ve Saloner; duygusal zekânın, duyguları anlama, muhakeme etme, yönetme ve denetleme gibi özelliklerin belli bir düzene konmuş hali olduğu fikrini savunurlar.⁷⁶

İnsanın düşünce ve duyguları hayattaki becerilerini etkileyen en önemli unsurlardandır. Yani insan hayatını verimli ve etkili geçirmek için bilişsel zekâyı olduğu kadar duygusal zekâyı da aynı oranda ihtiyaç duyar.⁷⁷ Hayatta başarıyı elde etmek isteyen birey, bir takım yeteneklere gerek duyar. Başarıyı büyük oranda belirleyen yeteneklerin bütünü duygusal zekâ olarak ele alınmaktadır. Başarı kelimesi ile anlatılmak istenen sadece üst mevkilere gelmek veya zengin olmak değildir. Kişinin hayatta diğer insanlarla güzel ilişkiler kurması, hayatından keyif alması, yaşamaktan mutlu olması ve kendini iyi hissetmesi başarıyı etkileyen önemli etkenlerdir.⁷⁸

Dr. Reuven Bar-On, duygusal zekâ tanımı şu şekildedir: “*çevresel baskı ve taleplerle etkin bir şekilde başa çıkma becerisini etkileyen bilişsel olmayan kapasiteler, yeterlilikler ve beceriler düzeni*”⁷⁹

Duygusal zekâyı; Kişinin kendisiyle ya da başkalarıyla baş etmesini sağlayan duyguları bilme ve bunları etkili bir şekilde kullanma becerisi demek de mümkündür. Diğer insanların ne istediklerini anlama, zayıf ve güçlü yönlerini bilme ve insanların etraflarında görmeyi arzuladıkları gibi biri olabilme becerisidir.⁸⁰

Psikanaliz alanının önde gelen isimlerinden Eric Erikson’a göre duygusal zekâ; bireyin kişiliğinde var olan farklı yönleri birleştirme ve benlik bütünlüğüdür.⁸¹

Duygusal zekâyı özellikle Gardner ve Salovey ayrıntılı olarak tanımlar. Bu tanımlamaya, duygusal zeka alanında önemli yere sahip olan Daniel Golemanın

⁷⁵ Firdevs Maboçoğlu, Duygusal Zekâ ve Duygusal Zekânın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁷⁶ Sevda Yılmaz, Duygusal Zekâ ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 2007 s. 37 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁷⁷ Yavuz, a.g.e., s. 40.

⁷⁸ Selen Doğan ve Özge Demiral, Kurumların Başarısında Duygusal Zekânın Rolü ve Önemi, **Yönetim ve Ekonomi**, cilt: 14, Manisa, 2007, s. 1.

⁷⁹ Akt. Esra İşmen, Duygusal zekâ ile problem çözme. Marmara Üniversitesi, **Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 13, İstanbul, 2001, s. 111- 124.

⁸⁰ Zuhâl Baltâş, **Duygusal Zekâ**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006, s. 7.

⁸¹ Özlem Bayraktar, Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri İle Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2011, s. 41. (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

1995 yılında yayınlanan “Duygusal Zeka Neden IQ’ dan Daha Önemlidir” adlı kitabından ulaşmak mümkündür. Bu kitapta, ilerdeki konulardan biri olan duygusal zekâ modellerinde açıklanacağı için buraya almadığım duygusal zekaya dair 5 boyuttan bahseder. Bunlar: Özbilnç, kendine çeki düzen verme, motivasyon, empati ve sosyal becerilerdir.⁸²

Yapılan bütün tanımlardan da anlaşılacağı üzere duygusal zekâ(EQ), bilişsel zekâ diye tabir edilen analitik zekâdan(IQ) ayrı değil aksine onu tamamlayan bir beceriler kümesidir. Bu yönüyle duygusal zekâyı IQ’ ya bir alternatif veya bir rakip gibi görmek ya da sadece duygu denetiminden ibaretmiş gibi düşünmek oldukça yanlış olacaktır. Tam tersi duygusal zekâ, analitik zekânın güçlendiricisi ve tamamlayıcısıdır. Daha basit anlatımıyla duygusal zekâ, duyguların daha akılcı şekilde kullanılmasıdır.⁸³

2.2.4. Duygusal Zekânın Tarihçesi

Duygusal zekânın tarihini oldukça geriye dayandırabilmek mümkündür. Bu tabiri Platon’ un söylediği gibi “tüm öğrenme süreci aslında duygusal bir temele dayanır” sözü dikkate alınacak olsa, duygusal zekânın bundan iki bin yıl öncesinde bile farkında olunan bir kavram olduğunu görüşü savunulabilir.⁸⁴

İlk bilim insanları zekâ kavramını sadece bilişsel becerilere göre açıklarken, daha sonraları yapılan araştırmalar göstermiştir ki, zekâ tanımına kişinin çevresiyle uyumu ve çevresinde bulunan kişilerle var olan ilişkisinin boyutları da bu tanıma dâhil edilmelidir.⁸⁵

Duygusal zekânın ortaya çıkma nedenleri arasında çok şeyi saymak mümkündür. Ama özellikle yirminci yüzyılda akıl ve mantıkla elde edilen teknolojik gelişmelerin insanları mutlu etmeye yetmediği anlaşılmıştır. İnsanların hedefleri, hayalleri veya kendi potansiyelleri peşinde koşmaya iten, içinde var olan sevgi ve özlem gibi değerleri harekete geçiren ve bu konuda aklımdan geçenleri hayatında pratiğe dönüştüren şey duygusal zekâdır.⁸⁶

Thorndike ve Wechsler gibi bazı bilim insanları zekânın bilişsel olmayan bir yönü de olduğunu ve bu yönü ile bireylerin başarı elde etme ve uyum sağlama gibi

⁸² Çakar ve Arbak, a.g.e., s. 30.

⁸³ Daniel Goleman, **İşbaşında Duygusal Zekâ** (Çev.: Handan Balkara), Varlık Yayınları, İstanbul, 2000, s. 23.

⁸⁴ Pınar Gün, Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Yeterlilikleri İle Öğretimsel Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2012, s. 12 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁵ Acar, a.g.e., s. 54.

⁸⁶ Gürol, a.g.e., s. 17.

özellikleri yerine getirdiğini belirtmişlerdir.⁸⁷ Bu yönüyle bakıldığında duygusal zekânın köklerinin 1920 yıllarında Thorndike' nin geliştirdiği; insanları anlama ve onlarla iyi ilişkiler geçirme yeteneği olarak tanımlanan sosyal zekâ kavramına dayandığı söylenebilir.⁸⁸

Thorndike'dan sonra 1948 yılında R.W.Leeper'in adına duygusal düşünce dediği kavramın mantıklı düşünceye katkıları olduğunu belirtse de yaptıkları pek ilgi görmemiştir.⁸⁹

1980 yıllarında Howard Gardner özellikle IQ yaklaşımının sorgulanması gerektiğini belirtmiştir. Özellikle "Frames of Mind" isimli eserinde, zekâ türlerinin daha geniş bir yelpazede ele alınması gerektiğini belirterek başarı için tek bir zekâ türü olmadığı görüşünü savunmuştur. Aynı dönemlerde Robert Sternberg' de başarı için yüksek IQ' nun mutlaka olması gerektiği ama diğer alanlar için bunun tek başına yeterli olmadığını savunmuştur. Belli standartlar çerçevesinde başarıyı yakalamış insanlar sadece tek alanda zekâsı olan insanlardan ziyade her alanda yetenek sahibi olan ve bu yeteneklerini uygulayan kişiler oldukları görülmüştür.⁹⁰

Duygusal zekâ kavramının tam olarak kullanımı 1985 yılına dayanmaktadır. İngilizce karşılığı "Emotional İntelligence (EQ)" olan bu kavram, ilk olarak ABD' de doktora öğrencisi olan Wayne Leon Payne tarafından "A study of emotion: Developing Emotional İntelligence; Self-integration; Relation to fear, Pain and Desire (Theory, Structure of reality, Problem – Solving, contraction, expansion, tuning in/coming out/letting go" isimli doktora tezinde geçmektedir. "Emotional İntelligence(EQ)" yani duygusal zekâ ismi akademik ortamda ilk kez bu doktora tezinde kullanılmıştır.⁹¹

Harvard Üniversitesi'nden psikolog Peter Salovey ve New Hampshire Üniversitesi'nden psikolog John Mayer 1990 senesinde "Emotional Intelligence" konusuyla ilgili iki tane makale yayınladılar. Yayımlanan bu makaleler sayesinde duygusal zekâ kavramı alan yazına girmiş olur. Her iki bilim adamı, insanın duygusal alandaki becerilerini bilimsel metotlarla ölçmeye çalışmışlardır. Garner'ın Çoklu Zekâ Kuramı ile 1920 yılında Thorndike tarafından oluşturulan sosyal zekâ

---

⁸⁷ Baltaş, a.g.e., s. 6.

⁸⁸ Doğan ve Demiral, a.g.e., s. 212.

⁸⁹ Fatma Yancı, Ortaöğretim Okulu Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2011, s. 11 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁰ Akt. Eray Beceren, **Duygusal Zekâ Nedir? Duygusal Zekâ Kavramının Gelişimi**, <http://duygusalzeka.net/icsayfa.aspx?Sid=7&Tid=3> (Erişim Tarihi: 12.08.2017).

⁹¹ Eray Beceren, **Kurumsal Duygusal Zekâ**, <http://duygusalzeka.net/icsayfa.aspx?Sid=87&Tid=87> (Erişim Tarihi: 12.08.2017).

kavramına göre temellendirdikleri çalışmalarında duygusal zekâyı ölçmek için iki tane test geliştirmişlerdir.⁹²

Yukarıda bahsedildiği gibi duygusal zekânın tarihi çok eskilere dayansa da 1995 yılında Goleman'ın çalışmaları bu alanda bir dönüm noktası olmuştur. İlk başta duygusal okuryazarlık alanında bir kitap yazmayı planlayan Goleman, bu amaçla ziyaret ettiği okullarda Salovey ve Mayer'in makalelerine rastlar ve yazacağı kitabın ismini "Duygusal Zekâ" olarak değiştirir. Bu sayede kavram yaygınlaşır ve akademik çevrenin dışındaki okuyucu kitlesi ile de buluşmuş olur. Daha sonra çıkarttığı "Duygusal Zekâ, Neden IQ'dan Önemlidir?" isimli kitabı bu alanın en önemli eserlerinden biri olmuştur.⁹³

2.2.5. Duygusal Zekâ(EQ) İle Bilişsel Zekâ(IQ) İlişkisi

İnsanlarda uzun yıllar boyunca IQ arttıkça başarının da arttığı kanısı hâkimdi. Fakat yapılan araştırmalar sonucu EQ' nun yani duygusal zekânın da başarıda çok önemli bir yeri olduğu kanıtlanmıştır. IQ ile kişinin zekâ fonksiyonları değerlendirilmekteyken; EQ ile kişinin tespit, duygusal sentez ve fonksiyonları ortaya koyulmaktadır.⁹⁴ IQ verileri ile insanların gelecekteki başarısı hakkında fikir yürütme çabalarına ilişkin çok fazla istisnai durum saymak mümkündür. IQ tek başına kişinin başarısına etkisi %20 iken, kalan %80' i diğer faktörlerin belirlediği ifade edilmektedir.⁹⁵

IQ ile EQ düşünülenin aksine zıt kavramlar değildir. Kişi karşılaşılan önemli bir sorunu çözme aşamasında veya önemli bir karar verme durumunda IQ sunu kullanırken duygusal zekâsından da yardım alırsa sonuç daha kısa sürede ve daha başarılı olur. Duygusal zekâ IQ için olmazsa olmazdır. Bireylerin doğuştan getirdikleri IQ yeteneklerinin haricinde başarılarını etkileyen bütün etkenleri duygusal zekâ ile açıklamak mümkündür.⁹⁶

Duygusal zekâ ile bilişsel zekâ etkilerinin yordanması için yapılan çok sayıda araştırma vardır. Bunlardan bir tanesi de iş başarısının hangi zekâ türünden daha çok etkilendiği ile ilgilidir. Çıkan sonuçlara göre iş başarısı %27 oranında duygusal zekâ ile ilgiliyken; yalnızca %6 oranında bilişsel zekânın etkisi olduğu görülmüştür.

⁹² Füsün Acar, Duygusal Zekâ Yeteneklerinin Göreve ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları ile İlişkisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2001, s. 24 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**).

⁹³ Ceyda Yedikardaşlar, Hemşirelerin Çatışma Yönetimi Stratejilerinde Duygusal Zekânın Rolü, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2009, s. 27 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁴ Yasemin Doğan, Organizasyonlarda Pozitif Ve Negatif Duygusalığın Çalışanların Görev Ve Bağlamsal Performansları Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Kayseri'de Bir Araştırma, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2005 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁵ Goleman, a.g.e., s. 62.

⁹⁶ Robert Cooper ve Ayman Sawaf, **Liderlikte Duygusal Zekâ: Yönetim ve Organizasyonlarda Duygusal Zekâ (EQ)**, (Çev: Zelal Bedriye Ayman ve Banu Sancar), Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 41.

Bu deneyin örnekleme şü şekildedir: 1940 yılında Harward Üniversitesinden mezun olan 95 öğrenci orta yaşlara kadar bir dizi deneysel amaçlı orta yaşlarına kadar takip izlenmiştir. Okulu dereceyle bitiren öğrencilerin, kendilerinden başarı bakımından daha alt sıralarda olan arkadaşlarına göre maaş ve kariyer gibi konularda çok da ilerde olmadıkları gözlenmiştir. Hatta IQ' su yüksek diye düşünölen bu başarılı bireyler özellikle aşk, arkadaşlık ve aileleri ile aralarındaki ilişkilerde çok da başarılı olmadıkları tespit edilmiştir.⁹⁷

Psikolog Jack Block California Üniversitesi'nde "Benliğin Dayanıklılığı" adını verdiği kavram ile duygusal zekâya çok benzeyen bir ölçüt kullanmıştır. Bu ölçütünde IQ' su yüksek kişilerle duygusal yetenekleri ilerlemiş kişileri karşılaştırmıştır. Ortaya şü sonuçlar çıkmıştır: zihin dünyasında en etkili argüman IQ gibi görünse de, bireysel hayatta kişiye yetersiz bir entelektüel görünüm vermektan ileri gitmez.⁹⁸

Duygusal zekâ, bilişsel zekâ gibi doğuştan gelen bir kazanım değil de yaşam boyunca geliştirilebilir bir yetenek olması tüm insanlara eşit ve önemli bir fırsat sunmaktadır.⁹⁹

IQ başarı için bir zemin hazırlar. Mesela, bazı meslek dallarında çalışabilmek için yüksek düzeyde IQ' ya ihtiyaç duyulur. Bilim adamı, doktor veya bir şirkette üst düzey yönetici olabilmek için belli bir düzeyde zekâya sahip olmanız gerekir. Aksi takdirde bu alanlarda başarılı olamazsınız. Bu tanımlamadan yola çıkılarak denilebilir ki; IQ başarı için çok önemli bir belirleyici etkidir. Ama IQ' ları birbirine yakın ve aynı meslek dallarında çalışan insanların farklı başarılar göstermesi duygusal zekâ düzeyleri arasındaki farktan kaynaklanır.¹⁰⁰

IQ' nun gelişimi ilk çocukluk döneminde olur ve genetik olarak sabittir. İnsanlar yaşamları boyunca edindikleri tecrübelerinden dersler çıkardıkça duygusal zekâ gelişme eğilimi gösterir. Toronto, Buffalo ve New York'ta Multi Health System tarafından 3831 kişi üzerinde yapılan araştırmadan edinilen sonuçlara göre, yaş ilerledikçe duygusal zekâ artmaktadır. Daha sonra Bar-on tarafından geliştirilen duygusal zekâ ölçeği ile çeşitli yaş grupları üzerinden araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırma sonucuna göre; duygusal zekânın yaşa paralel olarak belli oradan yükseldiği ve özellikle 50' li yaşlarda en üst çıktığı görölmüştür. IQ için ise aynı şeyi

---

⁹⁷ Baltaş, a.g.e., s. 7.

⁹⁸ Doğan ve Demiral, a.g.e., s. 24.

⁹⁹ Baltaş, a.g.e., s. 8.

¹⁰⁰ Mark Davis, **Duygusal Zekânızı Ölçün**(Çev. Solina Silahlı), Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, s.8- 9.

söylemek imkânsızdır. IQ' da durum tam tersi olarak 20' li yaşlarda en üst seviyeye çıkarken, yaş ilerledikçe IQ' nun düştüğü görülmüştür.¹⁰¹

2.2.6. Duygusal Zekâ Modelleri

Duygusal zekâ ile ilgili çok fazla tanım yapmak mümkün olsa da duygusal zekâ modelleri ile ilgili özellikle yetenek yaklaşımı ile karma yaklaşım öne çıkan iki önemli yaklaşımdır. Her iki yaklaşımın duygusal zekâ tanımlaması farklıdır. Duygusal zekâ, yetenek yaklaşımı tarafından yetenekler grubu diye tanımlanırken, karma yaklaşım onu sosyal beceriler ve davranışlarla birlikte açıklamaya çalışır. Duygusal zekâ modelleri dört tanedir. Bunlar: John D. Mayer ve Peter Salovey Modeli, Robert K. Cooper & Ayman Sawaf modeli, Daniel Golemanın Duygusal Zekâ Modeli, Reuven Bar-On Modeli' dir. Bunlar arasında sadece Mayer ve Salovey' in modeli yetenek yaklaşımına sahip modelken, diğer üçü karma (mixed) yaklaşıma sahip modellerdir.¹⁰²

2.2.6.1. John D. Mayer ve Peter Salovey Modeli

John D. Mayer ve Peter Salovey' e göre duygusal zeka, sahip olunan duyguları değerlendirirken hata yapmama, bu duyguları doğru şekilde ifade edebilme, ihtiyaç duyulduğunda kolaylıkla ulaşabilme, duygusal bilgiyi anlayabilme yeteneği ve çeşitli durumlara göre duyguları ayarlayabilme yeteneğidir.¹⁰³

1990 yılında yaptıkları bu çalışmalarda düşüncelerini Gardner'ın çoklu zekâ kuramı ile temellendirmişlerdir. Mayer ve Salovey, duygusal zekâyı, sosyal zekânın bir türü olduğunu ve bireyin kendisinde ve çevresindeki diğer insanlarda var olan duyguları algılama, yönetme ve denetleyebilme, bu duyguları birbirinden ayırma, kendi davranış ve düşüncelerinde rehber olarak kullanabilme becerisi olarak tanımlamışlardır.¹⁰⁴

Yukarıda da belirtildiği gibi bu duygusal zekâ modeli bir yetenek yaklaşımına sahip ve dört boyuttan oluşur. Birincisi, duyguların doğru olarak tanımlanması ve algılanmasıdır. İkincisi, daha iyi bir düşünme ve mantık yürütme gerçekleştirebilmek için duygulardan yararlanılmasıdır. Üçüncüsü, duyguların dilini anlayabilmektir.

¹⁰¹ Anıl Öztekin, Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Duygusal Zekâ Becerilerini Okul Yönetiminde Kullanma Düzeylerinin Değerlendirilmesi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2006, s. 17-18 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁰² Çakar ve Arbak, a.g.e., s.34.

¹⁰³ Zeynep Kalyoncu, Duygusal Zeka İle Örgütten Kaynaklanan Stres Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s. 41. (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁰⁴ Akbaş, a.g.e., s. 30.

Dördüncüsü, başkasına ait veya kendisindeki duyguları yönetme yeteneğidir. Bu yeteneklere aşağıda kısaca değinilmiştir.¹⁰⁵

Birinci Boyut Duyguları Algılama: Duygusal açıdan kendisinde veya çevresinde var olan diğer insanların veya sanat eserlerindeki duyguları tanınması ve ifade edebilmesidir.¹⁰⁶

Bu boyuttaki kişilerin şu yeteneklere sahip olması beklenir: Farklı duyguları ifade edebilme, kendi ihtiyaçlarını aktarabilme ve ifade edebilme ya da kendisinde veya başkalarında var olan duyguları doğru anlama ve ifade edebilme yeteneklerine sahip olması beklenir.¹⁰⁷

İkinci Boyut Duyguları Kullanma: Bu boyutta Mayer vd. duygular bilişsel sisteme nasıl girer ve düşünceye yardımcı olabilmek için var olan bilişi nasıl değiştirir sorularına yanıt aranmaya çalışılır.¹⁰⁸

İkinci boyuttaki kişiler; duyguları ile dikkati yönetme, farklı bakış açılarından yararlanma ve duygular ile farklı problem çözme yaklaşımları denemeyi teşvik eder.¹⁰⁹

Üçüncü Boyut Duyguları Anlama: Duygular ile düşünebilmek ve onları anlamayı içeren boyuttur. Sahip olduğu duyguların farkında olan kişi, insan yapısını ve sosyal ilişkileri doğru anlar.¹¹⁰

Üçüncü boyuttaki yetenekler şu şekilde sıralanabilir: Duygular arasında var olan geçişleri anlama, karmaşık olayları doğru yorumlamak, duyguların içeriğini kavramak ve karşılıklı ilişkilerinde sahip olunan bilgiyi anlamaktır.¹¹¹

Dördüncü Boyut Duyguları Yönetme: Kendisi ve çevresi ile olan gelişimi sağlamak için duygusal ilişkileri yönetebilme yeteneği olarak tanımlamak mümkündür.¹¹²

Duyguları yönetme denilen dördüncü boyut yetenek alanları için şunları söylemek mümkündür: Hoşuna giden veya gitmeyen her türlü duyguya açık olmak, duyguların olumlu etkisini artırıp, olumsuz etkisini azaltma, duyguları zihinsel gelişiminde kullanabilmek veya birleştirebilmek ve başkalarının duygularını yönetmek sayılabilecek birkaç yetenektir.¹¹³

---

¹⁰⁵ Kalyoncu, a.g.e., s.12.

¹⁰⁶ Çakar ve Arbak, a.g.e., s. 35.

¹⁰⁷ Kalyoncu, a.g.e., s.12.

¹⁰⁸ Çakar ve Arbak, a.g.e., s. 35.

¹⁰⁹ Kalyoncu, a.g.e., s.12.

¹¹⁰ Çakar ve Arbak, a.g.e., s. 35-36.

¹¹¹ Kalyoncu, a.g.e., s. 12-15.

¹¹² Akt. Kaynak, a.g.e., s. 19.

¹¹³ Kalyoncu, a.g.e., s. 12-15.

2.2.6.2. Robert K. Cooper & Ayman Sawaf modeli

Cooper ve Sawaf (2003) duygusal zekâyı şu şekilde tanımlar; “*Kişilerin enerjisini, ilişkilerini, bilgisini, duyguların hızı ve gücünü algılayışlarını anlama ve etkili bir şekilde kullanma becerisine duygusal zekâ denir*”¹¹⁴

Cooper ve Sawaf bu modellerinde duygusal zekâ ile liderlik arasındaki ilişkiyi incelerken, duygusal zekâyı örgüt ve yönetim bazında irdeler. Bu model zihinsel yeteneklerin dışında da bir takım kavramları barındırdığı için karma bir modeldir. Örneğin duygusal dürüstlüğün yanında geleceği yaratmak da vardır. Bu model özellikle işletmelerde duygusal zekânın önemi konusunda bir takım bilgiler verir.¹¹⁵

Duygusal zekâyı dört köşe taşı dedikleri modeller açıklayan bu bilim insanlarının bahsettiği köşe taşları şunlardır: Duyguları öğrenmek, duygusal zindelik, duygusal derinlik ve duygusal simya olmak üzere dört başlıkta kısaca açıklamaya çalışacağım.¹¹⁶

Birinci Köşe Taşı, Duyguları Öğrenmek: Bireyin duygusal manada kendisinde var olan potansiyelin bilincinde olması ve bu farkındalığını ilişkilerinde kullanabilmesidir. Duyguları öğrenmek; duygusal dürüstlük, duygusal enerji, duygusal geribildirim ve pratik sezgiden oluşur.

İkinci Köşe Taşı, Duygusal Zindelik: Zindelik, vücut için fiziksel anlamda güç ve esneklik ifade etmek için çokça kullanılırken duygusal manada da kalpte tam bir iyilik halini ifade eder. Bu zindelik haline sahip olabilmek için; birey, duygusal olarak sahip olduklarını ifade eden öz varlığa, oluşturduğu güvenilir ortamını belirten güven çemberine, hoşnut olmadığı durumları iyileştirici manada eyleme dönüştürme çabasını belirten yapıcı hoşnutluğa, yenilenebilirliğe ve esnekliğe sahip olmalıdır.

Üçüncü Köşe Taşı, Duygusal Derinlik: Bireyin karakterinin oluşumu esnasında kendisinde var olan potansiyelin, etkin olma durumunun ve bütünlüğün gelişmesine katkı sağlamaktır. Kişinin kendi amaçlarıyla örgütün amaçlarını koordine etme çabasına dayanır. Duygusal derinlik; özgün potansiyel ve amaç, adanmışlık, dürüstlüğü yaşamak, yetki olmadan etki öğelerinden oluşmaktadır.

Dördüncü Köşe Taşı, Duygusal Simya: Simya, kelime olarak basit ve değersiz bir maddeyi, değerli bir madde haline getirme gücü ve işlemidir. Birey; maziye, şimdiyi ve geleceği isteğine göre zihninde canlandırabilmesi anlamına gelen duygusal değişimi, geleceği planlayabilmesi, önüne gelen fırsatları hissedebilmesi

¹¹⁴ Akt. Akbaş, a.g.e., s. 33.

¹¹⁵ Çakar ve Arbak, a.g.e., s. 17.

¹¹⁶ Ülkem Altay, Yöneticilerin duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Verme Stillere Etkisi ve Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011 s.30 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

ve akıcı zekâyı içeren bir karışım yani simya üretir. Duyusal zekânın kişinin yaratıcılığını arttıran yönüne bakar.

COOPER VE SAWAF'IN DÖRT KÖŞE TAŞI MODELİ	ÖĞELERİ
Birinci Köşe Taşı Olan Duyguları Öğrenmek	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duygusal dürüstlük 2. Duygusal enerji 3. Duygusal geribildirim 4. Pratik sezgi
İkinci Köşe Taşı Olan Duygusal Zindelik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öz Varlık 2. Güven Çemberi 3. Yapıcı Hoşnutsuzluk 4. Esneklik ve Yenilenme
Üçüncü Köşe Taşı Olan Duygusal Derinlik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Özgün Potansiyel 2. Adanmışlık 3. Dürüstlüğü Yaşamak 4. Yetki Olmadan Etki
Dördüncü Köşe Taşı Olan Duygusal Simya	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sezgisel Bakış 2. Düşüncesel Zaman Değişimi 2. Fırsatı Sezinlemek 3. Geleceği Yaratmak

Şekil 1: Cooper ve Sawaf'ın Dört Köşe Taşı Modeli¹¹⁷

2.2.6.3. Daniel Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli

Bu zeka modeli, kişilik özelliklerini, sosyal becerileri,, motivasyonu ve yetenekleri kapsayan karışık bir modeldir. Goleman bu modeli geliştirirken Mayer ve Salovey'in temel yetenek modelinden esinlenmiştir. Bu modele ek olarak bireyin kendinde var olan duyguların farkında olması ve kendini motive edebilmesi kavramlarını eklemiştir.¹¹⁸

Goleman, performans üzerine kurulu bir duygusal zekâ kuramı olduğunu söyler. Goleman, duyguları, kişisel ve sosyal yeterlilikler olmak üzere ikiye ayırır. Kişinin çevresinde ve iş hayatında sahip olduğu role ilişkin yapıcı davranışlarda bulunma yetisine kişisel yeterlilikler denilirken; sosyal yeterlilikler, kişinin etrafındaki

¹¹⁷ Cooper ve Sawaf, a.g.e., s. 21.

¹¹⁸ Çakar ve Arbak, a.g.e., s.41.

insanlarla olan ilişki biçimini ve başarısını belirler. Sosyal yeterlikler, kişisel yeterlikler olmadan gelişemezler.¹¹⁹

Goleman, çıkardığı 'İş Başında Duygusal Zekâ' isimli kitabında duygusal zekâyı 5 boyut altında açıklar.¹²⁰

1. Özbilinç: Kişinin kendisini tanıyabilmesi için hislerinin her an farkında olabilmesi gerekir. Duygusal zekânın temeli, duygu henüz yeni filizleniyorken fark edebilme yani kendini tanımadır.

2. Duyguları kontrol edebilmek: Var olan bilinç temelinin üstünde gelişen bir yetenektir. El aldığı durumlar; kişinin belli durumlarda kendisini telkin etmesi, alınganlık ve karamsarlıklardan kurtulma becerisi ve başarısızlık durumunda oluşacak sonuçlardır. Duyguları kontrol edebilme becerisi az olan kişiler devamlı bir huzursuzluk durumu yaşarken; bu yeteneği güçlü olanlar yaşanacak olumsuz durumlarda kendi daha kolay toparlayabildikleri görülmektedir.

3. Kendini harekete geçirmek: Özellikle yaratıcılık için gereklidir. Duygularını bir amaca yönelik toparlama, dikkatini düzenleme ve harekete geçebilmek için elzemdir. Başarı için gerekli olan özelliklerden olan; fevri tavırların önüne geçebilme ve tatmin olma isteğini erteleyebilmenin altında yatan özelliktir. Bu yeteneğe sahip olanlar çalıştıkları alanlarda yeni şeyler ortaya koyan ve etkili kişilerdir.

4. Başkalarının duygularını anlamak: Sağlıklı sosyal ilişkilerin olmazsa olmazı olan empatidir. Bu becerisi gelişmiş insanlar, diğer kişilerin sözlü veya sözsüz iletişim(beden dili veya jest ve mimikler gibi) metotlarıyla verdikleri sinyalleri iyi anlar ve doğru tepkiler verir.

5. İlişkileri yürütebilmek: Başkalarını idare edebilme ve onların duygularına hâkim olmayı içeren bir beceridir. Toplumda çabuk sıyrılan, çokça öne çıkan ve liderlik özelliği gösteren kişilerin bu yeteneği gelişmiştir.¹²¹

2.2.6.4. Reuven Bar-On Modeli

Bar-On' a göre duygusal zekâ, bireyin başarısını mutlak surette etkileyecek ve hayatında var olan baskı ve arzularla baş etmek için kullandığı bilinç dışı yeteneklerin bir ayrımıdır.¹²²

¹¹⁹ Akt. Işıl Ören, Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Kişisel Yönelimleri Arasındaki İlişki, Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 2011, s. 43 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹²⁰ Goleman, a.g.e., s. 394.

¹²¹ Daniel Goleman, **Duygusal Zekâ** (29. basım),(Çev.: Banu Seçkin), Varlık Yayınlar, İstanbul,2005, s. 73-74.

Danimarka ve İsrail de çok sayıda enstitüde başkanlık görevleri yapan Bar-On, “Duygusal Bölüm” (EQ) terimini ilk kez kullanan ve bu isim altında duygusal zekâyı ilk ölçen kişidir. Bu modele göre başarı bir kapasite meselesidir. Başarı ve performansa ulaşmak adına kullanılan yoldan ziyade sonuca odaklanır. Bazı insanların diğerlerine oranla çok daha başarılı olması, bu modeli araştırmaya iten en temel problemdir. Reuven Bar-On modeline göre, kişi kendisinin ve diğer insanların duyguları ile empati kurma, sahip olduğu duygularla diğer insanların hislerini açıklayabilme, zor duygularla savaşılabilmek, karşılaştığı sorunlara odaklanarak onları çözme yeteneklerinden oluşan sosyal ve duygusal becerilerin yapılandırılmasıdır.¹²³

Bar-On’ un duygusal zekâ modeli 5 beceriden oluşan bir modelden oluşur. Bu beceriler aşağıdaki gibi kategorilere ayrılmıştır.¹²⁴

1-Kişisel Beceriler: Bireyin kendi iç dünyasında olup bitenlerin farkında olması, kendi gücünün ve sınırlılıklarının farkında olmasını ifade eder. Kişinin, bir olay karşısında ne hissettiğini, neden öyle hissettiğini anlaması ve duygularına olan farkındalığı olarak da tanımlanabilir. Ayrıca bireyin kendine olan saygısı, kendini ifade edebilmesi, başkasına bağlı olmadan yaşayabilmesi ve kendinde var olan potansiyelleri ortaya koyabilmesini de içerir.¹²⁵

2- Kişiler Arası Beceriler: Kişilerin birbiri ile olan ilişkilerinde ortaya konan becerileri ve faaliyetleri kapsar. Sosyal sorumluluk bilinci yüksek, empati yeteneği gelişmiş ve insanlarla iyi ilişkiler kurabilen bireyler, toplumda sorumluluk sahibi olan ve diğer bireylerle güzel geçinen kimseler olurlar. Diğer insanları anlayan ve onlarla iyi geçinebilen bu insanlar takım çalışmalarında, yönetim işlerinde, müşteri ilişkilerinde ve liderlik pozisyonlarında başarılı olurlar.¹²⁶

3-Uyum Sağlayabilirlik: Kişiyeye çevresinden sürekli bir takım talepler gelir. Bu taleplerle baş etme yeteneğine uyumluluk denir. Çevresi ile olan ilişkilerinde esnek olabilen, problemleri çözebilen ve kendi gördüğü ile gerçeklik arasındaki farkı oluşturan, bireyin gerçekliği test edebilme becerilerinden oluşur.¹²⁷

---

¹²² Ayşe Öztürk, Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Yetenekleri İş Doyumları Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2006, s. 33 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹²³ Tuba Kayserili, Okul Öncesi Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâları İle Okul Öncesi Öğretmenliğine İlişkin Tutumların İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2009, s. 44 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹²⁴ Acar, a.g.e., s. 31.

¹²⁵ Yüksel a.g.e., s. 25.

¹²⁶ Acar, a.g.e., s. 121.

¹²⁷ Mumcuoğlu, a.g.e., s. 49.

Bu boyuta yüksek oranda sahip olan kişiler, günlük hayatta karşılaştıkları problemlere doğru çözümler bulur, gerçekçi davranır, problemleri durumları anlar ve etkin davranırlar.¹²⁸

4- Stres Yönetim: Bir kişinin stresli durumlarla nasıl mücadele ettiği ve başa çıkmak için kullandığı yeteneklerden oluşur. Bireyin strese olan toleransı ve tepkilerini kontrol etme becerileri de bu boyutun içine girmektedir.¹²⁹

Stres yönetiminden yüksek skor almış olanlar genelde soğukkanlı olurlar. Fakat nadiren de olsa fevri hareket ettikleri görülebilir. Stresli durumlarda çaresizlik hissetmeden ve kontrollerinin yitirmeden bu durumla baş edebilirler. Bu boyutu gelişmiş kişiler yoğun stres gerektiren işlerde oldukça başarılı olabilirler. Örneğin: polislik, itfaiyecilik, ambulans şoförü veya acil tıp teknisyenliği gibi işlerde çok başarılı olabilir.¹³⁰

5-Genel Ruh Sağlığı: Bu boyut iyimserlik ve sevinç duygularından oluşur. Bireyin hayatıyla ilgili sahip olduğu memnun olma durumu ve hayata genel olarak nasıl baktığı yine genel ruh sağlığı başlığı altında incelenir.¹³¹

Genel ruh sağlığından yüksek skor almış kişiler, umutlu, neşeli, iyimser ve hayatından zevk almaya çalışan kişilerdir. Bu kişiler çalıştıkları ortamlarda pozitif bir hava oluşturmakta oldukça yeteneklidirler. Çünkü insan ilişkilerinde birleştirici, problem çözme becerisi yüksek ve stres toleransları gelişmiştir.¹³²

2.2.7. Duygusal Zekânın Eğitimdeki Yeri

Yaptığım tezin konusu ilkökul öğretmenlerini kapsadığı için, duygusal zekânın eğitimdeki ve eğitimcilerdeki yeri oldukça önem arz etmektedir. Başarılı bir insan, kuvvetle muhtemel başarılı bir öğretmene denk gelmiştir. Kişinin ilk öğretmeni anne-babası dâhil olmak üzere hayatında ona bir şeyler öğreten bütün öğreticiler başarısında veya başarısızlığında pay sahibidir. Bu yüzden bilişsel zekâda genetik faktörler ne kadar önemliyse duygusal zekâ da çevre o kadar önemlidir.

İnsanın duygularını yitmediği ve kalbi çalıştığı sürece duygusal zekâdan söz etmek mümkündür. Çağlar ilerledikçe, insanlar daha mantıkçı oluyor gibi görünse de koparıp atamayacağı ya da uygun şartlar sağlandığında herkeste ortaya çıkabilen duygusal bir yön olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Duygusal zekâ ile ilgili yapılan araştırmalar ortaya koymuştur ki; bu zekâ türü gelişmiş insanlar, hem iş hem de özel hayatında gayet başarılı olmaktadır. Çevremizde akademik yönden ilerde, iş

¹²⁸ Acar, a.g.e., s. 122.

¹²⁹ Mumcuoğlu, a.g.e., s. 50.

¹³⁰ Yüksel, a.g.e., s.32.

¹³¹ Mumcuoğlu, a.g.e., s. 53.

¹³² Yüksel, a.g.e., s. 32.

hayatında başarılı ama sosyal ilişkileri oldukça kötü olan ya da tam tersi sosyal ilişkileri gayet başarılı ama akademik olarak çok vasat durumda olan çok sayıda insan bulmak mümkündür. Bu durumu araştıran uzmanlar bilişsel zekâ (IQ)'nın kişinin hayattaki başarısını etkileme oranını en kötümser varsayımla %4 ve en iyimser varsayımla %20 olduğunu tespit etmişlerdir. Fakat özellikle son yıllarda çocuklarda yapılan IQ testleriyle ölçülen zekâ puanları artmakta ama duygusal zekâ olarak devamlı bir kötüye gitme durumu olduğu görülmektedir. Toplumun geleceği konusunda endişelenen uzmanlar, yeni nesilde duygusal zekânın önemine işaret ederek nasıl geliştirilebileceği konusunda araştırmalar yapılmaya başlanmıştır.¹³³

Duygusal zekâda ilk temel ailede atılır. Daha sonraki okul yaşantısında edinilen kazanımlar duygusal zekâ için en az o kadar önemlidir. Çocuğun ilk etkileşimde bulunduğu aile fertleri ile olan münasebetleri onun duygusal zekâ konusundaki temelini oluşturur. Daha sonra hayatı devam ederken ailede yaşanan sorunlar aile istemese bile çocuğa yansır ve bu durum çocuğun yeni oluşmaya başlayan karakterini değişik şekillerde etkiler. Bu yönüyle duygusal zekâ olarak sağlıklı bireylerin yetişebilmesi için ailede verilen eğitim oldukça önem arz eder.¹³⁴

Okula başlayan çocuk için anne ve babanın yerini öğretmeni alır. Bu yüzden öğretmenin niteliği çok önemlidir. Çocuk öğretmenin her hareketini ve her davranışı model almaya başlar. Bu evreden sonra öğretmenin çocuğun duygusal yaşantısını etkileme oranı aileden bile fazla olmaya başlar. Okulda çocuğa sağlanan demokratik ve özgür ortamlar, onun daha güvenli ve bağımsız duygular kazanmasını sağlar. Okulda öğretmen ile öğrenci arasında sevgi- saygı temeline dayanan güvenli ortamlar sağlanmalıdır.¹³⁵

Öğretmen sınıfta olumlu bir atmosfer oluşturduğu zaman; öğrencilerin sınıfa aidiyetleri artar, kendilerini daha iyi hisseder, öğrenmeye daha fazla odaklanır, açık ve samimi bir şekilde öğretmenle öğrenci arasında çift yönlü bir iletişim gerçekleşir. Bu şekilde olduğunda öğrencinin okulda olmaktan, araştırmaktan, öğrenmekten zevk duyduğu ve bu pozitif duyguların öğrenme düzeyine olumlu olarak etki edeceği belirtilmektedir.¹³⁶ Öğrencilerde duygusal zekânın gelişmesinde öğretmenlerin payı oldukça fazladır. Özellikle öğrencilere değer veren, farklı fikirlere saygı duyan, öğrenme ortamlarını düzenlerken öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak,

---

¹³³ Binnur Yeşilyaprak, Duygusal Zekâ ve Eğitim Açısından Doğurguları, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**, 25, Ankara, 2001, s. 141-142.

¹³⁴ Seden Tuyan, **Eğitimde Duygusal Zekâ**, <http://duygusalzeka.net/icsayfa.aspx?Sid=70&Tid=3>, (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

¹³⁵ Akt. Ören, a.g.e., s. 50.

¹³⁶ Binali Tunç ve Ark., **Sınıf Yönetimi, Teori ve Pratik Uygulamalar**, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 53.

problem çözüme becerilerini geliştirecek ve özgüvenlerini artıracak değişiklikler yapması öğrencilere güven vererek verimli bir öğrenme ortamı sağlayacaktır.¹³⁷

Duygusal zekâ düzeyi yüksek olan okullarda verimlilik üst düzeyde olur. Böyle okullarda personel arası ilişkilerde sürtüşmeler olmaz, herkes birbirine anlayış gösterir, yardımlaşma en üst düzeyde olur, ortak hedefler seçilerek bu yönde çalışılır ve heyecan ve güven duyguları yoğun olarak yaşanır.¹³⁸

Yeşilyaprak' ın, duygusal zekâ hakkındaki pek çok araştırmayı sentezleyerek eğitim açısından yaptığı çıkarımları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

- Eğitim, duygusal zekâ yeteneklerini artırır.
- Her öğrencide duygusal zekâ kapasitesi mevcuttur fakat eğitim sürecine farklı zekâ düzeyleri ile katılım sağlar.
- Öğrencilerin zekâ alanları farklı da olsa öğretmenler eşit önem göstermeye çalışmalıdır.
- Duygusal zekânın gelişimi eğitimin her kademesinde önemlidir.
- Duygusal zekânın ders etkinlikleri planlanırken etkin bir şekilde kullanılması öğrenmeyi daha zevkli kılarak kalıcılığı arttıracaktır.
- Bir okulda duygusal zekâ çalışmaları ihmal edildiği zaman psikolojik ve sosyal sorunlar ile disiplin problemleri artış gösterir.
- Akademik başarının artması için duygusal zekânın gelişmesi gerekir.
- Duygulardan bağımsız bir öğrenmenin gerçekleşmesi imkânsızdır.¹³⁹

2.2.8. Duygusal Zekâ İle İlgili Yapılan Araştırmalar

2.2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bu konuda yapılan literatür taramasında görülmüştür ki; yurt içinde duygusal zeka ile ilgili özellikle tezlerden oluşan çok sayıda akademik çalışma mevcuttur. Fakat yazılan kitapların çoğu bireysel çalışmadan ziyade çeviri eserlerden oluşmaktadır. Bu bölümde özellikle duygusal zekânın öğretmenler veya eğitim ile ilişkisini konu alan çalışmaların özetlerine yer vermeye çalışılmıştır.

Balcı, “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Duygusal Zekâ Becerilerini Kullanabilme Düzeyleri Konusunda Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Görüşleri” isimli çalışmasını Şanlıurfa ilinin merkezinde görev yapan 45 ilköğretim müdürü ve 909 öğretmenle çalışma yapmıştır. Araştırmaya göre öğretmenlerin empati yapmakta ve

¹³⁷ Güler, a.g.e., s. 18.

¹³⁸ Serkan Canbulat, Duygusal Zekâ'nın Çalışanların İş doyumları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 86 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹³⁹ Yeşilyaprak, a.g.e., s. 144-145.

başkalarının duygularını yönetmekte zorlandığı, bu sebeple öğretmenlerin özellikle sene sonu ve sene başı aldıkları hizmet için eğitimlerde iletişim becerileri ve duygusal zeka konularında eğitim almaları tavsiye edilmiştir.¹⁴⁰

Tunca' nın, "Meslek lisesi öğretmenlerinin duygusal zekâları ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki" isimli araştırmasına göre: problem çözme becerisi ile duygusal zekâ arasında zayıf ve olumsuz bir ilişki vardır. Meslek lisesinde çalışan öğretmenler, bir problem yaşamaları durumunda ilk olarak herkesin aklına gelen çözüm yollarını uyguladıklarını tespit etmiştir. Ayrıca problem çözme becerisinin kıdem ve yaşa göre farklılık gösterirken, duygusal zekânın cinsiyete bağlı değişmediği ise Tunca'nın ulaştığı bir başka sonuçtur.¹⁴¹

Güler, araştırmasını ilköğretim öğretmenleri üzerinde yapmıştır. "İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki İncelenmesi" isimli araştırmasında İstanbul'un Fatih semtinde görev yapan 200 öğretmeni örneklem olarak almıştır. Duygusal zekâ ve problem çözmeye ilişkin tutum ölçeği kullandığı araştırmasında çıkan sonuca göre; problem çözme ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki tespit ederek, ilköğretim öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varmıştır.¹⁴²

Ergin (2008)¹³⁰, araştırmasını Malatya ilinde 20 ilköğretim okulundaki 654 öğretmenden oluşan kapsamlı bir örneklem grubuna uygulamıştır. Örneklem büyük olması evren hakkında daha güvenilir bilgiler vereceğinden bu araştırmanın sonucunun önemli olduğunu düşünüyorum. "Okul yönetiminde duygusal zekâ ve dönüşümsel liderliğe ilişkin öğretmen algıları" isimli çalışmasında Duygusal Zekâ Ölçeği ve Dönüşümsel Liderlik Ölçeğini kullanmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre; Öğretmenlerin duygusal zekâları, dönüşümsel liderliğe ilişkin düşünceleri ile düşük seviyede ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Buğa, araştırmasını, Gaziantep ilindeki rastgele seçilen 310 öğretmenden oluşan bir örneklem grubuna uygulamıştır. "İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırmaya göre; çatışma yönetimi stratejileri arasında

---

¹⁴⁰ İnci Balcı, İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Duygusal Zekâ Becerilerini Kullanabilme Düzeyleri Konusunda Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001, s. 58 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**).

¹⁴¹ Meryem M. Tunca, Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Araştırılması, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004, s. 29. (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁴² Güler, a.g.e., s. 10- 16.

bulunan bütünleştirme, uzlaşma ve uyma puanlarının duygusal zekâ düzeyi yüksek olan öğretmenlerde daha yüksek olduğu görülmüştür.¹⁴³

Torun, araştırmasını Gaziantep ilinde görev tapan 130 fen ve teknoloji öğretmeni örneklemini üzerinde yapmıştır. “Fen Ve Teknoloji Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişki” isimli çalışmada verileri toplamak için Duygusal Zekâ Ölçeği, California Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre, duygusal zekânın alt boyutları ile öğretmenlerin eleştirel düşünme eğilimlerinin bazı alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.¹⁴⁴

Erdemir’in, “İlköğretim öğretmenlerinin duygusal zeka düzeyleri ile yaşadıkları psikolojik yıldırma (mobbing) arasındaki ilişki üzerine bir araştırma” isimli yüksek lisans tezinin örneklemini Gaziantep İli Şahinbey ve Şehitkâmil merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan random yöntemiyle seçilmiş olan 357 öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışmanın sonucuna göre; Duygusal zeka düzeyi yüksek olanların düşük ve orta düzey duygusal zekaya sahip olanlara göre mobbing algıları daha yüksektir. Ayrıca öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyi yükseldikçe, mobbing ölçeği iletişim engelleri alt boyutuna daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.¹⁴⁵

Soykan’ın, “Psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırılması” isimli yüksek lisans tez çalışmasının örneklemini Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi’nde 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümünden, 91’i kız 54’ünü erkek olan, 145 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuca göre; Duygusal zekâ düzeyi puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında önemli bir farklılık göstermediği bulunsa da erkeklerin kızlara oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca bireylerin hangi bölümde okudukları arasında kişiler arası ilişkiler ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır.¹⁴⁶

---

¹⁴³ Buğa, a.g.e., s. 16.

¹⁴⁴ Nimet Torun, Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişki, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2011, s. 17 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁴⁵ Sümeyye Erdemir, İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Yaşadıkları Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, 2013, s. 29 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁴⁶ Hande Soykan, Psikoloji Bölümü Ve Mühendislik-Mimarlık Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karşılaştırılması, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015, s. 24 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

2.2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında duygusal zekâ ile ilgili araştırmaların birçoğunun ABD’de yapıldığı görülmüştür. Duygusal zekânın tarihçesine değindiğim başlıkta bu araştırmaların bir kaçına yer verilmiştir. Bu başlık altında ise farklı olarak öne birkaç tanesine yer verilecektir.

Vasserman, “Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâları ile yürütücü işlevler ve psikolojik sağlık arasındaki ilişki” isimli araştırma sonucuna göre, duygusal zekânın bir zihinsel yetenek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca duygusal zekâ ile psikolojik sağlık arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.¹⁴⁷

Kafetsios ve Loumakou, araştırmasını 475 öğretmenden oluşan bir örneklem grubu üzerinde yapmıştır. “Duygusal zekâ ve duyguları düzenlemenin, işte yaşanan duygular ve iş doyumunu ile ilişkisi” isimli çalışmasında Bar-On’un Duygusal Zekâ Ölçeğini (EQ) kullanmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre, duygusal zekâda bulunan “genel ruh hali” boyutunun, iş hayatında hissedilen duyguları tanımlamak için anlamlı bir fikir vericisi olduğu ve özellikle genç öğretmenlerde duyguları düzenlemenin, iş doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.¹⁴⁸

Abramovitz ’in, “Duygusal zekânın sosyal olaylar üzerindeki etkileri” isimli araştırmasında 15 yaşındaki bir lise öğrencisinin 13 kişiyi yaralamasını örneklem olarak almıştır. Meydana gelen bu vakanın nedeni olarak, bu öğrencinin fiziksel özelliklerinden dolayı arkadaşları tarafından aşağılanması, aşırı şekilde dışlanması ve bu üzücü olayın duygusal zekâ eksikliğinden kaynaklandığı görülmüştür.¹⁴⁹

Van Der Zee, Thijs ve Schakel, 116 üniversite öğrencisi örneklemini üzerinde yaptıkları araştırma, “Duygusal zekâ ile akademik zekâ ve kişilik arasındaki ilişki” ismini taşımaktadır. Bu çalışmada öğrencilerden gerekli verileri elde etmek için, kişilik ölçekleri, duygusal zekâ ve akademik zekâ ölçekleri kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre, akademik zekâ ile duygusal zekâ arasında düşük de olsa bir ilişki olduğu ve kişilik ölçekleri ile duygusal zekâ arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.¹⁵⁰

Maliha,N. ve Rehana,M. ’nin, Uluslar arası İslamabad İslam Üniversitesi’nde yaptıkları “Öğrencilerin cinsiyet, yaş ve akademik başarı ile duygusal zeka arasındaki ilişki” isimli çalışmalarında, duygusal zekayı ölçmek için Bar-on’un EQ

¹⁴⁷ Akt. Kaynak, a.g.e., s. 42.

¹⁴⁸ Konstantinos Kafetsios ve Mary Loumakou, A comparative evaluation of the effects of trait emotional intelligence and emotion regulation on affect at work and job satisfaction, **International Journal of Work Organisation and Emotion**, 2(1), United Kingdom, 2007, s. 71-87.

¹⁴⁹ Akt. Ören a.g.e., s. 73.

¹⁵⁰ İlkay Ulutaş, Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Duygusal Zekâlarına Duygusal Zekâ Eğitiminin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2005, s. 48 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**).

testi uygulanmıştır. Daha sonra akademik başarının yordanması için öğrencilerin genel not ortalamaları alınmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre, akademik başarı ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca yaş ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ortalama duygusal zekâ puanlarında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.¹⁵¹

Newsome, Day ve Catano, araştırmasında Kanada Üniversitesinde okuyan 118'i bayan ve 62 tanesi erkekten oluşan toplam 180 kişilik bir örneklem grubu kullanılmıştır. Bu çalışmada duygusal zekânın başarı performansı üzerinde etkili bir yetenek olarak görülmesinin doğruluk derecesini bulmaya çalışmışlardır. Duygusal zekâyı tespit etmek için, Bar- on'un Duygusal Zekâ Ölçeğini kullanmışlardır. Ayrıca bilişsel zekânın tespit edilmesi için, çeşitli testler kullanılmıştır. Analiz edilen verilerden çıkan sonuçlara göre, hem kişilik hem de bilişsel yetenek, akademik başarı ile oldukça güçlü bir ilişki içerisindedir. Fakat duygusal zekânın faktör puanları ile akademik başarı arasında kayda değer bir ilişki bulunamamıştır.¹⁵²

2.3. ÖZNEL İYİ OLUŞ KAVRAMI

Bu bölümde öznel iyi oluşun tanıma, öznel iyi oluş ile ilgili kuramlara var konuyla ilgili yapılan yurt içi ve yurt dışı araştırmalarına yer verilmiştir.

2.3.1. Öznel İyi Oluşun Tanımı

İnsanların hayatlarını nasıl değerlendirdiğinin bilimsel adı öznel iyi oluştur. Bu değerlendirme, bireyin kendi kendine oluşturduğu standartların karşılaştırması ile olur. Bu standartlar, insanların hayatları hakkındaki genel fikirleri(yaşam doyumu veya başarılı olma hissi gibi), yaşam alanları(iş ya da evlilik gibi), veya tam şuan ne hissettiğine dayanarak çeşitli yorumlar yapabilmelerini kapsar. Öznel iyi oluş, hayatı değerlendirme aşamasında kullanılan, mutluluk, öz saygı, memnuniyet, yaşam doyumu, neşe ve başarı hissi gibi duyguları içine alan geniş bir kavramdır.¹⁵³ Öznel iyi oluş kavramında dış çevre referans alınmaz. Kişi iyi olduğunu söylüyorsa bu kişi iyi oluş yaşıyordur. İçsel duygularla ifade edilen ÖİO, olumlu duygulanım, sıkıntının olmaması, depresyon yokluğu, yaşam doyumu ve duygu durumları gibi birçok değişkenden oluşmaktadır.¹⁵⁴

¹⁵¹ Akt. Kaynak, a.g.e., s. 41.

¹⁵² Shaun Newsome ve Victor M. Catano, "Assessing the Predictive Validity of Emotional Intelligence", *Personality and Individual Differences*, (Vol: 29), Canada, 2000, s. 1005- 1016.

¹⁵³ Diener, a.g.e., s. 74- 86.

¹⁵⁴ Yetim, a.g.e., s. 134.

Kişinin yaşam alanlarını değerlendirmesi ve bir sonuca varması olarak da tanımlana bilen öznel iyi oluşun üç bileşeni vardır. Bunlar: yaşam doyumu, olumlu duygulanım ve olumsuz duygulanımdır. Aşağıda da değineceğimiz yaşam doyumu; öznel iyi oluşun bilişsel bileşenidir. Bireyin hayatta farklı alanlardaki doyumuna dair değerlendirmesidir. Olumlu duygulanım; sevinç, ilgi, ümit ve güven gibi duyguları belirtirken, olumsuz duygulanım; nefret, suçluluk ve üzüntü gibi olumsuz duygulardan oluşur. Yüksek öznel iyi oluşa sahip olan kişiler, hayatta hoşuna giden yaşantıları fazlaca deneyimlerken, hoşna gitmeyen yaşantıları daha az deneyimler. Bu paragrafı özetleyecek bir öznel iyi oluş tanımı yapılmak istenirse; bireyin hayatını duygusal ve bilişsel olarak değerlendirmesidir denilebilir.¹⁵⁵ Seligman, olumlu duygular üzerinde etkili tanımlar yapmaktadır. Bu duyguların üç ana zaman dilimi olan geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanda farklı olabileceğini ifade eder. Geçmişe dair olumlu duygular; anılardan hoşnut olma, doyuma ulaşma, geçmişle gurur duyma ve pişmanlık hissi yaşamama gibi duygulardır. Şimdiki zamanda yaşanan olumlu duygular; güzel hissetme, sıcak davranma, neşeli olma ve rahatlık gibi duygulardır, gelecek zamanı ifade eden olumlu duygular; güven duyma, iyimser ve umutlu olma gibi duygulardır. Yaşamdaki doyum bu üç zaman dilimindeki olumlu duygulara bağlıdır.¹⁵⁶

Çok sayıda literatürde mutluluk, öznel iyi olma durumu olarak tanımlanmaktadır. Mutluluk ve öznel iyi oluş günümüzde pozitif psikoloji konuları arasında yer almaktadır. Öznel iyi oluş kavramını ilk kullanan Bradburn'dur. 1969 da öznel iyi oluşu, pozitif ile negatif duygu arasındaki denge olarak tanımlamıştır. Bu tanımda kullanılan negatif duygu; stres, mutsuzluk, anksiyete ve kızgınlık gibi kötü duygulardan oluşurken, pozitif duygu ise; bireyin enerjik, kararlı, arzulu ve iyi hissettiği bütün durumlardan oluşmaktadır.¹⁵⁷

Öznel iyi oluş ile ilgili çalışmalarda öne çıkan birkaç önemli özellik vardır. Birincisi, ÖİÖ yalnızca umutsuz olma veya depresyon gibi istenmeyen durumları kapsamaz. Örneğin; hayatta az mutlu olan insanları, kendisinden biraz daha mutlu olan insanlarla ya da çok fazla mutlu insanlardan farklı kılan ne gibi faktörler olduğunu tespit etmek de ÖİÖ konusu içine girer. İkinci olarak, öznel iyi oluşun değerlendirilmesi yapılırken dış çerçeveden bakma değil, bireyin içsel deneyimlerine

¹⁵⁵ Ali Eryılmaz, Başa Çıkma Stratejilerinin Kişilik Özellikleriyle Ergen Öznel İyi Oluşu Arasındaki Aracı Rolü, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**).

¹⁵⁶ Hidayet Canbay, Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2010, s. 10 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁵⁷ Akt. Nihal Sancaktar, Yeni Evlenen Ve Uzun Süredir Evli Olan Çiftlerin Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Öznel İyi Oluş Ve Evlilik Doyumu Düzeyleri İle İlişkinin İncelenmesi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016, s. 30 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

göre tanımlama yapılır. İnsanların birçoğu, normal hayatları ile ilgili kendilerinde olanlar hakkında iyi ya da kötü bir değerlendirme yapabilir. Bu yüzden insanlar farkına varmadan ve üzerine düşünmeden de olsa bir öznel iyi oluş düzeyine sahiptirler.¹⁵⁸

2.3.2. Öznel İyi Oluş İle İlişkili Kavramlar

Yaşam doyumunu öznel iyi oluş ile ilgili olan ilk kavram olarak alabiliriz. Bu kavramda doyum kelimesinin ne anlam ifade ettiği oldukça önemlidir. Bireyin hayata karşı ihtiyaç, arzu ve beklentilerinin karşılanması onun doyuma ulaşma seviyesini belirler. Kişinin hayatında bir mevcut durum, bir de beklenen ya da arzulanılan durum vardır. İkisinin karşılaştırılması ile elde edilen sonuç bize yaşam doyumunu verir. Eğer var olan durum beklentileri karşılıyorsa yaşam doyumunu gerçekleştirmiş denilebilir. Yaşam doyumunu, tek bir kavram veya olaya dair bir doyum değil, hayatının tüm alanlarında meydana gelen doyumunu ifade eder.¹⁵⁹ Yani birey hayatını değerlendirirken olumlu duygu ve düşünceleri ne kadar çok ise öznel iyi oluş seviyesi o kadar yüksek denilebilir.¹⁶⁰

Öznel iyi oluş kavramının kapsadığı ikinci kavram da iyilik halidir. Genel olarak, kişinin sosyal, bedensel ve ruhsal yönlerden işler olmasının amaçlandığı yaşam şekline iyilik hali demek mümkündür.¹⁶¹ iyilik hali, ruh, beden ve aklın bütünleştiği ideal düzeyde bir sağlık durumunu ifade eder. İyilik hali tam olan bir kişi, hayatını daha dolu geçirmeyi hedefleyen, sosyal ve kişisel çevresi dâhil tüm alanlarıyla tam işlevsel yaşam amaçlar.¹⁶² Sağlığın kişide meydana getirdiği psikoloji veya fiziksel değişiklikler bu kavramı öznel iyi oluş için önemli kılmaktadır. Bu konuda sağlıklı kişiler ile hemodiyaliz hastasının yaşam doyum puanları karşılaştırılarak bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmadan çıkan sonuca göre bireylerin psikoloji yönünden iyi olmaları sağlık durumlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.¹⁶³

¹⁵⁸ Akt. Yaşar Kuzucu, Duyguları Fark Etmeye Ve İfade Etmeye Yönelik Bir Psiko-eğitim Programının, Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Farkındalık Düzeylerine, Duyguları İfade Etme Eğilimlerine, Psikolojik Ve Öznel İyi Oluşlarına Etkisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006, s. 19 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁵⁹ Özlem Ö. Karabulut ve Melek Özer, Yaşlılarda Yaşam Doyumu, **Turkish Journal of Geriatrics**, 2,(6), İzmir, 2009, s.72-74.

¹⁶⁰ Zeynep C. Çankaya, Öz belirleme modeli: Özerklik desteği, ihtiyaç doyumunu ve iyi olma, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2005, s. 56 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**).

¹⁶¹ Türkan Doğan, Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin Maneviyat ve Serbest Zaman Boyutlarının İncelenmesi, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 3 (26), Ankara, 2006, s. 1-16.

¹⁶² Jane Emyers ve Ark., **İyilik Hali Çalışma Kitabı**, Çev. Fidan Korkut, Anı Yayınevi, Ankara, 2004, s. 63.

¹⁶³ Binay B. Annak, Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi Ve Yaşam Doyumu: Duygudurum Ve Anksiyete Bozukluğu Tanısı Alan Kişiler Ve Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastalar Açısından Bir Karşılaştırma, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2005, s. 33 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

Yaşam kalitesi de öznel iyi oluşun içinde ele alınan üçüncü kavram olarak düşünmek mümkündür. Kişinin ekonomik ve toplumsal yönlerden iyi olması yaşam kalitesini en fazla etkileyen faktörlerdendir. Bireyin yaşadığı çevre veya toplumla bütünsel olarak iyi ilişkiler kurma konusundaki çabaları yaşam kalitesi çalışmalarını oluşturur. Hayattaki tecrübeler ve koşullar yaşam kalitesi içinde değerlendirilir.¹⁶⁴

Medeni durum ve eğitim düzeyini de, öznel iyi oluşu etkileyen dördüncü kavram olarak ele almak mümkündür. Yapılan birçok araştırmada evli olmanın bekârlığa kıyasla öznel iyi oluşu daha olumlu etkilediği tespit edilmiştir. Bu testlere göre evli bireyler bekârlara göre daha mutlu ve öznel iyi oluş puanları daha yüksek çıkmaktadır. Aynı şekilde kişinin eğitiminde kendine koyduğu hedeflerine doğru ilerlemesi ve aldığı eğitimler çerçevesinde değişimler göstermesi onun öznel iyi oluşuna olumlu katkıda bulunurken, tam tersi eğitim arttıkça beklentinin artması ve daha karmaşık durumlarda mutlu olunabilmesi gibi faktörler de eğitimin öznel iyi oluş üzerindeki olumsuz etkilerine örnek verilebilir.¹⁶⁵ Fakat birçok araştırma eğitim düzeyinin artmasının öznel iyi oluşu olumlu etkilediğini kanıtlamıştır. Örneğin; Tuzgöl Dost'un yaptığı çalışmada akademik yönden başarılı olan öğrencilerin öznel iyi oluş puanlarını yüksek bulmuştur.¹⁶⁶

Öznel iyi oluşu etkileyen beşinci kavramın cinsiyet olduğu söylenebilir. Bu konuda yapılan farklı araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Kimi araştırmalarda erkekler lehine sonuçlar çıkarken, kimi araştırmalar kadınlar lehine ya da düşük düzeyde bir etkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Örneğin: Ercan ve Eryılmaz'ın 2011 yılında yapmış olduğu araştırmada kızların öznel iyi oluş düzeyinin erkeklerden daha düşük olduğu bulunmuştur.¹⁶⁷

2.3.3. Öznel İyi Oluş Kuramları

Öznel iyi oluşu açıklayan birkaç kuramın açıklamalarına aşağıda yer verilmiştir. Bu kuramlar: Erek (Telic) Kuramı, Etkinlik (Activity) Kuramı, Uyum (Adaptation) Kuramı, Sosyal Karşılaştırma Kuramı, Ryff'in Psikolojik İyi Oluş Kuramı, Tavandan- Tabana (top-down) ve Tabandan –Tavana (Bottom- up) Kuramları, Akış Kuramı ve Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı (Multiple Discrepancy Theory) olmak üzere 8 tanesine değinilecektir.

¹⁶⁴ Annak, a.g.e., s. 30.

¹⁶⁵ Akt. Sancaktar, a.g.e., s. 33.

¹⁶⁶ Meliha Tuzgöl Dost, Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004, s. 41 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**).

¹⁶⁷ Eryılmaz, a.g.e., s. 24.

2.3.3.1. Erek (Telic) Kuramı

Bu kuram, hayatta hedeflere ulaşıldığında ya da ihtiyaçlar giderildiğinde mutluluğa ulaşıldığını söyler. Giderilen ihtiyaçlar yaşam doyumunu sağlarken aksi durumlarda mutsuzlukların ortaya çıktığını belirtir.¹⁶⁸ Bireyin hayatına bazı hedefler koyması onun yaşamının daha anlamlı kılınmasını ve daha planlı yaşamasını sağlar. Bir amacı olan insan, günlük karşılaştığı sorunlarla daha kolay baş eder. Baş edemediği durumlarda bile hedeflerine odaklanması sayesinde öznel iyi oluşu devam eder. Kişi öznel iyi oluşunu yüksek düzeyde tutmak istiyorsa koyduğu amaçlar yapılabilir, makul ve günlük hayatını kolaylaştıracak cinsten olmalıdır. Bu tür hedeflerin konulması amaçların sürdürülebilir olması açısından oldukça önemlidir. Hedeflerin yüksek seçilmesi uygulanabilirliğini düşürdüğünden mutluluğu da tehdit eder. Mevcut durum ile hedeflenen durum arasındaki uçurum büyüdükçe ümitsizlik artar ve çaba azalır. Bu yüzden kişi erişebileceği ve gerçekçi hedefler seçmelidir.¹⁶⁹

Hedeflere ulaşmak için atılan adımlar ve seçilen yolların tamamı karmaşık insan davranışlarından geçer. İnsan davranışının şekillenmesi ve bir örüntü kazanması o davranışın amacına bağlıdır. Örüntülü ve örgütlü yapıya sahip olan bu tür amaçlı davranışlarda; duygusal, davranışsal ve bilişsel öğeler bulmak mümkündür. Amaçlar kişisel projeleri de içine alan bir kavramdır. Belirledikleri hedefleri çevreleri tarafından desteklenen bireyler bu projelerini hayata geçirirken daha çok güdülenmekte ve daha eğlenceli bir süreç yaşamaktadır. Hedeflenen düzeye gelindiğinde özellikle hazcı bireyler mutlu olmaktadır.¹⁷⁰

Kişiler hedeflerini belirlerken kültürden oldukça fazla etkilenmektedir. Bireysel kültürlerde toplumun beklentilerinden ziyade bireyin hedeflerine ulaşması ve öznel iyi oluşunu arttırması önemlidir. Fakat toplulukçu toplumlarda durum farklıdır. Kişi hedeflerini belirleme esnasında çevresinin isteklerini, beklentilerini, yararını ve diğer bireyleri esas alır.¹⁷¹

2.3.3.2. Etkinlik (Activity) Kuramı

Bu kurama göre yeterli beceriye sahip olan kişiler, yapılan etkinlik esnasında ya da etkinliğe karşı koyan durumlardan haz alacaktır. Bunun yanına etkinlik kişinin yeteneklerine göre zorsa aşırı stres oluştururken, kişinin yeteneklerine göre kolaysa sıkıcı olması muhtemeldir. Etkinliğin zorluğu ile beceri birbirine yakın ise haz

¹⁶⁸ Akt. Şule Çelik, Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Zekâ Açısından İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2008, s. 44 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁶⁹ Dost, a.g.e., s. 20.

¹⁷⁰ Yetim, a.g.e., s. 12-15.

¹⁷¹ Akt. Sancaktar, a.g.e., s. 33.

artacaktır. Bu kuram bireysel farklılığın mutluluğu düşürebildiği belirtilir.¹⁷² Bu kurama göre haz ilkesi sonucu değil süreci esas alır. Kişiler hedeflerine ulaşmak ve istediklerini elde etmek için harcadıkları çabadan doyum sağlarlar.¹⁷³

Etkinlik kuramları mutluluğun tanımı noktasında hedef kuramlardan ayrılır. Diener'e göre etkinlik kuramları mutluluğun insan davranışlarının ana gayesi değil yan ürünü olduğunu savunur. Hayatında önemli hedeflere yoğunlaşan kişinin mutluluğu zaten elde edeceğini savunur. Örneğin, bir dağcının tırmanma etkinliği sırasına duyduğu mutluluk zirveye ulaştığından daha fazladır. Bu kuramın öncülerinden olan Aristo, erdemli etkinliklerle mutluluğun elde edileceğini belirtir. Aristo, mutluluğun, hobi ve sosyal faaliyet gibi bazı insanı becerilerin tam manası ile yerine getirilmesi şartıyla elde edilebileceğini savunur.¹⁷⁴

2.3.3.3. Uyum (Adaptation) Kuramı

Bu kuram geçmişte takılı kalmanın mutluluğu olumsuz etkileyeceğini, standart şekilde herkeste var olan geçmişin şimdiki zamanda yapılan etkinliklerle aşıldığında mutluluğun elde edileceğini öngörür. Örneğin kişi, ailesinde veya kendisinde var olan bir başarı düzeyinin üstüne çıktığında mutlu olabilir.¹⁷⁵

Uyum kuramına göre; bireyler hayatta karşılaştıkları farklı olaylarda güçlü ve farklı tepkiler verseler de her geçen zamanda tepkileri yine ilk ve alışagelmış haline döner. Örneğin çok sevindiği bir haberi alan bir kişinin morali ilk anda çok fazla yükselse bile her geçen zamanda eski haline dönmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu kurama göre insanlar olaylara doğal tepkiler vermek yerine o anda karşılaşılan etkenlere göre değerlendirir.¹⁷⁶

Uyum kuramı bireylerin, hayatında sürekli değişen durumlara ve olaylara uyum sağlamak için yeterince güçlü olduğunu belirtir. Bu güçlerinden dolayı kişiler çok üzüntülü bir olay dahi yaşasalar, bunu üzerlerinden zamanla atabilmektedir. Aksine mutlu olunan durumlarda da bu durumları uzun süreli olmaz.¹⁷⁷

Bireyler hayatlarında süreklilik arz eden durumlara uyum sağlarlar. Bu öznel iyi oluş hakkındaki modern kuramların ortak fikridir. İnsanların değişen dış koşullara uyum sağladığını belirten evrim teorisi, vücudumuzun değişen sıcaklığa veya rakıma uyum sağlayabildiğini belirtir. Tıpkı bunun gibi değişen ruh hallerine de bir uyum

¹⁷² Yetim, a.g.e., s. 12-15.

¹⁷³ Çelik, a.g.e., s. 77.

¹⁷⁴ Mehmet A. Yıldız, Ergenlerde Anne-Babaya Bağlanma ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme ve Baş Etme Yöntemlerinin Çoklu Aracılık Rolü, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin, 2014, s. 30 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**).

¹⁷⁵ Yetim, a.g.e., s. 12-15.

¹⁷⁶ Çelik, a.g.e., s. 31.

¹⁷⁷ Dost, a.g.e., s. 20.

sağlama durumu vardır. Ne sevinç ne de üzüntü sürekli olmaz. Gerçekleşen her yeni olayda duygu sistemimiz güçlü tepkiler verse de zamanla bu tepkilerde azalma olur. Kişinin öznel iyi oluşu üzerinde en son yaşanan olayın etkisi, geçmişte yaşanan olaya nazaran daha güçlüdür.¹⁷⁸

Yukarıda değindiğimiz öznel iyi oluşu etkileyen faktörlerden olan; sağlık, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, başarı ve gelir gibi faktörlerin kişinin hayatını etkilediğini fakat zamanla gerçekleşen duruma uyum sağlandığı görülmüştür. Kısacası uyum sağlama, insanların sağlıklı bir yaşam geçirmelerinde en önemli etkenlerden biridir.¹⁷⁹

2.3.3.4. Sosyal Karşılaştırma Kuramı

Bu kuramın öncüsü Festinger' dir. Buna göre insanlar çevresindeki diğer bireyleri kendisine kıyas olarak alır. Kişinin kendisini kıyasladığı kişiler ya kendi standartlarının altında ya da üstündedir. Kişi kendisinden yukarıdakilerle bir karşılaştırma yaptığında; düşmanlık, kıskançlık ve düşük özgüven hissederken, kendisinden aşağı olduğunu düşündüğü insanlarla kıyaslama yaparken öznel iyi olma durumun yükseldiği görülmüştür.¹⁸⁰ Örneğin, kişinin: "Benden daha kötüler var, demek ki ben görüdüğüm kadar kötü değilim hatta daha iyiyim" demesi mutsuz olmasını engelleyebilirken; başkası da benimle aynı sorunu yaşıyor anlamında kullanacağı: " Bu sorunu yaşayan sadece ben değilim, tıpkı benim gibi aynı sorunlarla mücadele edenler var" düşüncesi kişiye rahatla hissi verir.¹⁸¹

Bu kuramın bir başka öncüsü Easterlin'e göre, her ulusun içindeki insanlar kendisiyle ilgili bir karşılaştırma yaparken başka bir ulusta yaşayan bir insanı değil yine kendi ulusunda olan insanları baz alır. Bu yüzden ulusların gelir durumları birbirinden farklı olduğu için zengin milletlerin öznel iyi oluşları, fakir milletlerde yüksektir demek oldukça yanlıştır. Buradan çıkacak sonuç ulusların öznel iyi oluşları arasında bir farklılık olmadığıdır.¹⁸²

Çetinkaya, insanların vücudundaki organlardan memnuniyet dereceleri ile sosyal karşılaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre insanların organlarından memnun olma düzeyi arttıkça daha çok sosyal karşılaştırma yapmaktadırlar. Ayrıca insanların benlik saygısı arttıkça diğer insanlarla kendilerini daha fazla kıyasladığı bulgulanmıştır. Yine bu

---

¹⁷⁸ Yıldız, a.g.e., s. 32.

¹⁷⁹ Sancaktar, a.g.e., s. 38.

¹⁸⁰ Akt. Annak, a.g.e., s. 45.

¹⁸¹ Yetim, a.g.e., s. 12-15.

¹⁸² Çelik, a.g.e., s. 31.

araştırmaya göre, sosyal karşılaştırma düzeyindeki artış, yaşam doyumlarında da artışa neden olduğu tespit edilmiştir.¹⁸³

2.3.3.5. Ryff'in Psikolojik İyi Oluş Kuramı

Temelini klinik psikoloji ve gelişimsel psikolojideki kavramlardan alan bu kurama göre, hayatının bazı alanlarında olumlu işlevselliği olan kişiler psikoloji olarak sağlıklı olur. Ryff'in saydığı bu alanlar aşağıda verilmiştir.¹⁸⁴

1. **Diğerleriyle Olumlu İlişkiler:** Ryff'in buraya ilişkin tanımı: Sevgi duyguları besleme, empatik olma, başkalarıyla karşılıklı güvenilir ve açık ilişkiler kurmak şeklindedir. Karşılıklı ilişkilerde dürüstlüğü ve samimiyetin ne kadar önemli olduğundan pek çok teori bahseder. Bunlar arasında Adler, Rogers ve diğer birçok kuramcıyı saymak mümkündür. Zihin sağlığı için, sevebilme yeteneğini oldukça fazla bir öneme sahiptir. Bu yüzden psikolojik iyi oluş için başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmak önemlidir.¹⁸⁵

2. **Kendini Kabul:** Bireyin kendisine dair olumlu tutumlara sahip olması anlamına gelir. Kişinin olgunluk ve kendini gerçekleştirme gibi psikolojik ve zihin sağlığı için olmazsa olmaz bir kavramdır. Erikson'un yaşam boyu gelişim teorisi d kişinin benliğini ve geçmişini bir bütün olarak kabullenmesinin önemi üzerinde durur.¹⁸⁶

3. **Çevresel Hâkimiyet:** İnsanların kendilerinde var olan ruhsal koşullara uygun bir çevre seçme yeteneğine çevresel hâkimiyet denir. Kişinin hayat boyunca çevresinde bir çok aktivite olur. Bunlardan olumlu olanlarına katılması onun olgunluğunu gösterir. Çevre hâkimiyeti gelişmiş olan kişi zorlu hayat şartlarını kontrol altında tutarak kendisinde var olan yeteneklerle çevresini şekillendirebilir.¹⁸⁷

4. **Otonomi:** Bu kavram kendini gerçekleştirme, kendi kararlarını verme, bağımsız olma ve bireyselleşme gibi özellikleri içerir. Toplumda var olan sosyal baskıya direnerek bağımsız hareket edebilen insanların kendini gerçekleştirme potansiyeli daha yüksektir. Otonomi yeteneği gelişmiş kişiler yaptıkları değerlendirmelerde başkalarından onay almaya ihtiyaç duymadan kendi kişisel

¹⁸³ Hatice Çetinkaya, Beden İmgesi, Beden Organlarından Memnuniyet, Benlik Saygısı, Yaşam Doyumu ve Sosyal Karşılaştırma Düzeyinin Demografik Değişkenlere Göre Farklılaşması, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2004, s. 40 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁸⁴ Özlem Özen, Ergenlerin Öznel İyi Oluş Düzeyleri, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2005, s. 36 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁸⁵ Akt. Çelik, a.g.e., s. 29.

¹⁸⁶ Akt. Çelik, a.g.e., s. 29.

¹⁸⁷ Akt. Çelik, a.g.e., s. 29.

standartlara göre yapabilirler. Burada birey davranışlarını sosyal kural yığınlarına göre değil içsel güçlere göre düzenler.¹⁸⁸

5. **Kişisel Gelişim:** Kişinin kendisinde var olan potansiyelleri çerçevesinde büyüme ve gelişme becerisidir. Bu gelişimin temelinde, kendini gerçekleştirme donanımı ve buna ne kadar ihtiyaç duyduğu vardır. Bu tür kişiler, farklı tecrübelere açık, sürekli ve uygun gelişimi temel alır. Yaşam boyu gelişim kuramları da hayatın farklı dönemlerinde meydana gelen kriz durumlarıyla uygun mücadele ve gelişim görevlerinin önemine işaret eder.¹⁸⁹

6. **Yaşamın Amacı:** Bireylerin hayatı anlama ve amacı konusundaki fikirleri ruh sağlıklarının temelini oluşturur. Yaşamdaki amacımız bizlere bir yön belirler. Yaşam boyu gelişim kuramcılarında(Erikson, Buhler ve Junh) göre; kişinin duygusal bütünlüğünü sağlayabilmesi için, yaratıcı ve üretken olmasının yanında hayattaki hedeflerinin çeşitliliği de oldukça önemlidir.¹⁹⁰

2.3.3.6. Tavandan- Tabana (Top-Down) Ve Tabandan –Tavana (Bottom-Up) Kuramları

Tavandan- tabana kuramına göre mutluluk insanın kişiliğinde bulunan içsel bir özelliktir. İnsanların olaylara verdiği tepkiler farklı farklı olur. Bu farklılık insanların bu kişilik özelliğine göre şekil alır. Kişinin çevresinde meydana gelen dışsal olayları değerlendirmesi tamamen kendisinde var olan içsel potansiyelle olur. Bu potansiye kişinin mutlu olma veya olmama durumu belirler.¹⁹¹ Bireyin, hayatında karşılaştığı olumlu veya olumsuz durumlara vereceği tepkiler için hazırlıklı olması öznel iyi oluş ile sağlanır.¹⁹² Mutlu bir dünya görüşü oluşması için gereken süreç tavandan- tabana yani yukarıdan- aşağı bir gelişmeyi doğrular niteliktedir. Bu kuramın savunucuları ile felsefeciler: Mutluluk için odak noktasının tutumlar olduğu fikri konusunda ortak noktada buluşurlar.¹⁹³

Tabandan –tavana faktörleri öznel iyi oluş ile ilgili oluşturulan ilk kuramlardan biridir. Bu görüşte birey yaşadığı hayatta karşılaştığı durumlarda o anda yaptığı acı ve haz değerlendirmesiyle kendisini mutsuz ya da mutlu görür. Mutlu anılar birikerek mutlu yaşamı sağlar. Bu kuramın temellerini atomistik felsefi yaklaşımlar veya

¹⁸⁸ Akt. Çelik, a.g.e., s. 29.

¹⁸⁹ Akt. Çelik, a.g.e., s. 30.

¹⁹⁰ Akt. Çelik, a.g.e., s. 30.

¹⁹¹ Akt. Selin İşleröğlü, Lise Öğrencilerinde Öznel İyi Oluşun Benlik Saygısı, Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Duyguları İfade Etme Eğilimine Göre Yordanması, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012, s. 28 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁹² Tahsin İlhan, Öznel İyi Oluşa Dayalı Mizah Tarzları Modeli, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2005, s. 24 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁹³ Yetim, a.g.e., s. 12-15.

Locke'nin indirgemeci fikri oluşturur.¹⁹⁴ Bu kuram birçok mutlu an yaşayan bireylerin mutlu ve öznel iyi oluşlarının yüksek düzeyde olacağını belirtir. Yüksek öznel iyi oluşa sahip bireyler, hayatın önemli alanlarından olan kişisel, aile, iş ve arkadaşlık durumlarından memnundur.¹⁹⁵

2.3.3.7. Akış Kuramı

Bu model Csikszentmihalyi tarafından ortaya atılmış ve etkinlik kuramı içerisinde yer alır. Buna göre, bir etkinliğe katılan insanlar dikkatlerini yoğun bir şekilde vermelidir. Katıldıkları etkinlikten başka hiçbir şeyi önemsemeyen bu insanlar, çok keyif aldıkları etkinliklere katılabilmek için zorluklarla mücadele edebilirler. Bireylerin yaptıkları işlerde bütün bilincini oraya verdiği ve iç hayatını denetleyip mutluluğa ulaşması sırasında yaşanan sürece akış denir. Akış kuramına göre, bütün dikkatini yaptığı işe veren kişinin zaman duygusu değişir ve öz farkındalığı kaybolur. Bilincinin neler içerdiğini kontrol edebilen insanlar mutlu olabilirler. Çevresiyle sürekli etkileşim halinde olan insan, var olan bu kültürel programlamadan bağımsız hareket edebildiği sürece mutluluğu yakalayabilir. Dışarıda gerçekleşen her ne olursa olsun, bilincinde olanları değiştirebilen insanın kendini mutsuz veya mutlu etme yeteneği vardır. Hayatta başarılı olmanın ve zevk almamanın yolu var olan engellere karşı sabır gösterip çabalamaktan geri durmamaktır.¹⁹⁶

Aristo da etkinlik kuramcılarında bir tanesidir. Ona göre, erdemlik etkinlikler kusursuz bir şekilde yerine getirilirse mutluluğun ortaya çıkması kaçınılmazdır.¹⁹⁷

Bu kuram kişilerin mutlu olması için farklı etkinliklere katılması gerektiğini belirtir. Çok fazla etkinliğe katılan bireylerde zorluk becerileri arasında bir denge oluşmaya başlar. Hayatındaki duyguları tam olarak yaşayan bireyler yaşamlarını güzel bir deneyim olarak hatırlar ve algılar. Etkinliklerin yüksek düzeyde olması kişiler için önemlidir. Eğer az etkinlik varsa ilgi çekici olmazken, aşırı fazla etkinlik de kişiler için kaygı verici olabilir. Fakat yeteneklerine paralel şekilde dengede olan etkinlikler, kişilerde pozitif bir iyi oluş sağlar.¹⁹⁸

2.3.3.8. Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı (Multiple Discrepancy Theory)

Michalos'e göre, insanlar mutlu olup olmadığını belirlerken bazı ölçütlere göre hareket eder. Bu ölçütler; hedef, ihtiyaç, geçmiş hayat, istek ve diğer insanların

¹⁹⁴ Yetim, a.g.e., s. 12-19.

¹⁹⁵ Dost, a.g.e. s. 21.

¹⁹⁶ Mihaly Csikszentmihalyi, **Akış Mutluluk Bilimi**, HYB Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 63.

¹⁹⁷ Yetim, a.g.e., s. 12-17.

¹⁹⁸ Akt. Çelik, a.g.e., s. 31.

durumlarıdır. Bu standartların üstünde veya altında olmasına göre mutlu ya da mutsuz olurlar. Hedeflenen veya arzulanan koşullar ile mevcut durum arasındaki düşük ise öznel iyi oluş yüksek, fark yüksek ise öznel iyi oluş düşük olur.¹⁹⁹

2.3.4. Öznel İyi Oluş İle İlgili Araştırmalar

Bu konuda yapılan literatür taramalarında açıkça görülmüştür ki; öznel iyi oluş hakkında yurt dışında yapılan araştırmalar ülkemizde yapılanlara göre daha fazla ve daha kapsamlıdır.

2.3.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Tuzgöl-Dost, çalışmasını üniversite öğrencileri üzerinde yapmıştır. “Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri” isimli araştırmada, inanç ile öznel iyi oluş seviyeleri arasındaki ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmasını, Hacettepe Üniversitesindeki çeşitli fakültelerin 2. ve 3. Sınıfa devam eden 700 öğrenci ile yapmıştır. Öznel iyi oluş düzeylerini ölçmek için kendi geliştirdiği öznel İyi Oluş ölçeğini kullanmıştır. Yapılan bu araştırmadan çıkan sonuca göre, öğrencilerin dini inanışları ile öznel iyi-oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Dini inancı olmayanla dini inancına göre hayatı düzenleyen veya inancı olsa da hayatında pek yer vermeyenlerin kıyaslandığı araştırmaya göre inancı olanların öznel iyi oluş düzeyleri olmayanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir.²⁰⁰

İlhan, mizah tarzları ve öznel iyi oluşu incelediği araştırmasında; öznel iyi oluşun mizah tarzları ile oldukça düşük düzeyde açıklanabildiği bulunmuştur. Bütün mizah tarzlarının öznel iyi oluşa etkisi olmadığı sadece kendini geliştirici mizahın dolaylı da olsa iyi oluşa katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu çalışmaya göre, tutarlı bir duygusallık sergileyen, öz-yeterliliği yüksek ve dışa dönük kişilerin öznel iyi oluşu da yüksek olur. Yine aynı yılda yapılan araştırma yapan Özen (2005); 188 ergenlerin öznel iyi oluşlarını incelediği araştırmasında, kişinin algıladığı akademik araştırması ile algıladığı ekonomik durumu yüksek olduğunda öznel iyi oluşunun da yüksek olduğu tespit edilmiştir.²⁰¹

Doğan'ın, araştırmasını yine üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışmandan elde edilen sonuçlara göre: iyilik hali yüksek olan bireylerin; çevresinden(ailesi ve arkadaşları) yeterince destek alan, geleceğine dair olumlu fikirleri olan ve fiziksel egzersiz yapan kişiler olduğu bulunmuştur. Bu araştırmaya

¹⁹⁹ Akt. İşleroğlu, a.g.e., s. 35.

²⁰⁰ Dost, a.g.e., s. 24.

²⁰¹ İlhan, a.g.e., s. 18.

göre iyilik halinin serbest zaman boyutu ile maneviyat arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.²⁰²

Cenkseven ve Akbaş, çalışmalarında öznel iyi oluşa nelerin etki edebileceğini araştırmışlardır. 500 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmaya göre: öznel iyi oluşu yordayan faktörleri; cinsiyet, öğrenilmiş güçlük, nevrotizm, akademik başarıdan hoşnut olma düzeyi, sosyo-ekonomik statü, boş zaman etkinlikleri konusundaki hoşnutluğu, algılanan sağlık durumu, ilişkilerinden hoşnutluğu, anne ve babasıyla ilişkileri hakkında algıladığı hoşnutluk olarak bulunmuştur.²⁰³

Özer (2009)191 çalışmasını 404 kadın, 234 erkekten oluşan toplam 638 kişilik üniversite öğrencisinden oluşan bir örneklem grubunda yapmıştır. Bu çalışmada, öz-belirleme kuramı çerçevesinde, ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına olan etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmaya uygun çeşitli ölçeklerin kullanıldığı araştırmada ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluşu açıklamada büyük öneme sahip olduğu ortaya konulurken; dışsal güdülenme, içsel güdülenme ve güdülenememe ile öznel iyi oluş arasında olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Ayrıca güvenli bağlanma ile öznel iyi oluş arasında anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki bulunurken; korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma ve kayıtsız bağlanma ile öznel iyi oluş arasında olumsuz(negatif) yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.²⁰⁴

Canbay'ın, liselerin 9,10 ve 11. Sınıflarına devam eden 445 ergen örneklemini üzerinde yaptığı araştırmada, ergenlerin öznel iyi oluşları ile sosyal beceri düzeyleri arasında ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada, sosyal beceri ve öznel iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki ortaya konmuştur. 222 kız ve 223 erkek ile yapılan çalışmada sosyal beceri düzeyleri bakımından kıyaslandığında kız öğrencilerinden elde edilen ortalamaların erkek öğrencilerden yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin katıldıkları etkinlikler, aile gelir düzeyleri, sosyal yetenekleri, anne-baba tutumları ve akademik başarı durumları ile öznel iyi oluşları arasında anlamlı farklılıkları tespit edilmiştir.²⁰⁵

Eryılmaz ve Aypay 'ın yaşları 14 ila 17 arasında değişen, lise öğrenimi gören 255 ergen üzerinden yaptığı araştırmada ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüleri ve cinsiyet arasındaki ilişkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada daha subjektif

---

²⁰² Doğan, a.g.e., s. 24.

²⁰³ Fulya Cenkseven ve Turan Akbaş, Üniversite Öğrencilerinde Öznel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 3 (27), 2007, s. 43-62.

²⁰⁴ Gözde Özer, Öz-belirleme Kuramı Çerçevesinde İhtiyaç Doyumu, İçsel Güdülenme ve Bağlanma Stilllerinin Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi-Oluşlarına Etkileri, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009, s. 27 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

²⁰⁵ Canbay, a.g.e., s. 19.

sonuçlar elde edilebilmesi için kız erkek sayılarının birbirine yakın olmasına özen gösterilmiştir. Bu sebeple 131 kız ve 124 erkek üzerinde çalışma yapılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuca göre; öznel iyi oluş ile başarılı ve ipotekli kimlik statüsüne sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ergenlerde cinsiyetin öznel iyi oluş üzerinden anlamlı bir farklılaşma göstermediği bulunmuştur. Ayrıca ipotekli kimliğe sahip olduğu düşünülen bireylerin öznel iyi oluşları düşerken, başarılı kimlik statüsüne sahip olduğu düşünülen ergenlerin öznel iyi oluşları yükselmektedir.²⁰⁶

Melbaş, öğretmen adaylarının mükemmeliyetçilik düzeylerinin ret duyarlılığı ve öznel iyi oluş düzeylerine göre incelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasının örneklemini On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 692 kız, 317 erkek toplam 1009 öğretmen adayı oluşmaktadır. Bu çalışmada Öğrenim gördükleri bölüm türüne göre öğrencilerin Ret Duyarlılığı ve Öznel İyi Oluş Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ayrıca Kız ve erkek öğrencilerin Ret Duyarlılığı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Kızların Öznel İyi Oluş Ölçeği puanları erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.²⁰⁷

Öztürk’ün, “Uludağ üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile tinsellik, iyimserlik, kaygı ve olumsuz duygu düzeyleri arasındaki ilişki” isimli yüksek lisans tezinin örneklemini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinden 587 kadın, 288 erkek olmak üzere toplam 875 öğrenci oluşturmuştur. Bu araştırmadan çıkan sonuca göre; üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile araştırmaya konu olan psikolojik değişkenler arasında ilişki bulunmuştur. Bunun yanında araştırmaya katılanlar arasında öznel iyi oluş düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümlere ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür.²⁰⁸

Duman’ın “Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve benlik saygısının stresle başa çıkma tarzlarıyla arasındaki ilişkinin incelenmesi” isimli yüksek lisans tezinin örneklemini İstanbul ilinde rastlantısal olarak seçilen 160 kız, 140 erkek üniversite öğrencisine, toplamda 300 kişi oluşturmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; kızların erkeklere oranla öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek

²⁰⁶ Ali Eryılmaz ve Ayşe Aypay, Ergen Öznel İyi Oluşu ile Kimlik Statüsü İlişkinin İncelenmesi, **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 16, Diyarbakır, 2011, s. 167-179.

²⁰⁷ Melda M. Erbaş, Öğretmen Adaylarının Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Red Duyarlılığı Ve Öznel İyi Oluş Düzeylerine Göre İncelenmesi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2012, s. 34 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

²⁰⁸ Ahmet Öztürk, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri İle Tinsellik, İyimserlik, Kaygı Ve Olumsuz Duygu Düzeyleri Arasındaki İlişki, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa, 2013, s.49 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

olduğu ve yaş arttıkça öznel iyi oluş düzeyinin arttığı görülmüştür. Ayrıca psikoloji bölümünde okuyan bireylerin diğer bölümlere oranla öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu ve ilk çocukların diğerlerine oranla benlik saygısının daha yüksek olduğu bulunmuştur.²⁰⁹

2.3.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Daaleman, araştırmasını 80 hasta üzerinde gerçekleştirmiştir. Bu hastalar en az 18 yaşında ve ayakta tedavi görenlerden oluşmaktadır. Bu araştırmada dindarlığın iyi oluşa etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bireyin Tanrı ile arasında olan ilişkisindeki doyum derecesi ve olumlu duygulanımı bu iyi oluşun tanımı olarak verilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; insanların sevgi gösterdikleri ve çok büyük güçleri olduğuna inandıkları Tanrı hakkındaki inançları öznel iyi oluşlarına bilişsel algılarına olumlu etki eder.²¹⁰

Katja ve diğerleri, Finlandiya yaptıklarını araştırmalarında 245 lise öğrencisini örneklem olarak almışlardır. Bu araştırmalarında, okul doyumunu ve sağlıklı davranışlar ile öznel iyi oluş arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada öznel iyi oluş ölçeğinin ergen formu kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, kızların yaşam doyumunu erkeklerden düşük olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır.²¹¹

Zheng, Sang ve Lin, araştırmalarını Çin'deki üniversite öğrencileri üzerinde yapmışlardır. Bu araştırmada, öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri, sosyal uyum ve kişilik özellikleri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmaya göre, sosyal ve bilişsel uyumun öznel iyi oluş varyansına ek katkı sağladığı görülürken, kaderci ve nevroitik yönelimlerin öznel iyi oluşun anlamlı belirleyicileri olduğu bulunmuştur. Ayrıca, orta düzeyde öznel iyi oluşun sahip öğrencilerin; gelecekteki haz duygularını şu anki haz duygularından önde tuttuklarını ve ortaklaşa uyuma bireysel uyumdan daha çok tercih ettiklerini tespit etmiştir.²¹²

Quinn ve Duckworth, çalışmalarını 257 öğrenci örneklemini üzerinde yapmışlardır. öznel iyi oluş ve okul başarısı arasındaki ilişkinin nedenselliğini araştırdıkları çalışmalarında; yaş, cinsiyet, aile gelir düzeyi, IQ ve etnik köken değişkenlerini kullanmışlardır. Bu çalışmadan çıkan sonuca göre, cinsiyet ile öznel iyi

---

209 Sevil Duman, Üniversite Öğrencilerinde Öznel İyi Oluş Ve Benlik Saygısının Stresle Başa Çıkma Tarzlarıyla İlişkinin İncelenmesi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016, s. 47 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

²¹⁰ Timothy P. Daaleman, Belief And Subjective Well-Being In Outpatient, **Journal Of Religion And Health**, 38 (3), Kansas City, 1999, s. 219- 228.

²¹¹ Akt. Dost, a.g.e., s. 30.

²¹² Akt. Erbaş, a.g.e., s. 51.

oluş ve aile gelir durumu ile IQ arasında bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca akademik performansın öznel iyi oluş hakkında bir yordayıcı olduğu ortaya konmuştur.²¹³

Papousek ve Schuller, çalışmalarını üniversite öğrencileri üzerinde yapan bir başka araştırmacıdır. Bunlar araştırmalarında; üniversite öğrencilerine yönelik eğitim programlarından duygu durumu değiştirmeye yönelik olanların, bu öğrencilerin öznel iyi oluşlarını ne düzeyde etkilediğini ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, uygulanan eğitim programından sonra öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri yükselmekte, neşeliliği artmakta ve stres düzeyleri düşmektedir. Ayrıca neşelilik halindeki artışa paralel olarak öznel iyi oluşun da yükseldiği tespit edilmiştir.²¹⁴

Seder ve Oishi'nin, araştırmaları günümüzde hayatın odak noktasını oluşturan sanal âlem ile ilgilidir. Bu araştırma, Dünyadaki milyarlarca insanın kullanıcısı olduğu Facebook' ta birinci sınıf üniversite öğrencilerinin katıldığı arkadaşlık ağlarının, etnik homojenlikleri ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmadaki her katılımcıya Avrupalı olan Amerikalılar veya değil şeklinde bir kod verilmiştir. Araştırma toplam 73 öğrenci örnekleme ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri değerlendirilirken, katılan öğrencilerin olumlu veya olumsuz duygularına, hayattan memnuniyetlerine ve doğru veya yanlış anlaşılma durumları baz alınmıştır. Bu araştırmadan çıkan sonuca göre; Avrupalı olmayan Amerikalıların öznel iyi oluşlarındaki homojenlik ve dostluk ağları arasında ilişki bulunamazken, Avrupalı olan Amerikalı katılımcıların dostluk ağlarının daha homojen, yaşam doyumu daha yüksek ve yanlış anlama düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.²¹⁵

Derdikman-Eiron ve diğerleri, çalışmalarını anksiyete ve depresyon belirtileri gösteren ergen örnekleme üzerinde yapmışlardır. Bu belirtileri gösteren ergenlerde; benlik saygısı, öznel iyi oluş ve psikososyal işleyiş sırasında cinsiyetin farklılığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuca göre; erkeklerde anksiyete ve depresyonun yaygınlık oranının kızlara göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca yine erkeklerde düşük benlik saygısı, düşük öznel iyi oluş, sosyal ilişkilerdeki sorunlar ve akademik başarısızlık ile anksiyete ve depresyon arasındaki ilişkinin kızlara göre daha güçlü olduğu tespit edilmiştir.²¹⁶

---

²¹³ Akt. Öztürk, a.g.e., s. 36.

²¹⁴ Ilona Papousek ve Günter Schuller, Effects of a Mood-Enhancing Intervention on Subjective Well-Being and Cardiovascular Parameters, **International Journal of Behavioral Medicine**, 15, 2008, s. 293-302.

²¹⁵ Patrick J. Seder ve Shigehiro Oishi, Ethnic ve racial homogeneity in college students Facebook friendship Networks and subjective well-being, **Journal of Personality**, 43, (3), 2009, Virginia, s. 438-443.

²¹⁶ Akt. Erbaş, a.g.e., s. 56.

Kim ve Lee'nin, yine günümüze internet ve sana alem çağına oldukça hitap eden internet kullanımından olan Facebook paylaşım sitesindeki arkadaşlıkların kişileri nasıl etkilediğine dair yapılan çalışma, konu ile ilgili verdiğim son yurt dışı araştırması örneği olacak. Bu araştırma yine üniversite öğrencileri örneklemini üzerinde yapılmıştır. Bu öğrencilerin facebook kullanımında arkadaş sayıları ve kendini sunma stratejileri ile öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki araştırmanın konusunu teşkil eder. Araştırmadan elde edilen sonuca göre; facebookta arkadaş sayıları artanların öznel iyi oluş düzeyleri yükselse de sosyal desteğin bu ilişki üzerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Kısacası, kişilerin kendisini olumlu olarak sunması ile facebooktaki arkadaş sayılarının fazlalığı öznel iyi oluş düzeyini yükselttiği ve kendisini dürüst sunan bireylerin facebooktaki arkadaşlarından aldıkları sosyal destek ile daha mutlu oldukları tespit edilmiştir.²¹⁷

---

²¹⁷ Junghyun Kim ve J. Roselyn Lee, The Facebook Paths to Happiness: Effects of the Number of Facebook Friends and Self-Presentation on Subjective Well-Being, **CyberPsychology, Behavior & Social Networking**, 14/6, 2011, s. 359- 364.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, örnekleme, kullanılan veri toplama araçları ve veri analiz teknikleri ile ilgili bilgiler verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilkokulda görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik ilişkisel tarama modeline göre desenlenmiştir. Araştırma betimleyici araştırma modelinde tasarlanmıştır.

Araştırma sonucun evrene genellenebilmesi ve net sayısal veriler elde edilebilmesi için nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.²¹⁸

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Pendik ilçesinde bulunan Ergenekon, İsa Yusuf, Milli Eğitim Vakfı, Gülizar Zeki Obdan, Ertuğrulgazi, Öğretmen Eveleri, Buhara, Namık Kemal ve Fuat Köprülü İlkokullarında görev yapan gönüllü 300 ilkokul öğretmeni oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla hazırlanan formda kişilere, cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları, çocuğu olup olmaması, meslekteki toplam hizmet süreleri ve branşlarından oluşan 6 soru yöneltildi.

3.3.2. Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği

Öğretmenlerin duygusal zekâ düzeylerini tespit etmek amacıyla Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim (1998) tarafından geliştirilen ve Austin, Saklofske, Huang ve McKenney tarafından 2004 yılında revize edilen ve Türkçeye uyarlanması geçerlilik, güvenilirlik analizi Arkun ve arkadaşları tarafından yapılan Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek İyimserlik / Ruh Halinin Düzenlenmesi, Duyguların Değerlendirilmesi ve Duyguların Kullanımı olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin tamamı 41 sorudan oluşmakta olup;

²¹⁸ İrfan Erdoğan, **Pozitivist Metodoloji Bilimsel Araştırma Tasarımı İstatistiksel Yöntemler Analiz ve Yorum**, Pozitif Yayıncılık. Ankara, 2007, s.138.

İyimserlik / Ruh Halinin Düzenlenmesi boyutu 21, Duyguların Değerlendirilmesi boyutu 13 ve Duyguların Kullanımı boyutu da 7 sorudan meydana gelmektedir. Ölçek, orijinaline sadık kalınarak "1 = Kesinlikle Katılmıyorum" ve "5 = Kesinlikle Katılıyorum" olmak üzere beşli Likert tipi ölçek ile uygulanmıştır. Alt boyutunu oluşturan maddeler ve ters maddeler aşağıdaki gibidir.

- İyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi: 21, 25, 37, 18, 38, 30, 27, 29, 19, 33, 31, 7, 36, 9, 2, 11, 16, 5, 15, 1, 32.
- Duyguların değerlendirilmesi: 22, 40, 6, 17, 39, 35, 8, 24, 26, 3, 41, 28, 12
- Duyguların kullanımı: 34, 13, 14, 10, 4, 20, 23
- Ters Yönlü Maddeler: 3, 4, 6, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 34, 35, 39, 40, 41²¹⁹

3.3.3. Öznel İyi Oluş Ölçeği

Bireylerin hayatları hakkındaki bilişsel değerlendirmeleri yapabilmeleri amacıyla geliştirilmiştir. İnsanlar, hayatlarında var olan pozitif ve negatif duyguların yoğunluğu tespit etmede de bu ölçeği kullanabilir. Öznel iyi oluş düzeyini belirlemek için, 2005 yılında Meliha TUZGÖL DOST tarafından geliştirilmiştir.²²⁰

46 maddeden oluşan Öznel İyi Oluş Ölçeği, 5'li likert sistemi ile değerlendirilmektedir. Her ifade için "(5) Tamamen Uygun", "(4) Çoğunlukla Uygun", "(3) Kısmen Uygun", "(2) Biraz Uygun" ve "(1) Hiç Uygun Değil" olarak beşli derecelendirme ile ölçümlenir. Ölçek maddelerinin 26 tanesi olumlu, 20 tanesi olumsuz ifade şeklindedir. Olumsuz ifadelerin puanlaması tersine çevrilerek yapılmaktadır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları tamamlanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına sırasıyla faktörlere yaşamını kendi geçmişi ve başkalarının hayatı ile kıyaslama, olumlu ve olumsuz duygular, amaçlar, kendine güven, iyimserlik, ilgi duyulan etkinlikler, arkadaşlık ilişkileri, geleceğe bakış, aile ilişkileri, başkalarının yaşamına imrenme, yaşamın zorluklarıyla baş etme ve karamsarlık isimleri verilmiştir. Ölçekten en düşük 46 puan alınabilirken en yüksek puan 230 puan alınabilir. Alınan düşük puan kişinin öznel iyi oluş düzeyinin, mutluluğunun az seviyede olduğunu belirtirken, yüksek puan ise öznel iyi oluşun artış durumunda olduğunu ve yaşam doyumunun olumlu derecede ilerlediği şeklinde ifade edilir.²²¹

²¹⁹ Arkun Tatar Vd., Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi, **Klinik Psikofarmakoloji Bülteni**, Cilt: 21, Sayı: 4, 2011, s. 37-46.

²²⁰ Dost, a.g.e. s. 31.

²²¹ Dost, a.g.e. s. 31.

3.4. Veri Analiz Teknikleri

Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu ve ölçeklerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktararak analizler için hazır hale getirilmiştir. Uygulanan ölçeklerden ve kişisel bilgi forumundan elde edilen veriler kodlanıp SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 paket programıyla bilgisayar ortamına geçirilmiş ve istatistiksel işlemler yapılmıştır. Verilerin analizinde, değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını saptamak amacıyla Pearson Korelasyon Katsayısı Analizi kullanılmıştır. Bağımsız iki gruba ait ölçümlerin ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamak amacıyla Bağımsız rneklemler için t–testi kullanılmıştır. İki den fazla olan bağımsız gruplara ait ölçümlerin ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi Tekniği kullanılmıştır. Ortalamalar arası farkın anlamlı olduğu durumlarda bu anlamlılığın hangi gruplardan kaynaklandığını saptama amacıyla LSD Testi (Least Significant Difference) kullanılmıştır.²²² Denencelerin test edilmesinde gözlenen sayısal farkların anlamlı olup olmadığı 0.05'lik hata payı dikkate alınarak belirlenmiştir.

---

²²² şener Büyüköztürk, **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara, 2009, s. 57-65.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bulgular bölümünde, yapılan araştırmanın hedefleri çerçevesinde ulaşılan verilerin istatistiksel çözümleri yapılarak elde edilen bulgular ve bu bulgulardan hareketler yapılan yorumlar yer almaktadır.

Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Pendik ilçesinde bulunan Ergenekon, İsa Yusuf, Milli Eğitim Vakfı, Gülizar Zeki Obdan, Ertuğrulgazi, Öğretmen Eveleri, Buhara, Namık Kemal ve Fuat Köprülü İlkokulunda görev yapan 300 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenlere uygulanan Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ile Öznel İyi Oluş ölçeği sonuçlarının ve bu katılımcıların demografik özellikleri SPSS 21.0 programı ile bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir.

İlk olarak katılımcıların demografik özelliklerinin elde edilebilmesi amacıyla frekans analizleri yapılmıştır.

İkinci olarak alt amaçlardaki sorulara cevap bulabilmek için katılımcıların duygusal zekâ puanlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği istatistiksel analizler yapılarak incelenmeye çalışılmıştır.

Bir sonraki adımda ise; Öznel iyi oluş ile ilgili alt problemlerin cevaplarının bulunabilmesi için Öznel iyi oluş ile demografik değişkenler arasında anlamlı ilişki olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla istatistiksel analizler yapılmıştır.

Son olarak da duygusal zekâ ile Öznel iyi oluş arasındaki ilişki, korelasyon analizi yapılarak incelenmiştir.

4.1. Demografik Özellikler İle İlgili Bulgular

Bu başlık altında araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerini (cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, çocuğu olup olmaması, öğretmenlikteki toplam hizmet süresi ve branşı) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılarak tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
Kadın	204	68,0	68,0	68,0
Erkek	96	32,0	32,0	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 1.'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 204'ü (%68,0) kadın; 96'sı (%32,0) erkek olmak üzere toplam 300 öğretmen oluşmaktadır. Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin sayısı erkek öğretmenlerden 108 kişi daha fazladır. Kadın sayısı erkek sayısının iki katından fazladır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
30 ve daha az yaş	99	33,0	33,0	33,0
31-41 yaş	148	49,3	49,3	82,3
41 ve üzeri yaş	53	17,7	17,7	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 4.2.'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 99'u (%33,0) 30 ve daha az yaş grubunda, 148'i (%49,3) 31-41 yaş grubunda ve 53'ü (%17,7) 41 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Araştırma yapılan okullarda genç ve orta yaş gruplarındaki öğretmenleri daha yoğunlukta olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
Evli	236	78,7	78,7	78,7
Bekar/ Boşanmış	64	21,3	21,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 3.'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 236'sı (%78,7) Evli ve 64'ü (%21,3) Bekar/ Boşanmış Grubunda yer almaktadır.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çocuğu Olma Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
Var	197	65,7	65,7	65,7
Yok	103	34,3	34,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 4.'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin 197'sinin (%65,7) çocuğu varken; 103'ünün (%34,3) çocuğu yoktur.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Meslekteki Toplam Hizmet Süresi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
5 yıl ve Daha Az	56	18,7	18,7	18,7
6- 10 Yıl	106	35,3	35,3	54,0
11-15 Yıl	70	23,3	23,3	77,3
16 Yıl ve Daha Üzeri	68	22,7	22,7	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 5.'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin, 56'sı (%18,7) 5 yıl ve Daha Az, 106'sı (%35,3) 6-10 Yıl, 70'i (%23,3) 11-15 Yıl ve 68'i (%22,7) 16 Yıl ve Daha Üzeri Yaş gruplarında yer almaktadır.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Branş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	Geç. %	Yığ. %
Sınıf Öğr.	219	73,0	73,0	73,0
Diğer	81	27,0	27,0	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tablo 6.'da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin: 219'unu (%73,0) Sınıf Öğretmenleri oluştururken; 81'ini de (%27,0) Diğer branştan olan öğretmenler oluşturmaktadır.

4.2. Öğretmenlere Uygulanan Duygusal Zekâ ve Öznel İyi Oluş testlerine Dair İstatistiksel Değerler

Bu bölümde araştırmada kullanılan ve öğretmenlere uygulanan Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ile Öznel İyi Oluş Ölçeğine (ÖİÖÖ) dair kişi sayılarına (N), ortalamalara ($\bar{x}$) ve Standart Sapmalara (ss) yer verilmiştir.

Tablo 7: Duygusal Zekâ Ölçeğine İlişkin İstatistiksel Değerler

Duygusal Zekâ Alt Boyutları	N	$\bar{x}$	ss
-----------------------------	---	-----------	----

İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	300	47,27	5,656
Duyguların Kullanımı	300	21,50	4,117
Duyguların Değerlendirilmesi	300	36,91	6,959
Duygusal Z. Toplam	300	154,71	19,420

Tablo 7.'de görüldüğü üzere, Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi alt boyutu ortalaması $\bar{x} = 47,27$; Standart sapması $ss=5,656$; Duyguların Kullanımı alt boyutu ortalaması $\bar{x} = 21,50$; Standart sapması $ss= 4,117$; Duyguların Değerlendirilmesi Alt Boyutu ortalaması $\bar{x} = 36,91$; Standart sapması $ss= 6,659$ ve Duygusal Zekâ Toplam Puanı ortalaması $\bar{x} = 154,71$; Standart sapması $ss= 19,420$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 8: Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği (SDZÖ) Alt Boyutlarının Kendi Aralarındaki ve Toplam Puan Arasındaki İlişkiler için Yapılan Pearson Analizi Sonuçları

Duygusal Zekâ Ölçeğinin Alt Boyutları		İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	Duyguların Kullanımı	Duyguların Değerlendirilmesi	Toplam puan
İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	r	1	,401	,459	,769
	p		,000	,000	,000
	N	300	300	300	300
Duyguların Kullanımı	r		1	,665	,774
	p			,000	,000
	N		300	300	300
Duyguların Değerlendirilmesi	r			1	,864
	p				,000
	N			300	300

Toplam puan	r				1
	p				
	N				300

Tablo 8.'de görüldüğü üzere, Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkiler için yapılan Pearson analizi sonucunda, Duygusal Zekâ Ölçeği (SDZÖ) İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi alt boyutu ile Duyguların Kullanımı alt boyutu ($r=,401;p<,001$) arasında pozitif yönde; Duyguların Değerlendirilmesi alt boyutu ($r=,459;p<,001$) arasında pozitif yönde ve Toplam puan ile ($r=,769;p<,001$) yine pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Üstteki paragrafa göre, İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi alt boyutu ile Duyguların Kullanımı ve Duyguların Değerlendirilmesi alt boyutları arasında orta güçlükte ($30<r<,70$) bir ilişki gözlenirken toplam puan ile arasında güçlü bir ilişki ($r>,70$) tespit edilmiştir.

Duyguların Kullanımı alt boyutu ile Duyguların Değerlendirilmesi alt boyutu ($r=,665;p<,001$) arasında pozitif yönde ve Toplam puan ile ($r=,774;p<,001$) yine pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Üstteki paragrafa göre, Duyguların Kullanımı alt boyutu ile Duyguların Değerlendirilmesi alt boyutu arasında orta güçlükte ($30<r<,70$) bir ilişki gözlenirken toplam puan ile arasında güçlü bir ilişki ($r>,70$) tespit edilmiştir.

Tablo 9: Öznel İyi Oluş Ölçeğine (ÖİÖÖ) İlişkin İstatistiksel Değerler

ÖİÖÖ Alt Boyutları	N	$\bar{x}$	SS
Yaşamını Kendi Geçmişi ve Başkalarıyla Kıyaslama	300	22,65	6,048
Olumlu- Olumsuz Duygular	300	18,91	4,194
Amaçlar	300	15,56	3,075
Kendine Güven	300	16,39	2,475
İyimserlik	300	23,55	4,742
İlgi Duyulan Etkinlik	300	14,11	3,169
Arkadaşlık İlişkileri	300	15,08	2,993
Geleceğe Bakış	300	11,98	2,150
Aile İlişkileri	300	11,99	2,401

Başkalarına İmrenme	300	7,07	2,321
Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme	300	11,68	2,258
Karamsarlık	300	7,16	2,122
Öznel top	300	176,12	26,592

Tablo 9.' da görüldüğü üzere; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Öznel İyi Oluş Ölçeği' nin (ÖİÖÖ) Yaşamını Kendi Geçmişi ve Başkalarıyla Kıyaslama alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ =22,65; standart sapması ss= 6,048; Olumlu- Olumsuz Duygular alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ = 18,91; standart sapması ss= 4,194; Amaçlar alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ = 15,56; standart sapması ss = 3,075; Kendine Güven alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ = 16,39; standart sapması ss= 2,475; İyimserlik alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ = 23,55 standart sapması ss = 4,742; İlgi Duyulan Etkinlik alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ = 14,11; standart sapması ss = 3,169; Arkadaşlık İlişkileri alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ = 15,08; standart sapması ss =2,993; Geleceğe Bakış alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ = 11,98; standart sapması ss =2,150; Aile İlişkileri alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ =11,99; standart sapması ss=2,401; Başkalarına İmrenme boyutu ortalaması $\bar{x}$ =7,07; standart sapması ss=2,321; Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ =11,68; standart sapması ss =2,258; Karamsarlık alt boyutu ortalaması $\bar{x}$ =7,16; standart sapması ss =2,122; Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puanı ortalaması $\bar{x}$ = 176,12; standart sapması ss=26,592 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 10: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutlarının Kendi Aralarındaki ve Toplam Puan Arasındaki İlişkiler için Yapılan Pearson Analizi Sonuçları

Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	r	Yaşamını Kıyaslama	Olumlu-Olumsuz Duygular	Amaçlar	Kendine Güven	İyimserlik	İlgi Duyulan Etkinlik	Arkadaşlık ilişkileri	Geleceğe Bakış	Aile ilişkileri	Başkalarına İmrenme	Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme	Karamsarlık	Öznel Toplam
		1	,470	,641	,420	,232	,676	,549	,247	,569	,642	,250	,626	,797
Yaşamını Kıyaslama	p		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300

Olumlu-Oumsuz Duygular	r		1	,506	,379	,397	,560	,486	,329	,420	,342	,472	,489	,724
	p			,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N		300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Amaçlar	r			1	,533	,465	,595	,560	,424	,480	,346	,506	,488	,797
	p				,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N			300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Kendine Güven	r				1	,512	,381	,446	,557	,530	,195	,613	,214	,676
	p					,000	,000	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,000
	N				300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
İyimserlik	r					1	,331	,348	,525	,357	,069	,565	,203	,619
	p						,000	,000	,000	,000	,236	,000	,000	,000
	N					300	300	300	300	300	300	300	300	300
İlgi Duyulan Etkinlik	r						1	,629	,308	,481	,487	,334	,626	,784
	p							,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N						300	300	300	300	300	300	300	300
Arkadaşlık ilişkileri	r							1	,349	,548	,373	,432	,523	,746
	p								,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N							300	300	300	300	300	300	300
Geleceğe Bakış	r								1	,361	,102	,546	,148	,559
	p									,000	,077	,000	,010	,000
	N								300	300	300	300	300	300

Aile İlişkileri	r									1	,379	,375	,373	,698
	p										,000	,000	,000	,000
	N									300	300	300	300	300
Başkalarına İmrenme	r										1	,110	,500	,549
	p											,058	,000	,000
	N										300	300	300	300
Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme	r											1	,232	,627
	p												,000	,000
	N											300	300	300
Karamsarlık	r												1	,654
	p													,000
	N												300	300
Öznel Toplam	r													1
	p													
	N													300

Tablo 10.'da görüldüğü üzere, Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkiler için yapılan Pearson analizi sonucunda, Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ) Yaşamını Kendi Geçmişi ve Başkalarıyla Kıyaslama alt boyutu ile Olumlu- Olumsuz Duygular alt boyutu ($r=,470;p<,001$) arasında pozitif yönde; Amaçlar alt boyutu ($r=,641;p<,001$) arasında pozitif yönde; Kendine Güven alt boyutu ($r=,420;p<,001$) arasında pozitif yönde; İyimserlik alt boyutu ($r=,232;p<,001$) arasında pozitif yönde; İlgi duyulan Etkinlik Alt boyutunda ($r=,676;p<,001$) arasında pozitif yönde; Arkadaşlık İlişkileri alt boyutu ($r=,549;p<,001$) arasında pozitif yönde; Geleceğe bakış alt boyutunda ($r=,247;p<,001$) arasında pozitif yönde; aile ilişkileri

alt boyutunda ($r=,569;p<,001$) arasında pozitif yönde; Başkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,642;p<,001$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,250;p<,001$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r=,626;p<,001$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,797;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre Yaşamını Kendi Geçmiş ve Başkalarıyla Kıyaslama alt boyutu ile diğer alt boyutlar arasında genel olarak orta güçlükte bir ilişki ortaya çıkmıştır ($,30<r<,70$ Orta güçlükte ilişki). Ayrıca İyimserlik, Geleceğe Bakış ve Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme alt boyutları arasında zayıf ilişki tespit edilmiştir ($r<,30$ zayıf ilişki). Yalnızca Yaşamını Kendi Geçmiş ve Başkalarıyla Kıyaslama alt boyutu ile Öznel Toplam puan arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür ($r>,70$ güçlü ilişki).

Olumlu- Olumsuz Duygular alt boyutu ile Amaçlar alt boyutu ($r=,506; p<,000$) arasında pozitif yönde; Kendine Güven alt boyutu ($r=,379;p<,001$) arasında pozitif yönde; İyimserlik alt boyutu ($r=,397;p<,001$) arasında pozitif yönde; İlgi duyulan Etkinlik Alt boyutunda ($r=,560;p<,001$) arasında pozitif yönde; Arkadaşlık İlişkileri alt boyutu ($r=,486;p<,001$) arasında pozitif yönde; Geleceğe bakış alt boyutunda ($r=,329;p<,001$) arasında pozitif yönde; Aile İlişkileri alt boyutunda ($r=,420;p<,001$) arasında pozitif yönde; ;Bşkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,342;p<,001$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,472;p<,001$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r=,489;p<,001$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,724;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre Olumlu- Olumsuz Duygular alt boyutu ile bütün alt boyutlar arasında orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür ($,30<r<,70$ Orta güçlükte ilişki). Yalnızca Olumlu- Olumsuz Duygular alt boyutu ile Öznel Toplam puan arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r>,70$ güçlü ilişki).

Amaçlar alt boyutu ile Kendine Güven alt boyutu ($r=,533;p<,001$) arasında pozitif yönde; İyimserlik alt boyutu ($r=,465;p<,001$) arasında pozitif yönde; İlgi duyulan Etkinlik Alt boyutunda ($r=,595;p<,001$) arasında pozitif yönde; Arkadaşlık İlişkileri alt boyutunda ($r=,560;p<,001$) arasında pozitif yönde; Geleceğe bakış alt boyutunda ($r=,424;p<,001$) arasında pozitif yönde; Aile İlişkileri alt boyutunda ($r=,480;p<,001$) arasında pozitif yönde; ;Bşkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,346;p<,001$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,506;p<,001$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r=,488;p<,001$)

arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,797;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre Amaçlar alt boyutu ile bütün alt boyutlar arasında orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür ($,30<r<,70$ Orta güçlükte ilişki). Yalnızca Amaçlar alt boyutu ile Öznel Toplam puan arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r>,70$ güçlü ilişki).

Kendine Güven alt boyutu ile İyimserlik alt boyutu ($r=,512;p<,001$) arasında pozitif yönde; İlgi duyulan Etkinlik Alt boyutunda ($r=,381;p<,001$) arasında pozitif yönde; Arkadaşlık İlişkileri alt boyutu ($r=,446;p<,001$) arasında pozitif yönde; Geleceğe bakış alt boyutunda ($r=,557;p<,001$) arasında pozitif yönde; Aile İlişkileri alt boyutunda ($r=,530;p<,01$) arasında pozitif yönde; ;Başkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,195;p<,01$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,613;p<,05$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r=,214;p<,05$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,676;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre Kendine Güven alt boyutu ile Başkalarında İmrenme alt boyutu ve Karamsarlık Alt boyutu arasında zayıf ilişki ($r<,30$ zayıf ilişki) tespit edilirken; diğer bütün alt boyutlar ve Öznel toplam puan ile arasında Orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür ($,30<r<,70$ Orta güçlükte ilişki).

İyimserlik alt boyutu ile İlgi duyulan Etkinlik Alt boyutu ($r=,331;p<,001$) arasında pozitif yönde; Arkadaşlık İlişkileri alt boyutu ($r=,348;p<,001$) arasında pozitif yönde; Geleceğe bakış alt boyutunda ($r=,525;p<,001$) arasında pozitif yönde; Aile İlişkileri alt boyutunda ($r=,357;p<,001$) arasında pozitif yönde; ;Başkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,069;p>,001$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,565;p<,001$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r=,203;p<,001$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,619;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre İyimserlik alt boyutu ile Başkalarında İmrenme alt boyutu ve Karamsarlık Alt boyutu arasında zayıf ilişki ($r<,30$ zayıf ilişki) tespit edilirken; diğer bütün alt boyutlar ve Öznel toplam puan ile arasında Orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür ($,30<r<,70$ Orta güçlükte ilişki).

İlgi duyulan Etkinlik ile Arkadaşlık İlişkileri alt boyutu ($r=,629;p<,001$) arasında pozitif yönde; Geleceğe bakış alt boyutunda ($r=,308;p<,001$) arasında pozitif yönde; Aile İlişkileri alt boyutunda ($r=,481;p<,001$) arasında pozitif yönde; Başkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,487;p<,001$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,334;p<,001$) arasında pozitif yönde;

Karamsarlık Alt boyutu ($r=,626;p<,001$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,784;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre, İlgi duyulan Etkinlik ile Arkadaşlık İlişkileri, Geleceğe bakış, Aile İlişkileri, Başkalarında İmrenme, Yaşamın zorluklarıyla baş etme ve Karamsarlık alt boyutlarıyla Orta güçlükte ($,30<r<,70$ Orta güçlükte ilişki) bir ilişki gözlenirken; Öznel Toplam puan ile arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r>,70$ güçlü ilişki).

Arkadaşlık İlişkileri alt boyutu ile Geleceğe bakış alt boyutu ($r=,349;p<,001$) arasında pozitif yönde; Aile İlişkileri alt boyutunda ($r=,548;p<,001$) arasında pozitif yönde; Başkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,373;p<,01$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,432;p<,001$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r=,523;p<,001$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,746;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır

Üstteki paragrafa göre, Arkadaşlık İlişkileri alt boyutu ile Geleceğe bakış, Aile İlişkileri, Başkalarında İmrenme, Yaşamın zorluklarıyla baş etme ve Karamsarlık alt boyutlarıyla Orta güçlükte ($,30<r<,70$ Orta güçlükte ilişki) bir ilişki gözlenirken; Öznel Toplam puan ile arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r>,70$ güçlü ilişki).

Geleceğe bakış alt boyutu ile Aile İlişkileri alt boyutu ($r=,361;p<,001$) arasında pozitif yönde; Başkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,102;p>,001$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,546;p<,001$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r=,148;p>,001$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,559;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre, Geleceğe bakış alt boyutu ile Aile İlişkileri, Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutları ve Öznel Toplam puan arasında Orta güçlükte ($,30<r<,70$ Orta güçlükte ilişki) bir ilişki gözlenirken; Başkalarında İmrenme ve Karamsarlık Alt boyutlarıyla zayıf ilişki ($r<,30$ zayıf ilişki) tespit edilmiştir.

Aile İlişkileri alt boyutu ile Başkalarında İmrenme alt boyutu ($r=,379;p<,001$) arasında pozitif yönde; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r=,375;p<,001$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r=,373;p<,001$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r=,698;p<,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre, Aile İlişkileri alt boyutu ile Başkalarında İmrenme, Yaşamın zorluklarıyla baş etme, Karamsarlık Alt boyutları ve Öznel Toplam puan arasında Orta güçlükte ($,30 < r < ,70$ Orta güçlükte ilişki) bir ilişki gözlenmiştir.

Başkalarında İmrenme alt boyutu ile Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ($r = ,110; p > ,001$) arasında pozitif yönde; Karamsarlık Alt boyutu ($r = ,500; p < ,001$) arasında pozitif yönde ve son olarak da Öznel Toplam puan ($r = ,549; p < ,001$) arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre, Başkalarında İmrenme alt boyutu ile Karamsarlık Alt boyutu ve Öznel Toplam puan arasında Orta güçlükte ($,30 < r < ,70$ Orta güçlükte ilişki) bir ilişki gözlenirken; Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutuyla zayıf ilişki ($r < ,30$ zayıf ilişki) tespit edilmiştir.

Yaşamın zorluklarıyla ile Karamsarlık Alt boyutu ($r = ,232; p < ,05$) arasında pozitif ilişkiler bulunduğu görülürken; Öznel Toplam puan ($r = ,627; p < ,001$) ile arasında pozitif yönde ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Üstteki paragrafa göre, Yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ile Karamsarlık Alt boyutu arasında zayıf ilişki ($r < ,30$ zayıf ilişki); Öznel Toplam puan ile arasında Orta güçlükte ($,30 < r < ,70$ Orta güçlükte ilişki) bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 11: Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği (SDZÖ) Alt Boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutları ve toplam puanı Arasındaki İlişkiler için Yapılan Pearson Analizi Sonuçları

Duygusal Zekâ Ölçeği Alt boyutları	Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları													
	Yaşamını Kıyaslama	Olumlu-Olumsuz Duygular	Amaçlar	Kendine Güven	İyimserlik	İlgili Duyulan Etkinlik	Arkadaşlık ilişkileri	Geleceğe Bakış	Aile ilişkileri	Başkalarına İmrenme	Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme	Karamsarlık	Öznel Toplam	
İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	r	,264	,265	,365	,408	,264	,203	,320	,321	,268	,195	,308	,185	,398
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,001	,000	,001	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Duyguların Kullanımı	r	,474	,226	,317	,193	,105	,318	,359	,159	,281	,364	,024	,343	,395
	p	,000	,000	,000	,001	,069	,000	,000	,006	,000	,000	,677	,000	,000

	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Duyguların Değerlendirilmesi	r	,534	,363	,457	,264	,123	,425	,433	,176	,332	,530	,086	,494	,515
	p	,000	,000	,000	,000	,033	,000	,000	,002	,000	,000	,139	,000	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Duygusal Zekâ Toplam puan	r	,511	,366	,479	,369	,228	,395	,458	,282	,359	,444	,188	,411	,546
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,001	,000	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300

Tablo 11’de görüldüğü gibi, Duygusal Zekâ Ölçeği (SDZÖ) Alt Boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutları ve toplam puanı Arasındaki İlişkiler için Yapılan Pearson Analizi Sonuçlarına göre: İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi alt boyutu ile Yaşamını Kıyaslama alt boyutu ($r=,264;p<,001$) arasında pozitif yönde zayıf ilişki; Olumlu- Olumsuz Duygular alt boyutu ile ($r=,265;p<,001$) pozitif yönde zayıf ilişki; Amaçlar alt boyutu ile ($r=,365;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Kendine Güven alt boyutu ile ($r=,408;p>,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; İyimserlik alt boyutu ile ($r=,264;p<,001$) pozitif yönde zayıf ilişki; İlgi Duyulan Etkinlik alt boyutu ile ($r=,203;p<,001$) pozitif yönde zayıf ilişki; Arkadaşlık ilişkileri alt boyutu ile ($r=,320;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Geleceğe Bakış alt boyutu ile ($r=,321;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Aile İlişkileri alt boyutu ile ($r=,268;p<,001$) pozitif yönde zayıf ilişki; Başkalarına İmrenme alt boyutu ile ($r=,195;p<,01$) pozitif yönde zayıf ilişki; Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme alt boyutu ile ($r=,308;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Karamsarlık alt boyutu ile ($r=,185;p<,01$) pozitif yönde zayıf ilişki; Öznel Toplam puanı ile ($r=,398;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür.

Duyguların Kullanımı alt boyutu ile Yaşamını Kıyaslama alt boyutu ($r=,474;p<,001$) arasında pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Olumlu-Olumsuz Duygular alt boyutu ile ($r=,226;p<,001$) pozitif yönde zayıf ilişki; Amaçlar alt boyutu ile ($r=,317;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Kendine Güven alt boyutu ile ($r=,193;p>,01$) pozitif yönde zayıf ilişki; İyimserlik alt boyutu ile ($r=,105;p>,05$) aralarındaki ilişki anlamsızdır; İlgi Duyulan Etkinlik alt boyutu ile ($r=,318;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Arkadaşlık ilişkileri alt boyutu ile ($r=,359;p<,001$)

pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Geleceğe Bakış alt boyutu ile ($r=,159;p<,01$) pozitif yönde zayıf ilişki; Aile İlişkileri alt boyutu ile ($r=,281;p<,001$) pozitif yönde zayıf ilişki; Başkalarına İmrenme alt boyutu ile ($r=,364;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme alt boyutu ile ($r=,024;p>,05$) aralarındaki ilişki anlamsızdır; Karamsarlık alt boyutu ile ($r=,343;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Öznel Toplam puanı ile ($r=,395;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür.

Duyguların Değerlendirilmesi alt boyutu ile Yaşamını Kıyaslama alt boyutu ($r=,534;p<,001$) arasında pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Olumlu-Olumsuz Duygular alt boyutu ile ($r=,363;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Amaçlar alt boyutu ile ($r=,457;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Kendine Güven alt boyutu ile ($r=,264;p>,001$) pozitif yönde zayıf ilişki; İyimserlik alt boyutu ile ($r=,123;p>,05$) aralarındaki ilişki anlamsızdır; İlgili Duyulan Etkinlik alt boyutu ile ($r=,425;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Arkadaşlık ilişkileri alt boyutu ile ($r=,433;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Geleceğe Bakış alt boyutu ile ($r=,176;p<,01$) pozitif yönde zayıf ilişki; Aile İlişkileri alt boyutu ile ($r=,332;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Başkalarına İmrenme alt boyutu ile ($r=,530;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme alt boyutu ile ($r=,086;p>,05$) aralarındaki ilişki anlamsızdır; Karamsarlık alt boyutu ile ($r=,494;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Öznel Toplam puanı ile ($r=,515;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür.

Duygusal Zekâ Toplam puan ile Yaşamını Kıyaslama alt boyutu ($r=,511;p<,001$) arasında pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Olumlu-Olumsuz Duygular alt boyutu ile ($r=,366;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Amaçlar alt boyutu ile ($r=,479;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Kendine Güven alt boyutu ile ($r=,369;p>,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; İyimserlik alt boyutu ile ($r=,228;p>,001$) pozitif yönde zayıf ilişki; İlgili Duyulan Etkinlik alt boyutu ile ($r=,395;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Arkadaşlık ilişkileri alt boyutu ile ($r=,458;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Geleceğe Bakış alt boyutu ile ($r=,282;p<,01$) pozitif yönde zayıf ilişki; Aile İlişkileri alt boyutu ile ($r=,359;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Başkalarına İmrenme alt boyutu ile ($r=,444;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme alt boyutu ile ($r=,188;p<,01$) pozitif yönde zayıf ilişki; Karamsarlık alt boyutu ile ($r=,411;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte ilişki; Öznel Toplam puanı ile ($r=,546;p<,001$) pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür.

4.3. Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin ve Öznel İyi Oluşlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Öğretmenlerin Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinden aldıkları puanların alt amaçlarda sorular doğrultusunda demografik değişkenlere göre anlamlı bir değişkenlik gösterip göstermediğini bulabilmek amacıyla bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 12: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanın Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	P
İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	Kadın	204	47,82	5,966	,418	2,485	298	,014
	Erkek	96	46,09	4,753	,485			
Duyguların Kullanımı	Kadın	204	22,14	3,972	,278	4,028	298	,000
	Erkek	96	20,14	4,108	,419			
Duyguların Değerlendirilmesi	Kadın	204	37,90	6,427	,450	3,686	298	,000
	Erkek	96	34,79	7,584	,774			
Duygusal Zekâ Toplam puan	Kadın	204	158,20	18,812	1,317	4,691	298	,000
	Erkek	96	147,30	18,686	1,907			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir

Tabloda görüldüğü üzere, Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutlarının ve toplam puanının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi alt boyutunda kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından ($t=2,485;p<,05$) düzeyinde; Duyguların Kullanımı alt boyutunda kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından ($t=4,028;p<,05$) düzeyinde; Duyguların Değerlendirilmesi alt boyutunda kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından ($t=3,686;p<,05$) düzeyinde ve Duygusal Zekâ Toplam puanında kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından ($t=4,691;p<,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 13: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Yaşamını Kıyaslama	Kadın	204	23,58	5,672	,397	3,985	298	,000
	Erkek	96	20,67	6,370	,650			
Olumlu-Olumsuz Duygular	Kadın	204	19,16	4,370	,306	1,509	298	,132
	Erkek	96	18,38	3,759	,384			
Amaçlar	Kadın	204	15,77	2,955	,207	1,754	298	,080
	Erkek	96	15,10	3,288	,336			
Kendine Güven	Kadın	204	16,44	2,623	,184	,521	298	,602
	Erkek	96	16,28	2,136	,218			
İyimserlik	Kadın	204	23,35	3,796	,266	-1,032	298	,303
	Erkek	96	23,96	6,303	,643			
İlgi Duyulan Etkinlik	Kadın	204	14,40	3,071	,215	2,371	298	,018
	Erkek	96	13,48	3,296	,336			
Arkadaşlık ilişkileri	Kadın	204	15,28	2,878	,201	1,716	298	,087
	Erkek	96	14,65	3,199	,326			
Geleceğe Bakış	Kadın	204	12,13	2,181	,153	1,796	298	,074
	Erkek	96	11,66	2,056	,210			
Aile İlişkileri	Kadın	204	12,07	2,498	,175	,827	298	,409
	Erkek	96	11,82	2,181	,223			
Başkalarına İmrenme	Kadın	204	7,33	2,196	,154	2,807	298	,005
	Erkek	96	6,53	2,492	,254			
Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme	Kadın	204	11,64	2,312	,162	-,460	298	,646
	Erkek	96	11,77	2,150	,219			
Karamsarlık	Kadın	204	7,22	2,037	,143	,622	298	,534
	Erkek	96	7,05	2,300	,235			
Öznel Top	Kadın	204	178,37	25,757	1,803	2,147	298	,033
	Erkek	96	171,34	27,824	2,840			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere, Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) alt boyutlarının ve toplam puanının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, Yaşamını Kıyaslama alt boyutunda kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından ($t=3,985;p<,05$) düzeyinde; İlgili Duyulan Etkinlik alt boyutunda kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından ($t=2,371;p<,05$) düzeyinde; Başkalarına İmrenme alt boyutunda kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından ($t=2,807;p<,05$) düzeyinde ve Öznel toplam puan kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından ($t=2,147;p<,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer alt boyuttaki grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 14: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutları	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	30 ve daha az yaş	99	47,86	5,655	Gruplar-Arası	70,894	2	35,447	1,109	,331
	31-41 yaş	148	46,79	6,136	Gruplar İçi	9495,772	297	31,972		
	41 ve üzeri yaş	53	47,49	3,989	Toplam	9566,667	299			
	Toplam	300	47,27	5,656						

Duyguların Kullanımı	30 ve daha az yaş	99	21,40	4,538	Gruplar-Arası	98,949	2	49,474	2,958	,053
	31-41 yaş	148	21,96	3,845	Gruplar İçi	4968,048	297	16,727		
	41 ve üzeri yaş	53	20,38	3,864	Toplam	5066,997	299			
	Toplam	300	21,50	4,117						
Duyguların Değerlendirilmesi	30 ve daha az yaş	99	36,80	8,168	Gruplar-Arası	26,197	2	13,099	,269	,764
	31-41 yaş	148	37,17	6,256	Gruplar İçi	14453,189	297	48,664		
	41 ve üzeri yaş	53	36,38	6,449	Toplam	14479,387	299			
	Toplam	300	36,91	6,959						
Duygusal Zekâ Toplam puan	30 ve daha az yaş	99	155,71	21,615	Gruplar-Arası	417,060	2	208,530	,551	,577
	31-41 yaş	148	154,92	19,136	Gruplar İçi	112350,287	297	378,284		
	41 ve üzeri yaş	53	152,28	15,650	Toplam	112767,347	299			
	Toplam	300	154,71	19,420						

Tabloda görüldüğü üzere, Duygusal Zekâ Ölçeğinin alt ve toplam puanının Yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 15: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutu Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

$f, \bar{X}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	Grup	N	$\bar{X}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Yaşamını Kıyaslama	30 ve daha az yaş	99	22,39	6,664	Gruplar-Arası	63,355	2	31,677	,865	,422
	31-41 yaş	148	23,08	5,705	Gruplar İçi	10875,19 2	297	36,617		
	41 ve üzeri yaş	53	21,91	5,782	Toplam	10938,54 7	299			
	Toplam	300	22,65	6,048						
Olumlu-Olumsuz Duygular	30 ve daha az yaş	99	19,43	5,157	Gruplar-Arası	53,861	2	26,931	1,537	,217
	31-41 yaş	148	18,80	3,565	Gruplar İçi	5205,525	297	17,527		
	41 ve üzeri yaş	53	18,23	3,750	Toplam	5259,387	299			
	Toplam	300	18,91	4,194						
Amaçlar	30 ve daha az yaş	99	15,69	3,325	Gruplar-Arası	2,752	2	1,376	,145	,865
	31-41 yaş	148	15,51	2,931	Gruplar İçi	2825,285	297	9,513		
	41 ve üzeri yaş	53	15,43	3,035	Toplam	2828,037	299			
	Toplam	300	15,56	3,075						
Kendine Güven	30 ve daha az yaş	99	16,40	2,614	Gruplar-Arası	,309	2	,154	,025	,975
	31-41 yaş	148	16,41	2,449	Gruplar İçi	1831,061	297	6,165		

	41 ve üzeri yaş	53	16,32	2,319	Toplam	1831,370	299			
	Toplam	300	16,39	2,475						
İyimserlik	30 ve daha az yaş	99	24,66	6,041	Gruplar-Arası	225,099	2	112,549	5,145	,006
	31-41 yaş	148	23,28	3,708	Gruplar İçi	6497,248	297	21,876		
	41 ve üzeri yaş	53	22,23	4,159	Toplam	6722,347	299			
	Toplam	300	23,55	4,742						
İlgi Duyulan Etkinlik	30 ve daha az yaş	99	14,48	3,315	Gruplar-Arası	23,109	2	11,554	1,152	,317
	31-41 yaş	148	13,98	3,096	Gruplar İçi	2979,478	297	10,032		
	41 ve üzeri yaş	53	13,75	3,082	Toplam	3002,587	299			
	Toplam	300	14,11	3,169						
Arkadaşlık İlişkileri	30 ve daha az yaş	99	15,32	3,053	Gruplar-Arası	41,508	2	20,754	2,337	,098
	31-41 yaş	148	15,20	2,932	Gruplar İçi	2637,729	297	8,881		
	41 ve üzeri yaş	53	14,28	2,977	Toplam	2679,237	299			
	Toplam	300	15,08	2,993						
Geleceğe Bakış	30 ve daha az yaş	99	12,22	2,117	Gruplar-Arası	14,919	2	7,459	1,621	,200
	31-41 yaş	148	11,97	2,123	Gruplar İçi	1366,961	297	4,603		
	41 ve üzeri yaş	53	11,57	2,258	Toplam	1381,880	299			
	Toplam	300	11,98	2,150						
Aile İlişkileri	30 ve daha az yaş	99	11,93	2,549	Gruplar-Arası	6,352	2	3,176	,550	,578

	31-41 yaş	148	12,12	2,438	Gruplar İçi	1716,618	297	5,780		
	41 ve üzeri yaş	53	11,74	1,992	Toplam	1722,970	299			
	Toplam	300	11,99	2,401						
Başkalarına İmrenme	30 ve daha az yaş	99	6,89	2,551	Gruplar- Arası	7,961	2	3,981	,738	,479
	31-41 yaş	148	7,24	2,199	Gruplar İçi	1602,425	297	5,395		
	41 ve üzeri yaş	53	6,96	2,210	Toplam	1610,387	299			
	Toplam	300	7,07	2,321						
Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme	30 ve daha az yaş	99	12,00	2,162	Gruplar- Arası	20,621	2	10,311	2,036	,132
	31-41 yaş	148	11,43	2,324	Gruplar İçi	1504,296	297	5,065		
	41 ve üzeri yaş	53	11,81	2,202	Toplam	1524,917	299			
	Toplam	300	11,68	2,258						
Karamsarlık	30 ve daha az yaş	99	7,17	2,204	Gruplar- Arası	4,724	2	2,362	,523	,594
	31-41 yaş	148	7,07	2,009	Gruplar İçi	1342,273	297	4,519		
	41 ve üzeri yaş	53	7,42	2,291	Toplam	1346,997	299			
	Toplam	300	7,16	2,122						
Öznel Toplam	30 ve daha az yaş	99	178,6 0	28,427	Gruplar- Arası	1670,329	2	835,16 4	1,182	,308
	31-41 yaş	148	176,0 7	25,646	Gruplar İçi	209767,3 51	297	706,28 7		

	41 ve üzeri yaş	53	171,64	25,531	Toplam	211437,680	299			
	Toplam	300	176,12	26,592						

Tabloda görüldüğü üzere, Öğretmenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeğinin alt ve toplam puanının Yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamaları arasındaki fark; İyimserlik alt boyutunda ($F=,006$; $p<,05$); düzeyinde grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunurken; diğer alt boyutları için grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacı ile post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğın kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homejen olduğu saptanmıştır. İyimserlik alt boyutu için ($L_F =2,630$; $p>,05$) olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle LSD testi kullanılmıştır ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 16: Öznel İyi Ölçeği (ÖİÖÖ)) Alt Boyutu Puanlarının ve Toplam Puanının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Yaşamını Kendi Geçmiş ve Başkalarıyla Kıyaslama	30 ve daha az	31-41 yaş	-,687	,786	,383
		41 yaş ve üzeri	,488	1,030	,636
	31-41 yaş	30 ve daha az	,687	,786	,383
		41 yaş ve üzeri	1,175	,969	,226
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-,488	1,030	,636
		31-41 yaş	-1,175	,969	,226
Olumlu-Olumsuz Duygular	30 ve daha az	31-41 yaş	,637	,544	,242
		41 yaş ve üzeri	1,208	,713	,091

	31-41 yaş	30 ve daha az	-,637	,544	,242
		41 yaş ve üzeri	,571	,670	,395
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-1,208	,713	,091
		31-41 yaş	-,571	,670	,395
Amaçlar	30 ve daha az	31-41 yaş	,173	,400	,665
		41 yaş ve üzeri	,253	,525	,630
	31-41 yaş	30 ve daha az	-,173	,400	,665
		41 yaş ve üzeri	,080	,494	,872
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-,253	,525	,630
		31-41 yaş	-,080	,494	,872
Kendine Güven	30 ve daha az	31-41 yaş	-,001	,322	,997
		41 yaş ve üzeri	,083	,423	,844
	31-41 yaş	30 ve daha az	,001	,322	,997
		41 yaş ve üzeri	,085	,397	,831
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-,083	,423	,844
		31-41 yaş	-,085	,397	,831
İyimserlik	30 ve daha az	31-41 yaş	1,380 [*]	,607	,024
		41 yaş ve üzeri	2,430 [*]	,796	,002
	31-41 yaş	30 ve daha az	-1,380 [*]	,607	,024
		41 yaş ve üzeri	1,051	,749	,162
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-2,430 [*]	,796	,002
		31-41 yaş	-1,051	,749	,162
İlgi Duyulan Etkinlik	30 ve daha az	31-41 yaş	,505	,411	,220
		41 yaş ve üzeri	,730	,539	,177
	31-41 yaş	30 ve daha az	-,505	,411	,220

		41 yaş ve üzeri	,225	,507	,658
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-,730	,539	,177
		31-41 yaş	-,225	,507	,658
Arkadaşlık İlişkileri	30 ve daha az	31-41 yaş	,127	,387	,742
		41 yaş ve üzeri	1,040*	,507	,041
	31-41 yaş	30 ve daha az	-,127	,387	,742
		41 yaş ve üzeri	,913	,477	,057
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-1,040*	,507	,041
		31-41 yaş	-,913	,477	,057
Geleceğe Bakış	30 ve daha az	31-41 yaş	,256	,279	,359
		41 yaş ve üzeri	,656	,365	,073
	31-41 yaş	30 ve daha az	-,256	,279	,359
		41 yaş ve üzeri	,400	,343	,245
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-,656	,365	,073
		31-41 yaş	-,400	,343	,245
Aile İlişkileri	30 ve daha az	31-41 yaş	-,192	,312	,538
		41 yaş ve üzeri	,193	,409	,637
	31-41 yaş	30 ve daha az	,192	,312	,538
		41 yaş ve üzeri	,386	,385	,317
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-,193	,409	,637
		31-41 yaş	-,386	,385	,317
Başkalarının Yaşamına İmrenme	30 ve daha az	31-41 yaş	-,348	,302	,250
		41 yaş ve üzeri	-,073	,395	,853
	31-41 yaş	30 ve daha az	,348	,302	,250
		41 yaş ve üzeri	,274	,372	,461

	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	,073	,395	,853
		31-41 yaş	-,274	,372	,461
Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme	30 ve daha az	31-41 yaş	,574	,292	,050
		41 yaş ve üzeri	,189	,383	,623
	31-41 yaş	30 ve daha az	-,574	,292	,050
		41 yaş ve üzeri	-,386	,360	,285
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-,189	,383	,623
		31-41 yaş	,386	,360	,285
Karamsarlık	30 ve daha az	31-41 yaş	,104	,276	,706
		41 yaş ve üzeri	-,243	,362	,502
	31-41 yaş	30 ve daha az	-,104	,276	,706
		41 yaş ve üzeri	-,348	,340	,308
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	,243	,362	,502
		31-41 yaş	,348	,340	,308
Öznel Toplam	30 ve daha az	31-41 yaş	2,528	3,451	,464
		41 yaş ve üzeri	6,954	4,523	,125
	31-41 yaş	30 ve daha az	-2,528	3,451	,464
		41 yaş ve üzeri	4,426	4,254	,299
	41 yaş ve üzeri	30 ve daha az	-6,954	4,523	,125
		31-41 yaş	-4,426	4,254	,299

Tablo 16' da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın, İyimserlik alt boyutunda, 30 ve daha az ile 31-41 yaş grup arasında 30 ve daha az grup lehine ($p<,05$); 30 ve daha az ile 41 yaş ve üzeri grup arasında 30 ve daha az grup lehine ($p<,01$); düzeyinde; Arkadaşlık

İlişkileri alt boyutunda söz konusu farklılığın 30 ve daha az ile 41 yaş ve üzeri grup arasında 30 ve daha az grup lehine ($p < ,05$); düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 17: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanın Medeni Duruma Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	Evli	236	47,21	5,790	,377	-,347	298	,729
	Bekâr	64	47,48	5,173	,647			
Duyguların Kullanımı	Evli	236	21,49	3,949	,257	-,076	298	,940
	Bekâr	64	21,53	4,717	,590			
Duyguların Değerlendirilmesi	Evli	236	36,95	6,572	,428	,203	298	,839
	Bekâr	64	36,75	8,287	1,036			
Duygusal Zekâ Toplam puan	Evli	236	154,76	19,474	1,268	,084	298	,933
	Bekâr	64	154,53	19,374	2,422			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir

Tabloda görüldüğü üzere, Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutlarının ve toplam puanının Medeni Durum değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 18: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Medeni Duruma Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Yaşamını Kıyaslama	Evli	236	22,90	5,895	,384	1,409	298	,160
	Bekâr	64	21,70	6,546	,818			

Olumlu-Olumsuz Duygular	Evli	236	19.10	4.288	.279	1,516	298	,130
	Bekâr	64	18.20	3.776	,472			
Amaçlar	Evli	236	15.54	3.056	,199	-,154	298	,877
	Bekâr	64	15.61	3.170	,396			
Kendine Güven	Evli	236	16.28	2.499	.163	-1,428	298	,154
	Bekâr	64	16.78	2.360	.295			
İyimserlik	Evli	236	23.49	4.842	.315	-,416	298	,678
	Bekâr	64	23.77	4.382	,548			
İlgi Duyulan Etkinlik	Evli	236	14.12	3.138	.204	,170	298	,865
	Bekâr	64	14.05	3.307	,413			
Arkadaşlık ilişkileri	Evli	236	14.87	3.037	.198	-2,328	298	,021
	Bekâr	64	15.84	2.715	,339			
Geleceğe Bakış	Evli	236	12.01	2.131	.139	,505	298	,614
	Bekâr	64	11.86	2.232	,279			
Aile ilişkileri	Evli	236	12,03	2,425	,158	,608	298	,544
	Bekâr	64	11,83	2,320	,290			
Başkalarına İmrenme	Evli	236	7.21	2.272	.148	1,933	298	,054
	Bekâr	64	6.58	2.448	,306			
Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme	Evli	236	11.68	2.173	.141	-,017	298	,987
	Bekâr	64	11.69	2.569	.321			
Karamsarlık	Evli	236	7.18	2.108	.137	,229	298	,819
	Bekâr	64	7.11	2.190	,274			
Öznel Top	Evli	236	176,42	26,319	1,713	,374	298	,709
	Bekâr	64	175,02	27,761	3,470			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere, Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) alt boyutlarının ve toplam puanının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, Arkadaşlık ilişkileri alt boyutunda Bekâr olanların ortalaması Evli olanların ortalamasından ($t=-2,328; p<,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer alt boyuttaki grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 19: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanın Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	s.s	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	Var	197	47,25	5,663	,403	-,076	298	,940
	Yok	103	47,30	5,672	,559			
Duyguların Kullanımı	Var	197	21,40	4,114	,293	-,585	298	,559
	Yok	103	21,69	4,135	,407			
Duyguların Değerlendirilmesi	Var	197	36,60	6,865	,489	-,042	298	,298
	Yok	103	37,49	7,133	,703			
Duygusal Zekâ Toplam puan	Var	197	154,26	19,724	1,405	-,560	298	,576
	Yok	103	155,58	18,890	1,861			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir

Tabloda görüldüğü üzere, Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutlarının ve toplam puanının Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı Değişkenine Göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 20: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖiÖÖ) Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	s.s	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Yaşamını Kıyaslama	Var	197	22.55	5.998	.427	-,389	298	,697
	Yok	103	22.83	6.169	,608			
Olumlu-Olumsuz Duygular	Var	197	18.76	3.644	.260	-,858	298	,391
	Yok	103	19.19	5.091	,502			
Amaçlar	Var	197	15.42	3.079	.219	-1,094	298	,275
	Yok	103	15.83	3.066	,302			
Kendine Güven	Var	197	16.35	2.448	.174	-,433	298	,665
	Yok	103	16.48	2.535	.250			
İyimserlik	Var	197	23.49	4.998	.356	-,274	298	,784
	Yok	103	23.65	4.230	,417			
İlgi Duyulan Etkinlik	Var	197	13.83	3.167	.226	-2,123	298	,035
	Yok	103	14.64	3.118	,307			
Arkadaşlık ilişkileri	Var	197	14.75	3.065	.218	-2.671	298	.008

	Yok	103	15,71	2,757	,272			
Geleceğe Bakış	Var	197	12,04	2,132	,152	,618	298	,537
	Yok	103	11,87	2,190	,216			
Aile İlişkileri	Var	197	11,83	2,436	,174	-1,576	298	,116
	Yok	103	12,29	2,312	,228			
Başkalarına İmrenme	Var	197	7,15	2,329	,166	,762	298	,447
	Yok	103	6,93	2,311	,228			
Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme	Var	197	11,74	2,162	,154	,612	298	,541
	Yok	103	11,57	2,440	,240			
Karamsarlık	Var	197	7,04	2,181	,155	-1,445	298	,150
	Yok	103	7,41	1,992	,196			
Öznel Top	Var	197	174,92	26,182	1,865	-1,078	298	,282
	Yok	103	178,41	27,344	2,694			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere, Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) alt boyutlarının ve toplam puanının Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı Değişkenine Göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, İlgili Duyulan Etkinlik alt boyutunda Çocuğu olmayanların ortalaması Çocuğu olanların ortalamasından ($t=-2,123;p<,05$) düzeyinde; Arkadaşlık ilişkileri alt boyutunda Çocuğu olmayanların ortalaması Çocuğu olanların ortalamasından ($t=-2,671;p<,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer alt boyuttaki grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 21: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

$f, \bar{x}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Duygusal zekâ Ölçeği Alt boyutları	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P

İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenme si	5 yıl ve Daha Az	56	47,80	5,751	Gruplar- Arası	32,107	3	10,702	,332	,802
	6- 10 Yıl	106	47,04	7,216	Gruplar İçi	9534,560	296	32,211		
	11-15 Yıl	70	46,96	3,888	Toplam	9566,667	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	47,50	4,241						
	Toplam	300	47,27	5,656						
Duyuların Kullanımı	5 yıl ve Daha Az	56	22,02	4,110	Gruplar- Arası	128,022	3	42,674	2,558	,055
	6- 10 Yıl	106	21,44	4,345	Gruplar İçi	4938,975	296	16,686		
	11-15 Yıl	70	22,20	3,709	Toplam	5066,997	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	20,43	4,012						
	Toplam	300	21,50	4,117						
Duyuların Değerlendiril mesi	5 yıl ve Daha Az	56	38,23	6,860	Gruplar- Arası	202,854	3	67,618	1,402	,242
	6- 10 Yıl	106	36,66	7,622	Gruplar İçi	14276,533	296	48,232		
	11-15 Yıl	70	37,31	5,901	Toplam	14479,387	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	35,78	6,895						
	Toplam	300	36,91	6,959						
Duyusal Zekâ Toplam puan	5 yıl ve Daha Az	56	158,4 3	19,696	Gruplar- Arası	1722,063	3	574,02 1	1,530	,207
	6- 10 Yıl	106	153,8 1	22,637	Gruplar İçi	111045,28 4	296	375,15 3		
	11-15 Yıl	70	156,2 3	15,475	Toplam	112767,34 7	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	151,5 0	17,008						
	Toplam	300	154,7 1	19,420						

Tabloda görüldüğü üzere, Duyusal Zekâ Ölçeğinin alt ve toplam puanının Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 22: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) Alt Boyutu Puanlarının Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

$f, \bar{x}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Yaşamını Kıyaslama	5 yıl ve Daha Az	56	23,52	5,569	Gruplar-Arası	117,608	3	39,203	1,072	,361
	6- 10 Yıl	106	22,58	6,523	Gruplar İçi	10820,939	296	36,557		
	11-15 Yıl	70	23,00	5,804	Toplam	10938,547	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	21,66	5,889						
	Toplam	300	22,65	6,048						
Olumlu-Olumsuz Duygular	5 yıl ve Daha Az	56	19,95	5,697	Gruplar-Arası	157,804	3	52,601	3,052	,029
	6- 10 Yıl	106	19,30	3,838	Gruplar İçi	5101,583	296	17,235		
	11-15 Yıl	70	17,94	3,493	Toplam	5259,387	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	18,43	3,723						
	Toplam	300	18,91	4,194						
Amaçlar	5 yıl ve Daha Az	56	16,21	2,852	Gruplar-Arası	62,757	3	20,919	2,239	,084
	6- 10 Yıl	106	15,82	3,177	Gruplar İçi	2765,280	296	9,342		
	11-15 Yıl	70	15,16	3,029	Toplam	2828,037	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	15,01	3,054						
	Toplam	300	15,56	3,075						
Kendine Güven	5 yıl ve Daha Az	56	16,39	2,768	Gruplar-Arası	8,833	3	2,944	,478	,698
	6- 10 Yıl	106	16,60	2,483	Gruplar İçi	1822,537	296	6,157		

	11-15 Yıl	70	16,19	2,155	Toplam	1831,370	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	16,26	2,543						
	Toplam	300	16,39	2,475						
İyimserlik	5 yıl ve Daha Az	56	24,45	3,692	Gruplar-Arası	207,267	3	69,089	3,139	,026
	6- 10 Yıl	106	24,24	5,882	Gruplar İçi	6515,079	296	22,010		
	11-15 Yıl	70	22,74	3,760	Toplam	6722,347	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	22,56	4,155						
	Toplam	300	23,55	4,742						
İlgi Duyulan Etkinlik	5 yıl ve Daha Az	56	14,86	2,963	Gruplar-Arası	89,724	3	29,908	3,039	,029
	6- 10 Yıl	106	14,45	3,237	Gruplar İçi	2912,862	296	9,841		
	11-15 Yıl	70	13,60	3,062	Toplam	3002,587	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	13,47	3,193						
	Toplam	300	14,11	3,169						
Arkadaşlık İlişkileri	5 yıl ve Daha Az	56	15,84	2,782	Gruplar-Arası	82,961	3	27,654	3,153	,025
	6- 10 Yıl	106	15,36	2,993	Gruplar İçi	2596,275	296	8,771		
	11-15 Yıl	70	14,71	2,984	Toplam	2679,237	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	14,38	3,032						
	Toplam	300	15,08	2,993						
Geleceğe Bakış	5 yıl ve Daha Az	56	12,23	2,098	Gruplar-Arası	28,204	3	9,401	2,056	,106
	6- 10 Yıl	106	12,25	2,080	Gruplar İçi	1353,676	296	4,573		
	11-15 Yıl	70	11,81	1,936	Toplam	1381,880	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	11,51	2,440						
	Toplam	300	11,98	2,150						
Aile İlişkileri	5 yıl ve Daha Az	56	11,77	2,601	Gruplar-Arası	21,041	3	7,014	1,220	,303
	6- 10 Yıl	106	12,31	2,509	Gruplar İçi	1701,929	296	5,750		

	11-15 Yıl	70	12,00	2,353	Toplam	1722,970	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	11,66	2,070						
	Toplam	300	11,99	2,401						
Başkalarına İmrenme	5 yıl ve Daha Az	56	7,43	2,303	Gruplar-Arası	12,024	3	4,008	,742	,528
	6- 10 Yıl	106	6,86	2,447	Gruplar İçi	1598,362	296	5,400		
	11-15 Yıl	70	7,10	2,093	Toplam	1610,387	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	7,09	2,367						
	Toplam	300	7,07	2,321						
Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme	5 yıl ve Daha Az	56	12,11	2,129	Gruplar-Arası	37,064	3	12,355	2,458	,063
	6- 10 Yıl	106	11,91	2,266	Gruplar İçi	1487,853	296	5,027		
	11-15 Yıl	70	11,14	2,094	Toplam	1524,917	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	11,54	2,434						
	Toplam	300	11,68	2,258						
Karamsarlık	5 yıl ve Daha Az	56	7,73	1,804	Gruplar-Arası	28,517	3	9,506	2,134	,096
	6- 10 Yıl	106	7,01	2,206	Gruplar İçi	1318,479	296	4,454		
	11-15 Yıl	70	6,84	2,005	Toplam	1346,997	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	7,26	2,290						
	Toplam	300	7,16	2,122						
Öznel Toplam	5 yıl ve Daha Az	56	182,48	24,194	Gruplar-Arası	5909,957	3	1969,986	2,837	,038
	6- 10 Yıl	106	178,70	28,893	Gruplar İçi	205527,723	296	694,350		
	11-15 Yıl	70	172,24	24,431	Toplam	211437,680	299			
	16 Yıl ve Daha Üzeri	68	170,85	25,770						

	Toplam	300	176,1 2	26,592						
--	--------	-----	------------	--------	--	--	--	--	--	--

Tabloda 22 de görüldüğü üzere, Öğretmenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeğinin alt ve toplam puanının Yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamaları arasındaki fark; Olumlu-Olumsuz Duygular alt boyutunda ($F=3,052$; $p<,05$); düzeyinde; İyimserlik alt boyutunda ($F=3,139$; $p<,05$); düzeyinde; İlgili Duyulan Etkinlik alt boyutunda ($F=3,039$; $p<,05$); düzeyinde; Arkadaşlık ilişkileri alt boyutunda ($F=3,153$; $p<,05$); düzeyinde ve Öznel Toplam Boyutunda ($F=2,837$; $p<,05$) grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunurken; diğer alt boyutları için grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacı ile post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. İyimserlik alt boyutu için ($L_F = 2,630$; $p>,05$) olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle LSD testi kullanılmıştır ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 23: Öznel İyi Ölçeği (ÖİÖÖ)) Alt Boyutu Puanlarının ve Toplam Puanının Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Yaşamını Kendi Geçmişi ve Başkalarıyla Kıyaslama	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,933	,999	,351
		11-15 Yıl	,518	1,084	,633
		16 Yıl ve Daha Üzeri	1,856	1,091	,090
	6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,933	,999	,351
		11-15 Yıl	-,415	,931	,656
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,923	,939	,327

	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,518	1,084	,633
		6-10 Yıl	,415	,931	,656
		16 Yıl ve Daha Üzeri	1,338	1,029	,195
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-1,856	1,091	,090
		6-10 Yıl	-,923	,939	,327
		11-15 Yıl	-1,338	1,029	,195
Olumlu- Olumsuz Duygular	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,645	,686	,348
		11-15 Yıl	2,004*	,744	,008
		16 Yıl ve Daha Üzeri	1,520*	,749	,043
	6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,645	,686	,348
		11-15 Yıl	1,359*	,639	,034
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,875	,645	,176
	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-2,004*	,744	,008
		6-10 Yıl	-1,359*	,639	,034
		16 Yıl ve Daha Üzeri	-,484	,707	,494
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-1,520*	,749	,043
		6-10 Yıl	-,875	,645	,176
		11-15 Yıl	,484	,707	,494
Amaçlar	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,394	,505	,436
		11-15 Yıl	1,057	,548	,055
		16 Yıl ve Daha Üzeri	1,200*	,552	,030
	6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,394	,505	,436

		11-15 Yıl	,664	,471	,160	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,806	,475	,091	
	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-1,057	,548	,055	
		6-10 Yıl	-,664	,471	,160	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,142	,520	,785	
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-1,200*	,552	,030	
		6-10 Yıl	-,806	,475	,091	
		11-15 Yıl	-,142	,520	,785	
	Kendine Güven	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	-,211	,410	,607
			11-15 Yıl	,207	,445	,642
			16 Yıl ve Daha Üzeri	,128	,448	,775
		6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	,211	,410	,607
11-15 Yıl			,418	,382	,275	
16 Yıl ve Daha Üzeri			,339	,386	,380	
11-15 Yıl		5 Yıl ve Daha Az	-,207	,445	,642	
		6-10 Yıl	-,418	,382	,275	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	-,079	,423	,852	
16 Yıl ve Daha Üzeri		5 Yıl ve Daha Az	-,128	,448	,775	
		6-10 Yıl	-,339	,386	,380	
		11-15 Yıl	,079	,423	,852	
İyimserlik	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,211	,775	,786	
		11-15 Yıl	1,704*	,841	,044	

		16 Yıl ve Daha Üzeri	1,888*	,847	,027	
	6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,211	,775	,786	
		11-15 Yıl	1,493*	,723	,040	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	1,677*	,729	,022	
	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-1,704*	,841	,044	
		6-10 Yıl	-1,493*	,723	,040	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,184	,799	,818	
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-1,888*	,847	,027	
		6-10 Yıl	-1,677*	,729	,022	
		11-15 Yıl	-,184	,799	,818	
	İlgi Duyulan Etkinlik	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,404	,518	,436
			11-15 Yıl	1,257*	,562	,026
16 Yıl ve Daha Üzeri			1,387*	,566	,015	
6- 10 Yıl		5 Yıl ve Daha Az	-,404	,518	,436	
		11-15 Yıl	,853	,483	,079	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,982*	,487	,045	
11-15 Yıl		5 Yıl ve Daha Az	-1,257*	,562	,026	
		6-10 Yıl	-,853	,483	,079	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,129	,534	,809	
16 Yıl ve Daha Üzeri		5 Yıl ve Daha Az	-1,387*	,566	,015	
		6-10 Yıl	-,982*	,487	,045	
		11-15 Yıl	-,129	,534	,809	

Arkadaşlık İlişkileri	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,481	,489	,327	
		11-15 Yıl	1,125*	,531	,035	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	1,457*	,534	,007	
	6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,481	,489	,327	
		11-15 Yıl	,644	,456	,159	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,976*	,460	,035	
	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-1,125*	,531	,035	
		6-10 Yıl	-,644	,456	,159	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,332	,504	,511	
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-1,457*	,534	,007	
		6-10 Yıl	-,976*	,460	,035	
		11-15 Yıl	-,332	,504	,511	
	Geleceğe Bakış	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	-,023	,353	,949
			11-15 Yıl	,418	,383	,277
			16 Yıl ve Daha Üzeri	,717	,386	,064
6- 10 Yıl		5 Yıl ve Daha Az	,023	,353	,949	
		11-15 Yıl	,440	,329	,182	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,740*	,332	,027	
11-15 Yıl		5 Yıl ve Daha Az	-,418	,383	,277	
		6-10 Yıl	-,440	,329	,182	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,300	,364	,411	

		5 Yıl ve Daha Az	-,717	,386	,064	
	16 Yıl ve Daha Üzeri	6-10 Yıl	-,740*	,332	,027	
		11-15 Yıl	-,300	,364	,411	
Aile İlişkileri	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	-,543	,396	,171	
		11-15 Yıl	-,232	,430	,590	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,106	,433	,806	
	6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	,543	,396	,171	
		11-15 Yıl	,311	,369	,400	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,650	,373	,082	
	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	,232	,430	,590	
		6-10 Yıl	-,311	,369	,400	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,338	,408	,408	
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-,106	,433	,806	
		6-10 Yıl	-,650	,373	,082	
		11-15 Yıl	-,338	,408	,408	
	Başkalarının Yaşamına İmrenme	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,570	,384	,139
			11-15 Yıl	,329	,417	,431
			16 Yıl ve Daha Üzeri	,340	,419	,418
		6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,570	,384	,139
			11-15 Yıl	-,242	,358	,500
			16 Yıl ve Daha Üzeri	-,230	,361	,525
11-15 Yıl		5 Yıl ve Daha Az	-,329	,417	,431	

		6-10 Yıl	,242	,358	,500	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,012	,396	,976	
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-,340	,419	,418	
		6-10 Yıl	,230	,361	,525	
		11-15 Yıl	-,012	,396	,976	
Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,201	,370	,587	
		11-15 Yıl	,964 ⁺	,402	,017	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,563	,405	,165	
	6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,201	,370	,587	
		11-15 Yıl	,763 ⁺	,345	,028	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	,362	,348	,300	
	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,964 ⁺	,402	,017	
		6-10 Yıl	-,763 ⁺	,345	,028	
		16 Yıl ve Daha Üzeri	-,401	,382	,294	
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-,563	,405	,165	
		6-10 Yıl	-,362	,348	,300	
		11-15 Yıl	,401	,382	,294	
	Karamsarlık	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	,723 ⁺	,349	,039
			11-15 Yıl	,889 ⁺	,378	,019
			16 Yıl ve Daha Üzeri	,467	,381	,221
6- 10 Yıl		5 Yıl ve Daha Az	-,723 ⁺	,349	,039	
		11-15 Yıl	,167	,325	,609	

		16 Yıl ve Daha Üzeri	-,255	,328	,437
	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-,889 [*]	,378	,019
		6-10 Yıl	-,167	,325	,609
		16 Yıl ve Daha Üzeri	-,422	,359	,241
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-,467	,381	,221
		6-10 Yıl	,255	,328	,437
		11-15 Yıl	,422	,359	,241
Öznel Toplam	5 yıl ve Daha Az	6-10 Yıl	3,784	4,353	,385
		11-15 Yıl	10,239 [*]	4,724	,031
		16 Yıl ve Daha Üzeri	11,629 [*]	4,755	,015
	6- 10 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-3,784	4,353	,385
		11-15 Yıl	6,455	4,058	,113
		16 Yıl ve Daha Üzeri	7,845	4,094	,056
	11-15 Yıl	5 Yıl ve Daha Az	-10,239 [*]	4,724	,031
		6-10 Yıl	-6,455	4,058	,113
		16 Yıl ve Daha Üzeri	1,390	4,487	,757
	16 Yıl ve Daha Üzeri	5 Yıl ve Daha Az	-11,629 [*]	4,755	,015
		6-10 Yıl	-7,845	4,094	,056
		11-15 Yıl	-1,390	4,487	,757

Tablo 23' de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeğinden aldıkları puanların Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemek

amacıyla yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın, Olumlu-Olumsuz Duygular alt boyutunda, 5 yıl ve daha az ile 11-15 yıl grupları arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 5 yıl ve daha az ile 16 yıl ve daha üzeri grup arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 6-10 yıl ile 11-15 yıl grupları arasında 6-10 yıl grup lehine ($p<,05$); Amaçlar alt boyutunda, 5 yıl ve daha az ile 16 yıl ve daha üzeri grup arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); İyimserlik alt boyutunda, 5 yıl ve daha az ile 11-15 yıl grupları arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 5 yıl ve daha az ile 16 yıl ve daha üzeri grup arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 6-10 yıl ile 11-15 yıl grupları arasında 6-10 yıl grup lehine ($p<,05$); 6-10 yıl ile 16 yıl ve daha üzeri grupları arasında 6-10 yıl grup lehine ($p<,05$); ilgi Duyulan Etkinlik alt boyutunda, 5 yıl ve daha az ile 11-15 yıl grupları arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 5 yıl ve daha az ile 16 yıl ve daha üzeri grup arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 6-10 yıl ile 16 yıl ve daha üzeri grupları arasında 6-10 yıl grup lehine ($p<,05$); Arkadaşlık İlişkileri alt boyutunda, 5 yıl ve daha az ile 11-15 yıl grupları arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 5 yıl ve daha az ile 16 yıl ve daha üzeri grup arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 6-10 yıl ile 16 yıl ve daha üzeri grupları arasında 6-10 yıl grup lehine ($p<,05$); Geleceğe Bakış alt boyutunda, 6-10 yıl ile 16 yıl ve daha üzeri grupları arasında 6-10 yıl grup lehine ($p<,05$); Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme alt boyutunda, 5 yıl ve daha az ile 11-15 yıl grupları arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 6-10 yıl ile 11-15 yıl grupları arasında 6-10 yıl grup lehine ($p<,05$); Karamsarlık alt boyutunda, 5 yıl ve daha az ile 6-10 yıl grupları arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 5 yıl ve daha az ile 11-15 yıl grupları arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); Öznel Toplam Boyutunda, 5 yıl ve daha az ile 11-15 yıl grupları arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); 5 yıl ve daha az ile 16 yıl ve daha üzeri grup arasında 5 yıl ve daha az grup lehine ($p<,05$); düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 24: Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutlarının ve Toplam Puanın Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Duygusal Zekâ Ölçeği Alt boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Sh $\bar{x}$	t Testi		
						t	Sd	p
İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi	Sınıf Ö.	219	47,21	5,563	,376	-,308	298	,759
	Diğer	81	47,43	5,935	,659			

Duyguların Kullanımı	Sınıf Ö.	219	21,33	4,297	,290	-	298	,259
	Diğer	81	21,94	3,572	,397			
Duyguların Değerlendirilmesi	Sınıf Ö.	219	36,09	7,216	,488	-	298	,001
	Diğer	81	39,11	5,690	,632			
Duygusal Zekâ Toplam puan	Sınıf Ö.	219	153,16	20,041	1,354	-	298	,022
	Diğer	81	158,91	17,048	1,894			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir

Tabloda görüldüğü üzere, Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutlarının ve toplam puanının Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı Değişkenine Göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, Duyguların Değerlendirilmesi alt boyutunda Diğer Branş Öğretmeni olanların ortalaması Sınıf Öğretmeni ortalamasından ($t=-3,395;p<,01$) düzeyinde; Duygusal Zekâ Toplam puanında Diğer Branş Öğretmeni olanların ortalaması Sınıf Öğretmeni ortalamasından ($t=-2,294;p<,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer alt boyuttaki grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 25: Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖiÖ) Alt Boyutlarının ve Toplam Puanının Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Öznel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	P
Yaşamını Kıyaslama	Sınıf Ö.	219	22,27	6,368	,430	-1,761	298	,079
	Diğer	81	23,65	4,983	,554			
Olumlu-Olumsuz Duygular	Sınıf Ö.	219	18,52	3,717	,251	-2,680	298	,008
	Diğer	81	19,96	5,151	,572			
Amaçlar	Sınıf Ö.	219	15,34	3,079	,208	-1,993	298	,047

	Diğer	81	16,14	3,007	,334			
Kendine Güven	Sınıf Ö.	219	16,46	2,347	,159	,819	298	,414
	Diğer	81	16,20	2,799	,311			
İyimserlik	Sınıf Ö.	219	23,61	4,819	,326	,364	298	,716
	Diğer	81	23,38	4,551	,506			
İlgi Duyulan Etkinlik	Sınıf Ö.	219	13,91	3,193	,216	-1,786	298	,075
	Diğer	81	14,64	3,059	,340			
Arkadaşlık ilişkileri	Sınıf Ö.	219	14,91	2,990	,202	-1,559	298	,120
	Diğer	81	15,52	2,975	,331			
Geleceğe Bakış	Sınıf Ö.	219	12,02	2,109	,143	,506	298	,613
	Diğer	81	11,88	2,266	,252			
Aile ilişkileri	Sınıf Ö.	219	12,05	2,296	,155	,660	298	,510
	Diğer	81	11,84	2,671	,297			
Başkalarına İmrenme	Sınıf Ö.	219	6,89	2,430	,164	-2,260	298	,025
	Diğer	81	7,57	1,923	,214			
Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme	Sınıf Ö.	219	11,71	2,196	,148	,308	298	,759
	Diğer	81	11,62	2,432	,270			
Karamsarlık	Sınıf Ö.	219	6,95	2,186	,148	-2,837	298	,005
	Diğer	81	7,73	1,837	,204			

Öznel Top	Sınıf Ö.	219	174,64	26,873	1,816	-1,590	298	,113
	Diğer	81	180,12	25,551	2,839			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere, Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ) alt boyutlarının ve toplam puanının Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı Değişkenine Göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, Olumlu-Olumsuz Duygular alt boyutunda Diğer Branş Öğretmeni olanların ortalaması Sınıf Öğretmeni ortalamasından ($t=-2,680;p<,01$) düzeyinde; Amaçlar alt boyutunda Diğer Branş Öğretmeni olanların ortalaması Sınıf Öğretmeni ortalamasından ($t=-1,993;p<,05$) düzeyinde; Başkalarına İmrenme alt boyutunda Diğer Branş Öğretmeni olanların ortalaması Sınıf Öğretmeni ortalamasından ($t=-2,260;p<,05$) düzeyinde; Karamsarlık alt boyutunda Diğer Branş Öğretmeni olanların ortalaması Sınıf Öğretmeni ortalamasından ($t=-2,837;p<,01$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer alt boyuttaki grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya Pendik ilçe Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 9 devlet okulunda çalışan 334 ilköğretmeni katılmıştır. Verilen ölçeklerdeki veri eksikliği nedeniyle 34 anket çalışma dışı bırakılmıştır. Araştırmaya katılan 204 Kadın öğretmen ile 96 erkek öğretmene kişisel bilgi formu, Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği uygulanmıştır. Çalışmada kullanılan kişisel bilgi formunda öğretmenlere; cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuğu olup olmama, meslekteki toplam hizmet süresi ve branş soruları yöneltilmiş ve bu değişkenler gruplandırılarak kendilerine en uygun grubun işaretlenmesi istenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri incelendiğinde: cinsiyet değişkeni açısından; kadınların sayısı(%68), erkeklerinden sayısının(%32) iki katından daha fazla olması araştırma yapılan ilköğretilerde çalışan bayan öğretmenlerin erkeklere oranla fazla olduğu ya da bayanların çalışmalara katılma konusunda erkeklerden daha fazla gönüllü olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yaş Değişkeni açısından; araştırmaya katılan öğretmenlerin neredeyse yarısı (%49,3) 31-41 yaş gurubundadır. Bu sonuçla araştırma yapılan okullarda orta yaş guruplarındaki öğretmenlerin daha yoğunlukta olduğunu söylemek mümkündür. Medeni Durum değişkeni açısından; araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%78,7) evli olması, araştırma yapılan ilköğretilerde çalışan öğretmenlerin yarısından fazlasının orta yaş ve üstü gurubundan olmasıyla doğru orantılı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çocuğu Olma Değişkeni açısından; araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%65,7) çocuğu olması %78,7'sinin evli olmasıyla doğru orantılı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Meslekteki Toplam Hizmet Süresi Değişkeni açısından; guruplar arasında çok fazla farklılığın olmadığı ancak 6-10 yıl çalışma süresi olan gurubun 106 kişi (%35,3) ile toplam kişi sayısının üçte birini barındırması bakımından öne çıkmaktadır. Branş Değişkeni açısından; araştırmanın ilköğretilerde yapılıyor olmasından dolayı araştırmaya katılan öğretmenlerin 219'u (%73) sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

Duygusal zekâ sırasıyla; iyimserlik ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi alt boyutlarından oluşmaktadır. Duygusal zekâ ölçeğine ilişkin istatistiksel sonuçlara baktığımızda, en yüksek ortalamanın iyimserlik ruh halinin düzenlenmesi alt boyutunda($\bar{x} = 47,27$) olduğunu görüyoruz. Ayrıca gurubun toplam duygusal zekâ puanı $\bar{x} = 154,71$ olarak tespit edilmiştir.

Öznel iyi oluş ölçeği sırasıyla; Yaşamını Kendi Geçmişi ve Başkalarıyla Kıyaslama, Olumlu- Olumsuz Duygular, Amaçlar, Kendine Güven, İyimserlik, İlgi Duyulan Etkinlik, Arkadaşlık İlişkileri, Geleceğe Bakış, Aile İlişkileri, Başkalarına İmrenme, Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme ve Karamsarlık alt boyutu olmak üzere toplam 12 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlardan en yüksek ortalama iyimserlik ($\bar{x} = 23,55$) alt boyutundadır. Benzer ortalamanın duygusal zekâ ölçeğinde de yüksek çıkması, araştırmaya katılan öğretmenlerin genel olarak iyimser bir ruh halinde olduğunu gösterir. Ayrıca öznel iyi oluş toplam puanı ortalaması $\bar{x} = 176,12$ olarak tespit edilmiştir. Öznel iyi oluş ölçeğinde en düşük puan 46 iken en yüksek puanın 230 olabilir. Ayrıca sayı arttıkça öznel iyi oluşunda yüksek olduğu yorumu yapılır.²²³ Araştırmaya katılan öğretmenlerin öznel iyi oluş toplam puan ortalamalarının yüksek olması genel olarak yaşam doyumlarının yüksek olduğunu gösterir.

Duygusal zekâ ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla, Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkiler için yapılan pearson analizi sonuçlarına göre: duygusal zekâ alt boyutu olan İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi alt boyutu ile öznel iyi oluş alt boyutu olan yaşamını kendi geçmişi ve başkalarının hayatı ile kıyaslama alt boyutu arasında anlamlı bulunan pozitif yönde zayıf ilişki tespit edilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin ruh halini düzenleme becerisi arttıkça hayatını geçmişinde yaşadıklarıyla ya da başkalarının hayatlarıyla zayıf derecede de olsa bir kıyaslama içine girdikleri görülüyor. Ayrıca Olumlu- Olumsuz Duygular alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, amaçlar alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, kendine güven alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, İyimserlik alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, ilgi duyulan etkinlik alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, arkadaşlık ilişkileri alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, geleceğe bakış alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, aile ilişkileri alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, başkalarına imrenme alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, karamsarlık alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, öznel toplam puanı ile pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür.

Duygusal zekâ alt boyutu olan duyguların kullanımı ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları arasındaki ilişki genel olarak pozitif yönde orta güçlükte çıkmıştır. Duyguların kullanımı ile yaşamını kıyaslama alt boyutu arasında pozitif yönde orta güçlükte ilişki, olumlu-olumsuz duygular alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki,

---

²²³ Dost, a.g.e., s. 28.

amaçlar alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, kendine güven alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, iyimserlik alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, arkadaşlık ilişkileri alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, geleceğe bakış alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, aile ilişkileri alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki; başkalarına imrenme alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, karamsarlık alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, öznel toplam puanı ile pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca Duyguların kullanımı ile İyimserlik ve Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme alt boyutu arasındaki ilişki anlamsız çıkmıştır.

Duygusal zekâ alt boyutu olan duyguların değerlendirilmesi ile Öznel İyi Oluş Ölçeği alt boyutları arasındaki ilişki genel olarak pozitif yönde orta güçlükte çıkmıştır. Duyguların değerlendirilmesi alt boyutu ile yaşamını kıyaslama alt boyutu arasında pozitif yönde orta güçlükte ilişki, olumlu-olumsuz duygular alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, amaçlar alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, kendine güven alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, ilgi duyulan etkinlik alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, arkadaşlık ilişkileri alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, geleceğe bakış alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, aile ilişkileri alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, başkalarına imrenme alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, karamsarlık alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, öznel toplam puanı ile pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca duyguların değerlendirilmesi ile İyimserlik ve Yaşamın Zorluklarıyla Baş etme alt boyutu arasındaki ilişki anlamsız çıkmıştır.

Duygusal Zekâ Toplam puan ile Yaşamını Kıyaslama alt boyutu arasında pozitif yönde orta güçlükte ilişki, olumlu-olumsuz duygular alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, amaçlar alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, kendine güven alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, iyimserlik alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, ilgi duyulan etkinlik alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, arkadaşlık ilişkileri alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, geleceğe bakış alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, aile ilişkileri alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, başkalarına imrenme alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, yaşamın zorluklarıyla baş etme alt boyutu ile pozitif yönde zayıf ilişki, karamsarlık alt boyutu ile pozitif yönde orta güçlükte ilişki, öznel toplam puanı ile pozitif yönde orta güçlükte bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuç öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri arttıkça öznel iyi oluşları, yaşam doyumları ve psikolojik sağlık oranlarında artış olacağı şeklinde yorumlanabilir. Psikoloji sağlık durumu ile duygusal zekâ arasındaki pozitif ilişki Vasserman (2008)'in araştırmasını destekler

niteliktedir.²²⁴ Ayrıca Çelik (2008)'in araştırmasında lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile duygusal zeka puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.²²⁵

Duygusal zekânın cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre; duygusal zekâ alt boyutları ve toplam puanının tamamında kadınların ortalamaları erkeklerden yüksek çıkmıştır. Bu sonuca göre; kadınların duygusal zekâ düzeyinin erkeklerden fazla olduğu ve kadınların erkeklere nazaran duygularını daha başarılı kullanabildiklerini söylemek mümkündür. Bu durum Tunca (2004)'nin araştırmasına ters düşmektedir. Çünkü Tunca'ya göre duygusal zekâ cinsiyete göre farklılık göstermediği belirtiliyor.²²⁶

Öznel İyi Oluşun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre; kadınların erkeklere oranla yaşamını kendi geçmişi ve başkalarıyla daha fazla kıyasladığı tespit edilmiştir. Ayrıca ilgi duyulan etkinlik ve başkalarına imrenme bakımından yine kadınların ortalaması erkeklerden yüksek çıkmıştır. Kadınların yaşamını başkalarıyla kıyaslama sonucu kendilerinden herhangi bir konuda üstün gördükleri kişilere imrendikleri söylenebilir. Öznel iyi oluşun diğer alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Genel olarak öznel toplamın yine erkeklere oranla kadınlar lehine yüksek çıktığı görülmüştür. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha iyi hissettikleri ve yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum Canbay (2010)'ın 445 ergen ile yaptığı çalışma²²⁷ ile Erbaş (2012)'in 1009 öğretmen adayı olan örneklem üzerinde yaptığı araştırmada²²⁸ olduğu gibi kadınların öznel iyi oluş puanları erkeklere oranla anlamlı düzeyde yüksek çıkmaktadır.

Duygusal zekânın yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Öğretmenlerin yaşları değişse de duygusal zekâlarında herhangi bir değişme olmadığı tespit edilmiştir. Toronto ve Buffalo tarafından 3831 kişi üzerinde yapılan araştırmadan edinilen sonuçlara göre, yaş ilerledikçe duygusal zekâ artmakta ve özellikle 50' li yaşlarda en üst çıktığı görüşünü desteklememektedir.²²⁹

Öznel iyi oluşun yaş değişkenine göre farklılaşma düzeyine bakıldığında; iyimserlik alt boyutunda yaş ilerledikçe, iyimserlik oranının düştüğü görülmüştür. Ayrıca 30 ve altında yaşa sahip olanların 41 yaşından büyük öğretmenlere göre

---

²²⁴ Akt. Kaynak, a.g.e., s. 42.

²²⁵ Çelik, a.g.e., s. 18.

²²⁶ Tunca, a.g.e., s. 21.

²²⁷ Canbay a.g.e., s. 12.

²²⁸ Erbaş, a.g.e., s. 28.

²²⁹ Akt. Öztekin, a.g.e., s. 17-18.

arkadaşlık ilişkilerinde daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Öznel iyi oluşun cinsiyete göre farkının anlamlı olduğu alt boyutlarda yaş ilerledikçe öznel iyi oluşun azalıyor olması ve öznel iyi oluş toplam puanının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemesi Duman (2016)'ın yaş arttıkça öznel iyi oluş düzeyi de artar görüşünü²³⁰ desteklememektedir.

Duygusal zekânın medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Bu durum, Öğretmenlerin evli ya da bekâr olmalarının duygularını kullanma becerilerine herhangi bir etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Aynı sonucu, yöneticiler üzerinde araştırma yapan Güney (2009) de bulmuştur.²³¹

Öznel iyi oluşun medeni durum değişkenine göre farklılaşma düzeyine bakıldığında; bekâr öğretmenlerin evli öğretmenlere göre arkadaşlık ilişkilerinde daha başarılı oldukları görülmüştür. Özellikle bekârken daha özgür olduğumuz varsayıldığında arkadaşlara daha fazla vakit ayırmamız mümkündür. Bu da daha güçlü arkadaşlık ilişkileri kurmamızı sağlar. Diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu konuda, okul yöneticileri üzerinde araştırma yapan, Sesveren (2015)'e göre; evli okul yöneticilerinin öznel iyi oluş düzeyleri, bekâr olanlara göre yüksek çıkmıştır.²³²

Duygusal zekânın Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Bu durum, öğretmenlerin çocuk sahibi olduklarında duygularını kullanma becerisinde herhangi bir artış ya da azalma olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Evli çiftler üzerinde araştırma yapan Karduz (2009)'un araştırmasında da çocuk sahibi olan çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile çocuğu olmayan çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.²³³

Öznel iyi oluşun Öğretmenlerin Çocuğu Olup Olmadığı değişkenine göre farklılaşma düzeyine bakıldığında; öğretmenlerin çocuk sahibi olduktan sonra ilgi duyulan etkinliklerde ve arkadaşlık ilişkilerinde çocuğu olmayan öğretmenlere göre anlamlı düşüş yaşadığı görülmüştür. Bütün aktivitelerin ailenin yeni üyesi olan çocuğa göre planlandığı, eşlerin genellikle çalıştığı yeni nesil ailelerde; iş yükü

---

²³⁰ Duman, a.g.e., s. 23.

²³¹ Güney, a.g.e., s. 30.

²³² Seda Sesveren, Okul Yöneticilerinin Etkili Liderlik Özellikleri ile Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, 2015, s. 38 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans)**.

²³³ Firdevs Adam Karduz, Evli Çiftlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Çift Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2009, s. 40 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans)**.

mümkün mertebe eşit paylaşılmakta ve farklı etkinliklere katılım ile arkadaşlarıyla daha çok zaman geçirme süresi daha da kısalmaktadır.

Duygusal zekânın Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre; hizmet süresinin artması ya da azalmasının öğretmenin duygularını kullanma becerisinde meydana getirdiği değişimlerin anlamlı olmadığı görülmüştür. Doğuştan bir kazanım olmayan ve hayat boyunca geliştirilen duygusal zekânın bu özelliğinden dolayı hizmet süresi arttıkça duygusal zekânın da artması beklenir.²³⁴ Bu sonuç Güney(2009) ve Canbulat(2007) araştırmasını destekler niteliktedir. Çünkü ikisi de araştırmalarında duygusal zekâ alt boyutları ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki elde edememiştir.²³⁵ Ayrıca bu sonuca göre, öğretmenlerin meslekteki kıdemleri arttıkça kendilerini daha az geliştirdikleri, hemen her sene öğrencilere benzer ya da birebir aynı şeyleri anlattıkları ve monoton bir hayat sürdürdükleri söylenebilir. Özellikle sınıf öğretmenlerinde 7 senelik meslek hayatımda gördüğüm kadarıyla hitap edilen yaş seviyesinin küçük olması, her ders aynı sınıfa giriliyor olması ve her sene benzer konular anlatılması gerektiği gibi birçok nedenden ötürü mesleklerine katkı sunabilecek kişisel gelişim veya akademik çalışmalara katılma konusunda çok fazla istekli olmadıkları görülmüştür.

Öznel iyi oluşun Öğretmenlikteki Toplam Hizmet Süresi değişkenine göre farklılaşma düzeyine bakıldığında; meslekteki hizmet süresi arttıkça olumlu-olumsuz duygulardaki yoğunluğun arttığı görülmüştür. Öğretmenlerin meslekteki kıdemi arttıkça hayata dair amaçları azalmakta, yaşadığı durumlara iyimser yaklaşma oranı düşmekte, daha az etkinliğe ilgi duymakta, arkadaşlarıyla daha sınırlı ilişkiler kurmakta, geleceğe daha karamsar bakmakta ve hayatın zorluklarıyla baş ederken daha fazla zorlanmakta olduğu görülmüştür. Diğer alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Genel olarak öznel toplam puanına bakıldığında mesleğinin başında olan öğretmenlerin, yaşı ve kıdemi ilerlemiş öğretmenlere göre yaşam doyumunun yüksek olduğu söylenebilir.

Duygusal zekânın branş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre; diğer branştaki öğretmenlerin, sınıf öğretmenlerine göre duygularını değerlendirme bakımından daha başarılı oldukları görülmüştür. Ayrıca diğer branşlardaki öğretmenlerin duygusal zekâları sınıf öğretmenlerinden yüksek çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin her ders aynı sınıfa girmesi ve meslek hayatı boyunca belli yaşlardaki küçük çocuklara hitap ediyor olması nedeniyle kendilerini çok geliştirmedikleri görülmüştür. Fakat branş

²³⁴ Baltaş, a.g.e., s.8.

²³⁵ Güney ve Canbulat, a.g.e., s. 43.

öğretmenlerinin; farklı sınıflara, değişik yaştaki çocuklara hatta farklı okullara gidip ders verme gibi ihtimalleri ve imkanları olması kendilerini daha fazla geliştirme gereğini doğurmuştur. Bu durum Cooper ve Sawaf (2003)'ün iddialarını doğrulamaktadır. Onlara göre, bireylerin doğuştan getirdikleri IQ yeteneklerinin haricinde başarılarını etkileyen bütün etkenleri duygusal zekâ ile açıklamak mümkündür.²³⁶

Öznel iyi oluşun branş değişkenine göre farklılaşma düzeyine bakıldığında; diğer branştaki öğretmenler, olumlu-olumsuz duygular sahip olma, hayata dair amaçları olması, başkalarına imrenme ve karamsarlık açısından sınıf öğretmenlerine göre bu duyguları daha çok yaşadıkları görülmüştür.

ÖNERİLER

1) Geleceğin mimarlarını yetiştiren öğretmenlerin duygusal zekâ düzeylerini artırıcı eğitimler verilmeli, buna katkı sağlayacak akademik çalışmalara teşvik edici yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca her sene başı ve sene sonu yapılan seminer çalışmalarına bu yönde yararlı eğitimler konulmalıdır.

2) Öğretmenlik gibi kutsal bir mesleği icra edenlerin öznel iyi oluşlarını arttırmak için, toplumun gözünde- özellikle son dönemde- çok düşen değeri artırılmalı, maddi kaygıları en aza çekilmeli, farklı sanatsal etkinliklere faal olarak katılması sağlanarak yaşam doyumları yükseltilmelidir. Ayrıca öznel iyi oluşu arttırmaya yönelik eğitim programları geliştirilebilir.

3) Öğretmenlerin sağlıklı bir bedene sahip olması ne kadar önemliyse sağlıklı bir ruha sahip olması da o kadar önemlidir. Bu sebeple öğretmenlerin kişisel sorunlarına çare bulmaları ve psikolojik iyi hale kavuşup öznel iyi oluşlarını arttırarak öğrencilerine daha yararlı olabilmeleri için alandaki istedikleri psikiyatristen veya psikolog hizmetinden piyasadaki fiyatından daha uyguna yararlanabilmelerine imkân sağlanmalıdır.

4) Diğer yapılan araştırmaların aksine bu çalışmada yaş arttıkça öznel oluşun anlamlı şekilde farklılaşmıyor olması; özellikle yaşı ilerlemiş öğretmenlerin gelecek kaygısını azaltıcı ve meslek verimliliği düştüğü yaşlardan sonra yetersizlik hissedip yaşam doyumunun azalmaması için farklı pozisyonlara yönlendirilmesi gerekiyor.

Araştırma sonucu doğrultusunda araştırmacılara şu öneriler sunulabilir:

➤ Daha verimli sonuçlar elde edilebilmesi için daha geniş bir örneklem grubu ile evrene daha yakın bir araştırma yapılabilir.

²³⁶ Cooper ve Sawaf, a.g.e., s. 41.

➤ Literatür taramasında özellikle duygusal zekâ konusunda Türkçe kaynak az olduğu için yabancı kaynaklara başvurabilir.

➤ Öğretmenler ile ilgili yapılacak bir çalışmada; çok fazla kaybeden olduğu için ölçeklerden bolca çoğaltılmalı, genelde anket çalışmalarına katılma konusunda çok gönülsüz oldukları için mümkün olduğu kadar çok sayıda okula başvurulup gönüllü öğretmenler bulunarak araştırmanın güvenilirliği artırılmalıdır.

➤ Araştırmanın benzeri sağlık, özel sektör ve farklı eğitim basamakları gibi alanlarda yapılarak kurumlar veya sektörler arasında karşılaştırmalar yapılabilir.

➤ Araştırmanın aynısı farklı bir bölgede farklı bir il örneği alınarak yapılabilir ve sonuçları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKBOY Rengin, **Eğitim Psikolojisi ve Çoklu Zekâ**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, 2005.

ASLAN Şebnem, **Duygusal Zekâ Dönüşümcü ve Etkileşimci Liderlik**, Eğitim Yayınevi, Konya, 2013..

ATABEK Erdal, **Bizim Duygusal Zekâmız**, 2.Baskı, Altın Kitaplar, İstanbul, 2000.

ATKINSON Richard C. ve ATKINSON Rita, **Psikolojiye Giriş 2**, Sosyal Yayınları, İstanbul, 1995.

AYDIN Ayhan, **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003.

BACANLI Hasan, **Gelişim ve Öğrenme**, 7. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.

BALTAŞ Zuhâl, **Duygusal Zekâ**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006.

BAŞARAN İbrahim E., **Eğitim Psikolojisi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

BÜMEN Nilay T., **Okulda Çoklu Zekâ Kuramı**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005.

BÜYÜKÖZTÜRK Şener, **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2009.

CEVİZCİ Ahmet, **Felsefe Sözlüğü**, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2000.

COOPER Robert ve SAWAF Ayman, **Liderlikte Duygusal Zekâ: Yönetim ve Organizasyonlarda Duygusal Zekâ (EQ)**, (Çev: Zelal Bedriye Ayman ve Banu Sancar), Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2003.

CSIKSZENTMIHALYÍ Mihály, **Akış Mutluluk Bilimi**, HYB Yayıncılık, İstanbul, 2005.

DAVIS Mark, **Duygusal Zekânızı Ölçün**(Çev. Solina Silahlı), Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.

DEMİREL Özcan Vd., **Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulama**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006.

EMYERS Jane ve Ark., **İyilik Hali Çalışma Kitabı**, Çev. Fidan Korkut, Anı Yayınevi, Ankara, 2004.

ERÇETİN Şule, **Örgütsel Zekâ**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001.

ERDEN Münire ve AKMAN Yasemin, **Gelişim ve Öğrenme**, 13. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2004.

ERDOĞAN İrfan, **Pozitivist Metodoloji Bilimsel Araştırma Tasarımı İstatistiksel Yöntemler Analiz ve Yorum** (2 b.). Pozitif Yayıncılık. Ankara, 2007.

ERKUŞ Adnan, **Psikoloji Terimleri Sözlüğü**, Doruk Yayınları, Ankara, 1994.

GARDNER Howard, **Çoklu Zekâ**, Enka Okulları Yayınları, İstanbul, 2004.

GOLEMAN Daniel, **Duygusal Zekâ** (29. basım),(Çev.: Banu Seçkin), Varlık Yayınlar, İstanbul,2005.

GOLEMAN Daniel, **Duygusal zekâ Neden IQ'dan Daha Önemlidir?**, Varlık Yayınları, İstanbul, 2009.

GOLEMAN Daniel, **Duygusal Zekâ**, Varlık yayınları, Altıncı Basım, İstanbul, 1998.

GOLEMAN Daniel, **İşbaşında Duygusal Zekâ** (Çev.: Handan Balkara), Varlık Yayınları, İstanbul, 2000.

KARAKÜÇÜK S. Arslan ve ORAL Elif, **Eğitim Psikolojisi ve Eğitimde Bireysel Farklılıklar**, E. Lisans Yayıncılık, İstanbul, 2007.

KONRAD Stefan ve HENDL Claudia, **Duygularla Güçlenmek**, Hayat Yayınları, İstanbul, 2005.

KULAKSIZOĞLU Adnan, **Ergenlik Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004.

KUZGUN Yıldız ve DERYAKULU Deniz, **Eğitimde Bireysel Farklılıklar**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.

ÖZDEN Yüksel, **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem Yayıncılık, Ankara, 1999.

SABAN Ahmet, **Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim**, Nobel Yayınları, Ankara, 2003.

SELÇUK Ziya, **Gelişim ve Öğrenme**, 12. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

SELÇUK Ziya, Vd., **Çoklu Zeka Uygulamaları**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.

SÜNBÜL Ali M., **Eğitime Yeni Bakışlar**, Eğitim Kitabevi, İstanbul, 2008.

TUNÇ Binali ve Ark., **Sınıf Yönetimi,Teori ve Pratik Uygulamalar**, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2008.

VURAL Birol, **Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004.

YAVUZ Kudret E., **0-12 Yaş Dönemi Çocuklarda Duygusal Zekâ Gelişimi**, Meter Matbaası, Ankara, 2004.

YAVUZ Kudret E., **Eğitim ve Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları**, 2. Baskı, Se-Ba Ofset, Ankara, 2001.

YETİM Ünsal, **Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri**, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2001.

DERGİLER

ACAR Füsün, "Duygusal Zekâ ve Liderlik", **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (sayı:12), 53-68, Kayseri, 2002, s. 56.

AKAMCA Güzin ve HAMURCU Hülya, Çoklu Zekâ Kuramı Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Fen Başarısı Tutumları ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Ankara, 2005, 28: 178-187.

BAŞARAN Iğın, Etkili Öğrenme ve Çoklu Zekâ: Bir İnceleme, **Ege Eğitim Dergisi**, İzmir, 2004, (5), s. 7-15.

CENKSEVEN Fulya ve AKBAŞ Turan, Üniversite Öğrencilerinde Öznel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 3 (27), 2007, s. 43-62.

ÇAKAR Ulaş ve ARBAK Yasemin, Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu- Zekâ İlişkisi ve Duygusal Zekâ, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, İzmir, 2004, 6(3), s. 29.

DAALEMAN Timothy P., Belief And Subjective Well-Being İn Outpatient, **Journal Of Religion And Health**, 38 (3), Kansas City, 1999, s. 219-228.

DOĞAN Selen ve DEMİRAL Özge, Kurumların Başarısında Duygusal Zekânın Rolü ve Önemi, **Yönetim ve Ekonomi**, cilt: 14, s:1, Manisa, 2007.

DOĞAN Türkan, Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin Maneviyat ve Serbest Zaman Boyutlarının İncelenmesi, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 3 (26), Ankara, 2006, s. 1-16.

DOST TUZGÖL Meliha, Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği**. Cilt:3 Sayı:23 2005.

ERYILMAZ Ali ve AYPAY Ayşe, Ergen Öznel İyi Oluşu ile Kimlik Statüsü İlişkisinin İncelenmesi, **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 16, Diyarbakır, 2011, s. 167-179.

İŞMEN Esra, Duygusal zekâ ile problem çözme. Marmara Üniversitesi, **Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 13, 111-124. İstanbul, 2001, s. 115.

KAFETSİOS Konstantinos ve LOUMAKOU Mary, A comparative evaluation of the effects of trait emotional intelligence and emotion regulation on affect at work and job satisfaction, **International Journal of Work Organisation and Emotion**, 2(1), United Kingdom, 2007, s. 71-87.

KARABULUT Özlem Ö. ve ÖZER Melek, Yaşlılarda Yaşam Doyumu, **Turkish Journal of Geriatrics**, 2,(6), İzmir, 2009, s.72-74.

KİM Junghyun ve LEE J. Roselyn, The Facebook Paths to Happiness: Effects of the Number of Facebook Friends and Self-Presentation on Subjective Well-Being, CyberPsychology, **Behavior & Social Networking**, 14/6, 2011, s.359-364.

NEWSOME Shaun ve CATANO Victor M., Assessing the Predictive Validity of Emotional Intelligence”, **Personality and Individual Differences**, , (Vol: 29), 1005- 1016. Canada, 2000.

PAPOUSEK Ilona ve SCHULTER Günter, Effects of a Mood-Enhancing Intervention on Subjective Well-Being and Cardiovascular Parameters, **International Journal of Behavioral Medicine**, 15, 2008, s. 293-302.

SALOVEY Peter, Vd., Emotional Intelligence: Key Readings on the Mayer and Salovey Model, Cambridge University, **National Professional Resources**, Inc, s. 46, Newyork, 2004.

SEDER Patrick J. ve OİSHİ Shigehiro, Ethnic ve racial homogeneity in college students Facebook friendship Networks and subjective well-being, **Journal of Personality**, 43, (3), 2009, Virginia, s. 438-443.

SERTBAŞ Kürşad, Research on Emotional Intelligence of Students in The School of Physical Education and Sports in Terms of Various Variables, Sakarya University, **International Journal of Academic Research** , 5 (6), s. 200-206, Sakarya, 2013.

TATAR Arkun Vd., Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi, **Klinik Psikofarmakoloji Bülteni**, Cilt: 21, Sayı: 4, 2011.

YEŞİLYAPRAK Binnur, Duygusal Zekâ ve Eğitim Açısından Doğurguları, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**, 25, Ankara, 2001, s. 141-142.

TEZLER

ACAR Fusun, Duygusal Zekâ Yeteneklerinin Göreve ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları ile İlişkisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2001 **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**.

AKBAŞ Elif, İstanbul İli Fatih İlçesi İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Belirlenmesi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2010 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

AKIN Mahmut, *İşletmelerde Duygusal Zekânın Üst Kademe Yöneticiler İle Astarları Arasındaki Çatışmalar Üzerindeki Etkileri*, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2004 **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**.

ALTAY Ülkem, Yöneticilerin duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Verme Stillere Etkisi ve Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ANNAK Binay B., Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi Ve Yaşam Doyumu: Duygudurum Ve Anksiyete Bozukluğu Tanısı Alan Kişiler Ve Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastalar Açısından Bir Karşılaştırma, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2005 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

BALCI İnci, İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Duygusal Zekâ Becerilerini Kullanabilme Düzeyleri Konusunda Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001 **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**.

BAYRAKTAR Özlem, Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri İle Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2011 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

BUĞA Ahmet, İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2010 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

CANBAY Hidayet, Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2010 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

CANBULAT Serkan, Duygusal Zekâ'nın Çalışanların İş doyumları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÇELİK Şule, Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Zekâ Açısından İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2008 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÇETİNKAYA Hatice, Beden İmgesi, Beden Organlarından Memnuniyet, Benlik Saygısı, Yaşam Doyumu ve Sosyal Karşılaştırma Düzeyinin Demografik Değişkenlere Göre Farklılaşması, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2004 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

DOĞAN Uğur, Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenlere göre incelenmesi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 2009 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

DOĞAN Yasemin, Organizasyonlarda Pozitif Ve Negatif Duygusallığın Çalışanların Görev Ve Bağlamsal Performansları Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Kayseri'de Bir Araştırma, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2005 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

DOST TUZGÖL Meliha, Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004 **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**.

DUMAN Sevil, Üniversite Öğrencilerinde Öznel İyi Oluş Ve Benlik Saygısının Stresle Başa Çıkma Tarzlarıyla İlişkisinin İncelenmesi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ERBAŞ Melda M., Öğretmen Adaylarının Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Red Duyarlılığı Ve Öznel İyi Oluş Düzeylerine Göre İncelenmesi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2012 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ERDEMİR Sümeyye, İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Yaşadıkları Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, 2013 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ERYILMAZ Ali, Başa Çıkma Stratejilerinin Kişilik Özellikleri ile Ergen Öznel İyi Oluşu Arasındaki Aracı Rolü, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011 **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**.

GÜLER Ayşe, İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi,

Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

GÜN Pınar, Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Yeterlilikleri İle Öğretimsel Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2012 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

GÜNEY Feride, Okul Yöneticilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişki, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

GÜROL Özlem, *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile stresle başa çıkma becerileri arasındaki ilişki*, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2008 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

İLHAN Tahsin, Öznel İyi Oluşa Dayalı Mizah Tarzları Modeli, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2005 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

İŞLEROĞLU Selin, Lise Öğrencilerinde Öznel İyi Oluşun Benlik Saygısı, Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Duyguları İfade Etme Eğilimine Göre Yordanması, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

KALYONCU Zeynep, Duygusal Zekâ İle Örgütten Kaynaklanan Stres Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

KARDUZ Firdevs, Evli Çiftlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Çift Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2009 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans)**

KAYNAK Ahmet, Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, 2013 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

KAYSERİLİ Tuba, Okul Öncesi Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâları İle Okul Öncesi Öğretmenliğine İlişkin Tutumların İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2009 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

KUZUCU Yaşar, Duyguları Fark Etmeye Ve İfade Etmeye Yönelik Bir Psiko-eğitim Programının, Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Farkındalık Düzeylerine, Duyguları İfade Etme Eğilimlerine, Psikolojik Ve Öznel İyi Oluşlarına Etkisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

MABOÇOĞLU Firdevs, Duygusal Zekâ ve Duygusal Zekânın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖREN Işıl, Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Kişisel Yönelimleri Arasındaki İlişki, Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 2011 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖREN Işıl, *Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Kişisel Yönelimleri Arasındaki İlişki*, Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 2011 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖZEN Özlem, Ergenlerin Öznel İyi Oluş Düzeyleri, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2005 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖZER Gözde, Öz-belirleme Kuramı Çerçevesinde İhtiyaç Doyumu, İçsel Güdülenme ve Bağlanma Stillерinin Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi-Oluşlarına Etkileri, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖZTEKİN Anıl, Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Duygusal Zekâ Becerilerini Okul Yönetiminde Kullanma Düzeylerinin Değerlendirilmesi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2006 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖZTÜRK Ahmet, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri İle Tinsellik, İyimserlik, Kaygı Ve Olumsuz Duygu Düzeyleri Arasındaki İlişki, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa, 2013 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖZTÜRK Ayşe, Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Yetenekleri İş Doyumları Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2006 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

SANCAKTAR Nihal, Yeni Evlenen Ve Uzun Süredir Evli Olan Çiftlerin Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Öznel İyi Oluş Ve Evlilik Doyumu Düzeyleri İle İlişkinin İncelenmesi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

SESVEREN seda, Okul Yöneticilerinin Etkili Liderlik Özellikleri İle Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, 2015 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans)**.

SONMAZ Sibel, Problem Çözme Becerisi ile Yaratıcılık ve Zekâ Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

SOYKAN Hande, Psikoloji Bölümü Ve Mühendislik-Mimarlık Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karşılaştırılması, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

TORUN Nimet, Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişki, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2011 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

TUNCA Meryem M., Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Araştırılması, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

ULUTAŞ İlkay, Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Duygusal Zekâlarına Duygusal Zekâ Eğitiminin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2005 **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**.

YANCI Fatma, Ortaöğretim Okulu Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2011 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

YAŞARSOY Emine, *Duygusal Zekâ Gelişim Programının, Eğitilebilir Zihinsel Engelli Öğrencilerin Davranış Problemleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2006 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

YEDİKARDAŞLAR Ceyda, Hemşirelerin Çatışma Yönetimi Stratejilerinde Duygusal Zekânın Rolü, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2009, s. 27 **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

YILDIZ Bayram, Aristoteles Ethik'inde "Mutluluk Ve Erdem, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2002. **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans)**

YILDIZ Mehmet A., Ergenlerde Anne-Babaya Bağlanma ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme ve Baş Etme Yöntemlerinin Çoklu Aracılık Rolü, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin, 2014. **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**.

YILMAZ Sevda, Duygusal Zekâ ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 2007 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

YÜKSEL Murad, *Duygusal Zekâ ve Performans İlişkisi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2006 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

İNTERNET

BECEREN Eray, Duygusal Zekâ Nedir? Duygusal Zekâ Kavramının Gelişimi, <http://duygusalzeka.net/icsayfa.aspx?Sid=7&Tid=3> (Erişim Tarihi: 12.08.2017).

BECEREN Eray, Kurumsal Duygusal Zekâ, <http://duygusalzeka.net/icsayfa.aspx?Sid=87&Tid=87> (Erişim Tarihi: 12.08.2017).

DEMİRTAŞ Zülfü ve DURAN Adem, İlköğretim Okulu 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarının gelişmişlik düzeyleri, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, <http://www.sdu.dergipark.gov.tr/download/article-file/69943>, s.210, 2007 (Erişim Tarihi: 08.09.2017).

DIENER Ed, Frequently Asked Questions (FAQ's) ,About Subjective Well-Being (Happiness and Life Satisfaction), <https://internal.psychology.illinois.edu/~ediener/faq.html>, (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.593c7b5091d6e5.29412661, (Erişim Tarihi: 11.06.2017).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=zek%C3%A2&uid=58140&guid=TDK.GTS.592aedb05def72.93357616 (Erişim Tarihi: 29.05.2017)

TUYAN Seden, Eğitimde Duygusal Zekâ, <http://duygusalzeka.net/icsayfa.aspx?Sid=70&Tid=3>, (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

EKLER

EK 1

Değerli Öğretmenler,

Bu araştırma Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Recep ERDİL tarafından yüksek lisans tezi olarak Yrd. Doç. Dr. Fatih BAL' ın danışmanlığında yapılmaktadır. Araştırmanın amacı **“İlkokul Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Öznel İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”** dir. Elde edilen kişisel bilgiler kesinlikle bilimsel amaçlar için kullanılacak ve gizlilik esas alınacaktır. Bu nedenle adınızı yazmanıza gerek yoktur. Araştırmanın güvenilirliği sizlerin vereceği cevapların içtenliğine bağlı olacaktır. Bu yüzden lütfen soruları cevaplarken objektif olmaya ve sorular üzerinde fazla düşünmeden cevap vermeye özen gösteriniz.

Gösterdiğiniz ilgi ve işbirliği için teşekkür ederim.

Recep ERDİL

Yüksek Lisans Öğrencisi

Lütfen, aşağıda size uygun olan seçeneklerden sadece bir tanesine (X) işareti koyunuz.

1. CİNSİYETİNİZ:

1. Kadın ( )   2. Erkek ( )

2. YAŞINIZ:

- 1) 30 ve daha az( )
2) 31-41 yaş( )
3) 41-51( )
4) 51 ve üzeri( )

3. MEDENİ DURUMUNUZ:

- 1) Evli( )
2) Bekâr( )
3) Boşanmış/dul( )

4. ÇOCUĞUNUZ:

- 1) Var ( )   2) Yok ( )

5. ÖĞRETMENLİKTEKİ TOPLAM HİZMET SÜRENİZ?

- 1) 5 yıl ve daha az ( )
2) 6-10 yıl( )
3) 11-15 yıl( )
4) 16-20 yıl( )
5) 21 yıl ve daha üzeri ( )

6. BRANŞINIZ:

- 1) Sınıf Öğretmeni ( )
2) Diğer ( )

EK 2

Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği

Sayın uygulayıcı maddeleri anlamanız ve size hitap eden kutucuğu doğru işaretlemeniz anket sonucunun güvenilirliği ve geçerliliği açısından önem arz etmektedir. Aşağıdaki ifadeler kutuların içerisindeki sayılara eşdeğerdir. Yazılı metnin yanındaki 1' den 5'e kadar numaralandırılmış cevap kutucuklarından birini seçerek (X) işareti koyunuz.

1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Fikrim yok, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum

Soruların tek bir doğrusu veya yanlışı yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza ilk gelen cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Kişisel sorunlarımı başkaları ile ne zaman paylaşacağımı bilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.Bir sorunla karşılaştığım zaman benzer durumları hatırlar ve üstesinden gelebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.Genellikle yeni bir şey denerken başarısız olacağımı düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.Bir sorunu çözmeye çalışırken ruh halimden etkilenmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.Diğer insanlar bana kolaylıkla güvenirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.Diğer insanların beden dili, yüz ifadesi gibi sözel olmayan mesajlarını almakta zorlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.Yaşamımdaki bazı önemli olaylar neyin önemli neyin önemsiz olduğunu yeniden değerlendirmeme yol açtı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.Bazen konuştuğum kimsenin ciddi mi olduğunu yoksa şaka mı yaptığını anlayamam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.Ruh halim değiştiğinde yeni olasılıkları görürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.Duygularımın yaşam kalitem üzerinde etkisi yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.Hissettiğim duyguların farkında olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

12.Genellikle iyi şeyler olmasını beklemem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.Bir sorunu çözmeye çalışırken mümkün olduğunca duygusallıktan kaçınırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.Duygularımı gizli tutmayı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.Güzel duygular hissettiğimde bunu nasıl sonlandıracağımı bilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.Başkalarının hoşlanabileceği etkinlikler düzenleyebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.Sosyal yaşamda neler olup bittiğini sıklıkla yanlış anlarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.Beni mutlu edecek uğraşlar bulmaya çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.Başkalarına gönderdiğim beden dili, yüz ifadesi gibi sözsüz mesajların farkındayım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.Başkaları üzerinde bıraktığım etkiyle pek ilgilenmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21.Ruh halim iyiyken sorunların üstesinden gelmek benim için daha kolaydır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22.İnsanların yüz ifadelerini bazen doğru anlayamam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23.Yeni fikirler üretmem gerektiğinde duygularım işimi kolaylaştırmaz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24.Genellikle duygularımın niçin değiştiğini bilmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25.Ruh halimin iyi olması yeni fikirler üretmeme yardımcı olmaz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26.Genellikle duygularımı kontrol etmekte zorlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27.Hissettiğim duyguların farkındayım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28.İnsanlar bana, benimle konuşmanın zor olduğunu söylerler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29.Üstlendiğim görevlerden iyi sonuçlar alacağımı hayal ederek kendimi güdülerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30.İyi bir şeyler yaptıklarında insanlara iltifat ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31.Diğer insanların gönderdiği sözel olmayan mesajların farkına varırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32.Bir kişi hayatındaki önemli olaydan bahsettiğinde ben de aynısını yaşamış gibi olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33.Duygularımda ne zaman değişiklik olsa aklıma yeni fikir gelir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34.Sorunları çözme biçimim üzerinde duygularımın etkisi yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

35. Bir zorlukla karşılaştığım zaman umutsuzluğa kapılıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36. Diğer insanların kendilerini nasıl hissettiklerini sadece onlara bakarak anlayabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37. İnsanlar üzgünken onlara yardım ederek daha iyi hissetmelerini sağlarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38. İyimser olmak sorunlar ile baş etmeye devam edebilmem için bana yardımcı oluyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39. Kişinin ses tonundan kendini nasıl hissettiğini anlamakta zorlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40. İnsanların kendilerini neden iyi ya da kötü hissettiklerini anlamak benim için zordur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41. Yakın arkadaşlıklar kurmakta zorlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK 3

ÖİÖÖ

<p>Bu ölçekte kişiliğinizin ve yaşamınızın çeşitli yönlerine ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeleri tek tek okuyarak, ifadenin size ne derece uygun olduğuna karar veriniz. İfade size “tamamen uygunsa” (5); “çoğunlukla uygunsa” (4); “orta derecede uygunsa” (3); “biraz uygunsa” (2); “hiç uygun değilse” (1) numaralı boşluğun altına (X) işareti koyunuz. Lütfen tüm ifadelere boş bırakmadan cevap veriniz.</p>	HIÇ UYGUN DEĞİL	BİRAZ UYGUN	KISMEN UYGUN	ÇOGUNLUKLA UYGUN	TAMAMEN UYGUN
1. Geleceğe yönelik planlar yapmaktan hoşlanırım.					
2. Yaşamımda zevk alarak yaptığım etkinlik sayısı azdır.					
3. Genel olarak kendimi neşeli hissediyorum.					
4. Geriye dönüp baktığımda istediklerimin çoğunu elde edemediğimi görüyorum.					
5. Kişilik özelliklerimden genel olarak memnunum.					
6. İstedğim nitelikte ve sayıda arkadaşım olmamasına üzülüyorum.					
7. Günlük yaşamımdaki sorumluluklarımı başarıyla yerine getiririm.					
8. Ulaşmak istediğim ideallerim var.					
9. İlgi ve yeteneklerime uygun etkinliklerin yaşamımdaki yeri istediğim ölçüdedir.					
10. Küçük sorunları bile büyütürüm.					
11. Kendimi genel olarak canlı ve enerjik hissederim.					
12. Yakın gelecekte yaşamımda güzel gelişmeler olacağına inanıyorum.					
13. Kişilerarası ilişkilerde sıklıkla hayal kırıklığı yaşıyorum.					
14. Yaşamıma beni ona bağlayacak anlamlar katmakta zorlanmam.					
15. Beni eğlendiren faaliyetlere yeterince katılamıyorum.					
16. Umutlarımın gerçekleşeceğine inanıyorum.					
17. Mümkün olsa geçmiş hayatımı değiştiririm.					
18. Ailemle olan ilişkilerimden memnunum.					
19. Genelde hüzünlü ve düşünceliyim.					

20. Yaşamımda yapmam gerekenleri düşünmek hoşuma gider.					
21. Kendimi yalnız hissediyorum.					
22. Amaçlarıma ulaşmak için çevremdeki olanakları etkili bir şekilde kullanabilirim.					
23. Genel olarak kendimi huzurlu hissediyorum.					
24. Başkalarının mutlu görüldüğü kadar mutlu olmayı isterdim.					
25. Sorunları yaşamın öğretici ve doğal bir parçası olarak görürüm.					
26. Çevremdeki insanların yaşamlarına imreniyorum.					
27. Amaçlarıma ulaşmak için yeterince kararlı davranabilirim.					
28. Yaşamımı genel olarak monoton ve sıkıcı buluyorum.					
29. Sosyal ilişkilerimdeki girişkenlik yanımdan hoşnutum.					
30. Kendime hedefler koymakta zorlanıyorum.					
31. İç dünyanın zaman geçtikçe zenginleştiğini hissediyorum.					
32. Tanıdığım insanların çoğundan daha fazla sıkıntım var.					
33. Yaşamın zorluklarıyla baş etme gücüme güveniyorum.					
34. Sevilen ve güvenilen biri olduğumu hissediyorum.					
35. Geçmişte yaptığım hatalardan dolayı yoğun suçluluk duygusu yaşıyorum.					
36. Serbest zamanlarımda zevkle vakit geçirecek bir uğraşı bulurum.					
37. Yaşamım başarısızlıklarla dolu.					
38. Güçlükler karşısında çabuk pes ederim.					
39. Çevremde ihtiyaç duyduğumda destek alabileceğim insanlar var.					
40. Sıklıkla ümitsiz ve çökkün hissediyorum.					
41. Okumak ve çalışmak benim için zevkli uğraşılardır.					
42. İsteklerime ve değerlerime uygun bir hayat sürüyorum.					
43. Ailemle olan ilişkilerimde sorunlar yaşıyorum.					

44. Yaşama iyimser bir açıyla bakabilme yönünden memnunum.					
45. Arkadaşlarıma kendimi istediğim gibi ifade edemiyorum.					
46. Başkalarına yardım edebilme ve onlara destek olma becerimden hoşnutum.					

ÖLÇEKLERİN KULLANIM İZİNİ

1) Öznel İyi Oluş Ölçeği Kullanım İzni

 Meliha TUZGOL DOST <mtuzgol@hacettepe.edu.tr> 11 Tem

 Alıcı: bana

Recep Bey merhaba,

Ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz ama yetişkin grup olduğu için ekte göndereceğim tezde yapılmış olan geçerlik güvenirlik çalışmalarını referans göstermeniz gerekir.

Kolaylıklar dilerim.

MTD

On 07/10/17 11:15 PM, **recep erdil** <recepekinoks@gmail.com> wrote:

Meliha Hanım İyi Akşamlar.

Gelişim Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisiyim.
Adım Recep ERDİL.

"İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ İLE ÖZNEL İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" konulu tezim için izniniz olursa Öznel İyi Oluş Ölçeğini kullanmak istiyorum.

Teşekkür eder saygılar sunarım..

--

Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik A.D.
06800 Beytepe / ANKARA
Tel: (312) 297 85 51 / 111
Faks: (312) 299 20 27

2) Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği Kullanım İzni

Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği KULLANIM İZİNİ Gelen Kutusu x

 recep erdil <recepekinoks@gmail.com> 9 Nis

Alıcı: arkuntatar, atatar

Arkun Bey İyi Akşamlar.

Gelişim Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisiyim.
Adım Recep ERDİL.

"İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ İLE ÖZNEL İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" konulu tezim için izniniz olursa Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeğini kullanmak istiyorum.

Teşekkür eder saygılar sunarım..

 Arkun Tatar <arkuntatar@yahoo.com> 10 Nis

Alıcı: bana

Recep,

İzine ihtiyaç yok. İstedğin gibi kullanabilirsin. Dosyaları ekledim.

İyi çalışmalar.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Recep ERDİL
Uyruğu : TC
Doğum Yeri ve Tarihi : Konya/ 14.07.1987
Medeni Durumu : Evli
Adres : Esenyalı Mahallesi, Ayvaz Sokak, Söğüt Apt., No:8/15
Pendik/İSTANBUL
E-Posta : recepekinoks@gmail.com
Telefon : 0(507) 447 47 87

EğİTİM

Lise : Gemlik Lisesi (2004)
Lisans : Kocaeli Üniversitesi/ Sınıf öğretmenliği Bölümü (2008)
Ön Lisans : Anadolu Üniversitesi/ Sosyal Hizmet Bölümü (2014)

MESLEKİ DENEYİM

2014- : Pendik Milli Eğitim Vakfı İlkokulu- Sınıf Öğretmeni/
İSTANBUL-Pendik
2013- 2014 : Öğretmen İhsan Özdemir İlkokulu- Sınıf Öğretmeni/
ŞANLIURFA- Eyyübiye
2011- 2013 : Ortabağ İlkokulu- Sınıf Öğretmeni / ŞIRNAK- Uludere
2009- 2010 : Gedelek İlkokulu- Sınıf Öğretmeni / BURSA- Orhangazi

